

קונטרס
**טיב
האמדים**

אמדים נעימים ועובדות קודש
להאיר הלבבות ולרומם הנפשות

שזבני"ם

חמשה עשר בשבט

מלוקט מטיב אוצרו של
הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

שנת תשפ"ה

תוכן העינים

הפותח שער לדופקי בתשובה..... יא

ימי השובבי"ם והשפעתם לכל השנה..... טז

התרחקות מנסיונות..... כט

גדולה תורה - לימוד שעות רצופות..... נא

קדושת העינים..... סט

בין אדם לחבירו..... קא

חמשה עשר בשבט..... קטז

הַפּוּתַח שַׁעַר לְדוֹפְקֵי בַתְּשׁוּבָה

י'מִי ה'שׁוֹבְבִי"ם ו'זְמַנִּי ה'אֹרֶה נִתְגַּלּוּ לַעַם ה' עַל יְדֵי מִרְנָא הָאֲרִיז"ל שֶׁגִּלָּה ה' סוּדוֹ עַל יַד עֲבָדוֹ הַנְּאֻמָּן אֲשֶׁר הִימִים הָאֵל נִתְקַדְּשׁוּ בַקְדוּשָׁה שֶׁל מַעֲלָה, וּמְסוּגָלִים לַתְּשׁוּבָה, לְהִתְקַרֵּב אֶל ה' הַקּוֹרֵא אֶל בְּנֵי אֱהוּבָיו: שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִי"ם אֲרַפֵּא מִשׁוֹבְתֵיכֶם!! רַחֲצוּ! הַזְכּוּ! הִבְרֹו נוֹשְׂאֵי כְּלֵי ה'! הִסִּירוּ אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר מִקִּרְבְּכֶם!

מֵאִז הָיוּ הִימִים הַלְלוּ לִימֵי תְּשׁוּבָה וְקִרְבַּת ה', כָּל נֶפֶשׁ הוֹמִיִּיה לְשׁוּב אֶל צוּרוֹ וְקוֹנּוֹ, אֲלֹכָה וְאֲשׁוּבָה אֶל אִישִׁי הָרֵאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִז מֵעַתָּה, נוֹשֵׂא כָּל אִישׁ תַּחַן בְּלִבּוֹ פְּנִימָה.

אֶךְ בְּמִשְׁנַתוֹ שֶׁל מִזְרְנוֹ וּרְבִינּוֹ שֶׁלִּיט"א סְדוּרָה סִפְרוּ הַבְּהִיר 'כָּל בּו שׁוֹבְבִים' בּו יִמְצֵא הַקּוֹרֵא הַנְּעִים דֵּי מַחֲסָרוֹ אֲשֶׁר יַחֲסֵר לוֹ, קִילּוּרִין לְעֵינַיִם טְרוּטוֹת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם חַיִּים שֶׁל אוֹשֶׁר, וְשֵׁם הוֹבָאוּ כָּל דְּרָכֵי וְתִיקוּנֵי הַנֶּפֶשׁ, עֵינַן שֵׁם וְתִמְצֵא נַחַת, וְכֵן בִּסְפָר 'תִּיקוֹן שׁוֹבְבִי"ם' בָּהֶם בָּאוּ בְּאֵרוּכָה לְכָל דּוֹרְשֵׁי הַשֵּׁם הַמְּבַקְשִׁים אֶת תִּיקוֹן נֶפֶשׁם בִּימֵי הַשׁוֹבְבִים הַק'.

ב'טִיב אִמְרִים' הַלְלוּ לֹא בְּאֵנוּ אֲלֵא לְלַקֵּט עֲנִינֵי תוֹרָה וְתַפִּילָה, מִידוֹת טוֹבוֹת וְשָׂאֵר דְּרָכִים הַשְׁווִים לְכָל נֶפֶשׁ, וּבְרֵאשֵׁם לִימּוֹד הַתּוֹרָה וְשִׁמְרַת הַעֵינַיִם וְאִמּוֹנַת אֲלֹכֵי עוֹלָם אֲשֶׁר בְּדוֹרֵינוּ אֵנוּ שֹׁסְפּוֹ תִּמּוֹ מִסְגְּפֵי נֶפֶשׁ, הַזְּרוּנוֹ רְבוּתֵינוּ כִּי זֶה עֵיקַר הַדְּרָךְ לְשׁוּב אֶל ה'.

וּכְמַעֲשָׂנוּ ב'טִיב הָאִמְרִים' שְׂרָאוּ אוֹר עַד הֵנָּה רֵאִינוּ לְלַקֵּט אִמְרִים וְלִדְלוֹת מִבְּאֵרוֹ שֶׁל רְבִינּוֹ שֶׁלִּיט"א, לְהוֹצִיא לְאוֹר שִׁיחוֹת מִלְּהִיבוֹת נֶפֶשׁ מִסְפָּר הַלֵּז, וְעַל יָדָם טִיב מַעֲשִׂוֹת מְאוּצְרוֹ הַטוֹב שֶׁלֹּא הוֹבָאוּ בִּסְפָר לְהַרְוֹת צִמְאֵי חֲסִידִים הַמְּבַקְשִׁים מִי יֵרֵאִינוּ טִיב אוֹצְרוֹ שֶׁל רְבִינּוֹ לְהַתְּעוֹרֵר בְּמִשְׁנַת הִימִים הַקְּדוּשִׁים - י'מֵי הַשׁוֹבְבִי"ם.

טִיב אִמְרִים' הַלְלוּ יוֹצְאִים לְאוֹר עוֹלָם כְּתַבְנִית הַיֵּכֶל, עֲלִיוֹנִים לְמַעֲלָה וְלִמְטָה כְּמַתְכוּנַת שְׁהוֹצֵאֵנוּ לְאוֹר עַל מוֹעֲדֵי הַשָּׁנָה, אֲשֶׁר רַבִּים

וטובים העידו כי נכוננו על ידם לקראת מועדי ה', למען ירוץ בהם הקורא הנעים, מחוטבים ובנויים לתלפיות כאשר עיניכם תחזינה מישרים. ועתה פנים חדשות באו בתוספת מרובה ובהם ימצא כל אחד די מחסורו מתוך נהר דינור של רבינו שליט"א.

חילקנו הדברים לששה שערים אשר צדיקים יבואו בהם, והם: ימי **השובני"ם והשפעתם לכל ימות השנה** 'התרחקות מנסיונות' שלא יבוא האדם לידי נסיון ולידי בזיון 'גדולה תורה' לימוד שעות רצופות אשר כנודע הפליגו רועי החסידות זיע"א כי בדורינו שאין מסגפין עצמם עיקר התיקון הוא ע"י לימוד התורה 'קדושת העינים' בו יבואו כל הגשים אל הקודש ובלעדיו לא יוכל האיש להתרומם בקדושה של מעלה, 'בין אדם לחבירו' בו יבואר ענין בין אדם לחבירו המובא אף הוא בפרשיות ימי השובני"ם הק', ובסופו אף שער 'פירותיך מתוקים' בעניני חמשה בשבט.

ככל 'טיב האמרים' שיצאו לאור עולם עד הנה ובעודם בכפם יבלעום המוני בית ישראל השותים בצמא את דברי רבינו שליט"א בטוחים אנו כי אף המה יעלו על שלחן מלכים שיתענגו מטיבם ויתעוררו למקרא הדברים.

בצאתינו את הכרך נקודה בקידה אל מול מורינו ורבינו שליט"א שיזכה להפיץ ממעיינותיו המפכים ולהשפיע רב טיב, בנועם טיב שיחותיו הבהירים, להאיר ולהנהיר לבבות ישראל ולקרנם לאביהם שבשמים עדי נזכה בשוב ה' שבות עמו בב"א

זאת הנוכה תשפ"ה

מכון טיב

ימי השובבי"ם והשפעתם לכל השנה

פתח לנו שער

נמצאים אנו בעיצומם של ימי השובבי"ם הנעלים והנשגבים, אשר ניתנו לנו במתנה גמורה, ופתחו לנו שער כדי להיכנס פנימה ולרפא נגעי לבב ופגמי נפש, ומן השמים חמלו עלינו, והושיטו לנו ימין פשוטה לקבל שבים. וכמו שגילה לנו מרנא האר"י הק', שזמן זה מיוחד ומסוגל מאד יותר מכל ימות השנה לתיקון האדם, וכמבואר ב'שער רוח הקודש' (שער ז' תיקון כ"ז, דף כג).

ויש לזכור מה שמובא בגמרא (ר"ה יח, א) שתשובת יחיד אינה מתקבלת כל השנה, רק בעשרת ימי תשובה, אבל תשובת רבים מתקבלת כל השנה, כמו שמרומז בתורה (דברים ד, ז): 'בכל קראנו אליו'. ודברי הגמרא מחודדים בלשונו הזהב של הרמב"ם (תשובה ב, ז): 'אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם וכו', במה דברים אמורים ביחיד, אבל צבור כל זמן שעושים תשובה וצועקין בלב שלם הם נענין, שנאמר: 'כה' אלהינו בכל קראנו אליו'.

אם כן, בימי השובבי"ם, כשהרבים שבים בתשובה, זהו הזמן שיכול כל אחד לשוב בתשובה, ולתקן את אשר עיוות ח"ו. וכבר מבואר בספרים הק' (תולדות אהרן) פרשת שמות; 'עטרת ישראל' פרשת שמות; טהרת הקודש מאמר ת"ה פ"ד; ועוד) על פי דברי האר"י הק', שימי השובבי"ם הם הזמן המוכשר לתיקון האדם, כמו שעשרת ימי תשובה הוא הזמן הנכון לכללות תיקון העוונות.

אכשר דרא

וב"ה אכשר דרא, שיש כיום בתי כנסיות לרוב, בין בארץ ישראל ובין בחו"ל, אשר בהם מתקבצים ובאים יראי ה', חסידים ואנשי מעשה, זקנים ואברכים כולם כאחד, לעשות התיקון לימי השובבי"ם

כיאות. ואף כי יש ביניהם אנשים שלא זכו עדיין להשיג את חכמת האמת, ולכן אינם מבינים מאומה מכל התיקון של מרן הרש"ש זיע"א. מכל מקום גם להם יש תועלת להשתתף בתיקון של השובבי"ם, שאז הש"ץ מוציא את הקהל בכל התיקונים.

ואכן, מי שרוצה וחספץ באמת לתקן עוונותיו, ובזה לזכות לקרבת אלקים בבחינת הנאמר (שיר השירים א, ז): 'משכני אחרוך נרוצה הביאני המלך חדריו וגו', יתעורר נא בימים אלה להוסיף עבודה תמה ביגיעת התורה, ועיון בספרי מוסר ויראה^א. והלום כאשר השי"ת פותח שער לדופקי בתשובה, בימי תשובה אשר בהם 'קול דודי דופק', יראה האדם להתחזק בעבודת ה' ולפני ה' ישפוך שיחו, שיזכה לשוב בתשובה שלמה לפניו.

וכאשר ננצל הזדמנות פז זו, הרי אין למעלה מזה, וכלשון התנא (אבות ד, יז): יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא.

(א) ומסופר כי פעם ראו את הבריסקער רב זיע"א לומד בספר 'מסילת ישרים' למשך שעות ארוכות, ושאל אותו בנו על זה מחמת שלא היה רגיל לראות זאת, ענה לו אביו: אצלנו לימוד מוסר מיועד לחולים והיום אני חולה!

השבת עברה בטוב ובנעימים, הכל התנהל למישרים בסייעתא דשמיא, החתן עלה לתורה, והפעקלאך הרבים הספיקו בשביל כל הילדים גם למנה נוספת... אולם שיא השבת היה במעמד הסעודה השלישית המפוארת, שהתקיימה ברוב פאר והדר בהיכל בית המדרש הגדול בהשתתפות כל בני היישוב, ביחד עם כל האורחים בעלי השמחה.

(ב) הגה"צ רבי ישעיה שנייבלג זצ"ל, רבה המפורסם של 'בני ראם' יצ"ו, נהג נשיאותו ברמה רבות בשנים, והיה נואם בחסד עליון.

באחת השבתות התקיימה בבית מדרשו 'שבת עליה לתורה' של נכדו היקר, היישוב כולו לבש חג לקראת השמחה הגדולה, כרזות ענק של שמחה וצהלה פיארו את בית הכנסת הגדול של היישוב

באחד הימים עלה הרב המרא דאתרא לביקור בבית האכסניא של הבעל שם טוב, ונפתחה ביניהם שיחה נאה בדברי תורה בהלכה ובאגדה. תוך כדי שיחתם החל הבעש"ט לדבר מחובת האדם לתקן את נשמתו בעולם, ושמן ההכרח לחפש ולבקר היטב אחר בדקי לבבו, לגלות ולמצוא מה הם המידות והמעשים שנצרך לתקן בעולמו. כי אם לא ישלים את ייעוד תכלית ביאתו אל זה העולם, גם אם ירבה בתורה ומצוות ומעשים טובים, הרי יצטרך להתגלגל ולרדת שוב לזה העולם, עד שישלים את התכלית המיוחדת שצריך הוא בפרטיות לתקן בעולם.

ובזה פירש המשנה בפרקי אבות (ב, ח): "רבן יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ומשמאי, הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת". כלומר, שאף אחר שלמדת תורה הרבה, ונעשית גאון וגדול בתורה, עדיין אי אתה מחזיק הטובה הנצחית לעצמך. – משום "כי לכך נוצרת", עליך לתקן את הנקודה הפנימית והתכלית הנכון אשר 'לכך נוצרת', וכל עוד לא תיקנת את ייעודך הפרטי המכוון בדיוק עבורך בעולם, לא תוכל להגיע אל מקומך הנכון ולטובתך השלמה.

הרב הגאון נהנה מן ה"ווארט", אבל עדיין לא הבין, ושאל את הבעש"ט כמתפלא כלפי עצמו, ניחא אדם פשוט שלא למד ושלא שנה, בוודאי יש לו מה לתקן ולשוב בתשובה על מעשיו. אבל אדם שלמד 'תורה הרבה' כלשון המשנה, ונעשה גאון ורב חשוב, מה נצרך הוא לשוב בתשובה, ומה יש עליו עוד לתקן?

ענה לו הבעש"ט, עליך אמר שלמה המלך ע"ה בחכמתו (משלי ב, ד-ה): "אם

השולחנות נערכו כיד המלך, כראוי וכיאות לכבודו של הרב הזקן, בעלי המנגנים שוררו במיטב ניגוני השמחה כיד ה' הטובה. והנה הגיעה עת נאומו של הרב הגדול, שהכל חרדו למוצא פיו.

הגה"צ עלה אל הדוכן, ופתח את נאומו בכבוד האכסניא (ברכות סג, ב), בברכת התודה לכל העסקנים המסורים שטרחו לכבודה של שמחה. משם המשיך אל פרשת השבוע וענייניה, והרחיב בדרשתו הנפלאה כדרכו בקודש.

וכדברו מענין השמחה, העלה על נס את שבחו של החתן היקר מאוד נעלה, שכבר יצא שמו לתהילה כאחד מן העילויים, מופלג מאוד בכל מידה נכונה. ולאחר מכן פנה אל נכדו החתן האהוב, ואמר:

הסכת נא אזנך טייערער חתן, ושמע אל טיב מעשה נאה, שהתרחשה עם מרן הבעש"ט הקדוש זיע"א.

באות מנסיעותיו הרבות של רבינו הבעל שם טוב הגיע אל עיר אחת, והתקבל שם בכבוד גדול, כמה מבני הקהילה כבר זכו להכירו ולהסתופף בצל קדשו, והם שפרסמו את שמו הגדול בקרב בני העיר, והכל חרדו לקראתו. במשך ימי שהותו בעיר התקבל בכל מקום בסבר פנים יפות, וביראת הכבוד יוצאת מן הכלל.

רב העיר, המרא דאתרא, שהיה אף הוא גאון מפורסם, כראותו את כל הכבוד הגדול שרוחשים בני העיר לבעש"ט נתקנא בו מעט, אך לא דיבר מאומה, והשתתף בכל מעמדי הקודש שנערכו בעיר לקראת הצדיק.

אלא מתוך שמחה

ובהיותנו עסוקים בעבודת ה' ובהתקרבות אליו יתברך שמו באמצעות העבודה התמימה, ראוי להזכיר שוב ושוב, את הידוע בשער בת רבים ומופיע הרבה בספרים הקדושים ובמיוחד בספרי מוסר וחסידות, כי את עבודת ה' יש לעשות מתוך שמחה.

פנה הבעש"ט אל הרב ואמר, שמעת את דבריו של הגוי שנאמרו כאן זה עתה? דע לך שכל דבר שהאדם שומע ורואה בעולם נשלח אליו מן השמים, במה שצריך לו לראות ולשמוע בשביל עבודתו יתברך. והנה רמז לנו כאן הגוי בדיוק את הענין שנדברנו, אם מחפשים ודורשים היטב מה שנצרך לתקן מוצאים אל נכון את תכלית ייעוד האדם בעולמו! [א' מזוכט טרעפט מען]. ועל פי רוב ניתן לגלות זאת, כשיראה באיזה דבר וענין שהייצר מתגבר עליו ביותר, והוא נכשל בו רבות פעמים יותר משאר עניינים, זהו כנראה הדבר שאותו נצרך לתקן ובעבורו נשלח לעולם!

בסיפור זה המעשה סיים הרב את דרשתו ואת דברי המוסר שעורר לנכדו החתן בטרם צאתו אל חופתו, אמנם יצא שמך ב"ה בגדלותך בתורה וביראת שמים ואף במידות טובות, תורה מפוארת בכלי מפואר, אבל עם כל זה עדיין רחוקים אנו מן השלמות, ואם תבקשנה ככסף וכמטמונים בוודאי תמצא, "ווען מ'זוכט טרעפט מען"! ובזה תזכה לשוב בתשובה שלמה, ולתקן את הדבר הנכון שבשבילו באת לעולם, ומתוך אותה תשובה שלמה תזכה להבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא, אמן.

תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא". את המטמון היקר צריך לחפש היטב, לפעמים הוא נגנז ונסתר, והייצר יעשה הכל להעלימו כדי מעיני האדם, אבל אם תבקשנה ככסף ותחפשנה היטב בוודאי תמצא ותבין את אשר עליך לתקן בעולמך!

[כדרך] שכתב התניא קדישא (פרק מב), וז"ל: "כדרך שמחפש אדם מטמון ואוצר הטמון בתחתיות הארץ, שחופר אחריו ביגיעה עצומה. כך צריך לחפור ביגיעה עצומה, לגלות אוצר של יראת שמים, הצפון ומוסתר בבית הלב של כל אדם מישראל" עכלה"ט].

ויהי כדברם והנה נשמעו דפיקות בפתח, משנפתחה הדלת נכנס אל הבית גוי אחד שבידו החזיק ארגז קטן עם כלי עבודה, והציג עצמו כאומן מתקן כלים נשברים, ושאל אם יש כאן כלים הנצרכים לתיקון.

ענה לו בעל הבית שאין כאן כרגע כלים הצריכים לתיקון ופטרו לשלום, אך הגוי התעקש, תחפש נא היטב! אמר, אם מחפשים מוצאים!

וראי להביא כאן מלשונו הק' של ה'ארחות צדיקים' (שער השמחה) בענין החשוב של עבודת ה' בשמחה אמתית, בהסבירו: 'כי המאמין בלב שלם והבוטח בעזר הצור, הוא שמח לעולם, והוא סובל כל דבר'. ומוסיף וכותב: 'כי השמחה כוללת הכל, כי כל אדם הדואג על העולם הזה - אין לו מנוחה, ותמיד הוא מחשב להרוויח ממון, ולא יסתפק במה שחלק לו הא"ל. לכן השמח בחלקו - הוא עשיר, אף אם הוא עני, כי ישמח בהם שהוא חלקו ונחלתו וכו'. והמידה הזאת בנפשות הצדיקים, שהם בנועם שלם בענין עבודתם ובשמחה גדולה בפרישותם, כמו שנאמר (תהלים לב, יא): 'שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב', וכן הוא אומר (תהלים צז יא): 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה"ג.

ר' אליהו ממשיך בשלו: "אתן לך מאה דולר, ואפלו חמש מאות ויותר, ובלבד שתסכים לותר היום על הנחת הטלית ותפלין שלך!"

האברך שאין דבריו ברורים ונחרצים דים, הוא הרים אפוא את קולו, וזעק: "ר' אליהו! איני יודע מה רצונכם ממני היום, גם אם תניחו לי כאן ועכשו על השלחן מיליון דולר, ואף הרבה מיליונים רבים, מבטיח אני לך בכל לשון של הבטחה שלא אותר על הנחת טלית ותפלין, ואין הדבר בא בחשבון כלל וכלל!!!"

כשמע זאת רבי אליהו פשטה נהרה על פניו, ואמר: "עתה אסביר לך כונתי ומה רציתי ממך; מצהיר אתה בפה מלא שהנך מוכן בחפץ לב לותר על שני מיליון דולר בשביל הנחת טלית ותפלין! אם כן תמה אני מדוע אין רואים עליך כשהנך נגש כעת להניח הטלית והתפלין שמחה גדולה לכל הפחות כאותה שמחה

(ג) מדמויות ההוד שבירושלים עיר הקדש בדור הקודם, היה הרב הצדיק רבי אליהו ראטה זצ"ל, מבני עליה ונקיי הדעת שבירושלים, תלמידו ומשמשו הנאמן של הרה"ק רבי שלומק'ה זוועה'ל'ער זיע"א.

עם שחר נגש ר' אליהו לאברך צעיר, שעמד בפנת בית הכנסת עם הטלית המקפלת על כתפו, בהכנה דרבה להנחת טלית ותפלין ולהתפלל תפלת שחרית. הוא התקרב אליו ושאלו: "אברך יקר [יונגערמאן], יש לי הצעה טובה עבורך; שתוכל גם להרויח בה מעט... עזב נא היום את הטלית והתפלין, תוותר עליהן ליום אחד, ותמורת זאת אשלם לך חמשים דולר!"

נדהם, ולא האמין למשמע אזניו: "ר' אליהו!" קרא בהתרגשות, "מה קורה עמכם, וכיצד עלתה על דעתך, שלא אניח היום תפלין?!"

שכר העבודה בשמחה

ומסיים: 'לכן ישים כל אדם שמחתו על התורה, ובעת שיעשה המצוות - ישמח בלבו על שזכה להיות עבד למלך עליון, אשר בני מעלה ישתחוו לו. וכן אמר דוד (תהלים קיט. קסב): 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', וכל העושה המצוות בשמחה, יש לו שכר אלף ידות יותר ממי שהמצוות עליו למשא'. עד כאן כמה פסקאות מדבריו הנפלאים של ה'ארחות צדיקים', שהאריך שם מאד ברום ערכה של עבודת ה' בשמחה וטוב לבב.

וכיצד באים לידי השמחה? על ידי אהבת השי"ת! שכאשר יש לאדם אהבת ה' הרי הוא חפץ לעבדו. שהרי אהבת ישראל להשי"ת משולה - בלשונות הכתובים (בשיר השירים ועוד) ובהרבה סליחות ובקשות - לאהבת אשה לבעלה. וידוע, כל אשה האוהבת את בעלה הרי היא טורחת עבורו ועושה עבורו למעלה מיכולתה, מחמת רוב אהבה. כך גם אוהבי ה', ששים ושמחים לעשות רצון קונם באהבה רבה ובחיבה יתירה¹.

הרכב היקרתי התרסק ונשרף לגמרי, ולא נותר ממנו כי אם גרוטת פח בלבד...

מטבע הדברים התחוללה במקום מהומה קטנה. לוחמי האש מהרו לכבות את השרפה שפרצה במקום. אמבולנסים שעטו מכל עבר, גם קהל סקרנים רבים התאסף מסביב... ובתוך זמן קצר הגיחו גם כמה ניידות מתחנת המשטרה המקומית, שלאחר שפזרו את הקהל, החלו מיד בחקירה ראשונית של הארוע, לברור נסבות התאונה.

כדי להסדיר עבור היהודי הנפגע את תשלומי בטוח הרכב במלואם, שהגיעו לסכומים גדולים, דרשו ממנו

שהיית שמח לו הרוחת כעת כמה מיליון דולר? אתמהא... "סים רבי אליהו את למוד המוסר המאלף!

(ד) את המעשה הזה סיפר לי איש יהודי חכם ונבון, המתגורר באחד מפרברי העיר ניו יורק הגדולה שבארצות הברית. לצרך נסיעותיו המרבות יש לו רכב פרטי, שבו נוסע הוא רבות בנסיעות עסקים.

לאחרונה הוא נסע ברכבו כדרכו מדי יום בשעת בין הערבים. לפתע הגיח למולו רכב נהוג בידי גוי שתוי שדהר לעברו במהירות מפרזת, והתנגש בו בעצמה רבה. בדרך נס ממש הוא נצל ממות בטוח, אבל

כשמעו זאת נסה היהודי דנן לשבר את אזנם, שיבינו מעט ערכה של תפלה, וכמה חשובה היא לו. הוא פנה אל הקצין ושאל: "תאמר נא, אלו היתה לך עתה פגישה חשובה עם מיניסטר גדול, שר בממשלה, או אפלו עם הפרזידנט [הנשיא] עצמו - האם היית יכול לותר על כך?"

אך המפקד המשיך להתעקש, וטען שלא שמענו מעולם להשאיר כך פלוגת שוטרים על כל ציודה ומפקדה באמצע הרחוב בתוך זירת תאונה קשה, בשביל יהודי שרוצה להתפלל מנחה בבית כנסת...

הוא היה נחרץ מאד, ופסק בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: "או שאנו מתישבים עתה תכף ומיד לעריכת הדו"ח, או שאנו מסתלקים מכאן! ואז בודאי גם הנהג הפוגע ייעלם מהמקום, ולא נוכל לתבעו כלום, כאשר אין לנו שום אפשרות חוקית לעצרו, ללא רשום דו"ח והגשת תביעה רשמית מצדך!"

אולם היהודי מתעקש על ה"מנחה בציבור" שלו בכל עז, עד שהצהיר בפני המפקד, שהוא מוכן עתה לחתום על ויתור התביעה כולה בשביל שלא להפסיד תפלת מנחה אחת בצבור!!!

הקצין ופקודיו נדהמו למשמע אזנם - הם לא שערו עד כמה מגעת אמונתו היוקדת של איש ישראל! עד כדי כך פעלו הדברים, שפתאם שינה הקצין את עמדתו, וצוה על האיש להזדרז לבית מדרשו לתפלת מנחה!

כך עמדו כולם, מכוניות המשטרה ושוטריהם, עם הנהג הגוי והרכבים הפוגעים שעל הכביש... כולם עמדו והמתינו באמצע הדרך, עד שחזר האיש מתפילתו!!!

החוקרים להתיישב עמהם בניחותא בתוך הרכב המשטרה, ולמסר את גרסתו במדיק בכל סדר השתלשלות הדברים. אולם כשהציץ האיש בשעונו, ראה שאם יאריך עתה עם השוטרים בחקירותיהם המפתלות עלול הוא להפסיד תפלת מנחה בצבור. על אף היותו 'בעל בית' פשוט, לכאורה, התמלא פחד ורעדה מהפסד תפלת מנחה בצבור, מצוה שמעולם לא החמיץ.

לפיכך נגש אל צות החוקרים שעמדו על הכביש, ובקש מהם אם יכולים הם להמתין לו כאן ולשמר על הרכב עד שיחזר מתפלת מנחה בצבור.

השוטרים הגויים נדהמו מעצם העזות שבבקשה - מעולם לא הגיעה אליהם בקשה שכזו... הם הפנו אותו הישר אל מפקד היחידה, שפיקד על הארוע. היהודי נגש לפניו ובקשו שיואיל בטובו להמתין לו, הואיל והוא מכרח עתה להתיצב לתפלה, בפרט לאחר שנצלו חייו בנס גדול מן השמים, להודות להשם יתברך ולבקש על העתיד.

אך הקצין סרב: "מה זה בוער עכשו בדיוק?" שאל בבורותו, "ראשית צריך אתה לסגר כאן את הארוע, ולחתם על הדו"ח, אחר כך הנך מכרח לנוח מעט מן הטראומה שעברת, ומחר או מחרתים תגש להתפלל..."

הקצין הקשוח הסביר לו, שעלול הוא להפסיד את כל תשלום הבטוח שאמור לכסות את עלות הרכב היקר, שכן אם ילך מכאן, הרי גם הוא וכל פלגת השוטרים מפנים את הזירה, ולא רושמים שום דו"ח.

וכבר הבאנו כמה פעמים את דבריו הידועים של מרן האר"י הק', שהעיד על עצמו, כי זכה לכל השגותיו ומדרגותיו בזכות 'שמחה של מצוה'. והרי הזהירה אותנו תורתנו הק', כי כל התוכחה רח"ל באה משום שלא היתה העבודה מתוך שמחה. וכמו שנאמר (דברים כה, מז): תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל, דהיינו שיש לעבוד את השי"ת בשמחה כמי שזכה לכל הטוב. ועל ידי ההתבוננות בדברים אלו מתרומם האדם ומודה להשי"ת על שיש לו את הזכות לעבוד אותו.

עיני מתוך אהבה

אפילו ביום הקדוש - יום הכיפורים, על האדם לעורר עצמו באהבת ה', ולהתמלא בשמחה פנימית, ולהודות להשי"ת על

פי כמה אלפים מהשמחה הגשמית של עיני עולם הזה.

וכי מה הוא ערך עשר גשמי כלפי מעלת המצוות? הרי אלו שני עולמות שונים לגמרי!

מאמר ידוע נפוץ בפי העולם, שכל ההבדל בין העני לעשיר אינו אלא בצלחת שניה של מרק [אין די צוייטע טעלער זופ]... שכן בראשונה הרי שניהם שוים, ואלו את השלישית גם העשיר לא יוכל לאכל, אחר שכבר מלא כרסו; לא נותר אפוא שום הבדל ביניהם כי אם בצלחת השניה... שהעני לדאבנו אין לו את המנה הנוספת, ואלו העשיר הגדול יוכל להרשות לעצמו ברב עשרו לבקש מנה נוספת אחת...

לעומת זאת שמחה של תורה ושמחה של מצוה אין לשער שרון, שכל חיי עולם הזה אינם שוים לעומת ערך מצוה

מן הראוי לנו ללמד מטיב עבדה נפלאה זו, כמה צריך האדם להחשיב ולהעריך התפלה בצבור, וכן כל מצוה ותורה שעושה, שתהינה יקרות מאד בעיניו! - הרי רב אנשים במצב שכזה, היו פורשים לכמה דקות הצדה וחוטפים תפלת מנחה בחפזון... שכן שעת הדחק גדולה היא והפסד מרבה וכו'. אבל כשהמצוה יקרה וחשובה בעיני האדם מאד, בעד כל הון דעלמא לא יבטלה ממנו! כמו שנאמר (משלי ג, טו) "יקרה היא מפנינים, וכל חפצריך לא ישוו בה". כמובן שצריך לזה אמונה טהורה תמימה ושלמה באמיתת תורתנו הקדושה, ואמיתת מציאות הבורא, ואמיתת ישראל עמו, בעומק לב ונפש.

(ה) כשנתבונן בדבר מצד ההגיון הנכון, הגיונה של תורה, הרי נמצא פשוט שהשמחה של מצוה ערכה ואיכותה גדולים

שב'עבודה קלה' כזו בדמות תענית יום אחד, אנו זוכים למחילת העוונות, ולא רק עוונות קלים אלא אפילו עוונות קשים, שתולים בעשרת ימי תשובה, ועתה הם מתכפרים ביום הכיפורים!

יידוע את אשר מובא בספר 'יסוד ושורש העבודה' (שער יא פ"י) אודות שני אנשים המתענים ביום הקדוש, ומכל מקום אחד מהם הוא עובד את ה' מתוך אהבה, וכל רגע ורגע הוא מתמלא באושר על שזוכה לקיים רצון השי"ת, והוא מיצר על כל רגע שחולף, ויהיה עליו להמתין עד יום כיפורים הבא. ואילו השני עושה כל עבודתו מחוסר ברירה, והוא עומד ומצפה מתי תשקע החמה, ויתקרב הזמן בו אפשר להביא אוכל לפיו.

כי צריך לזכור, שבעקבות אלו העינויים אנו זוכים להתקרב להשי"ת. שהרי כל מה שאנו רחוקים מהשי"ת הוא על ידי החטאים. וכמו שנאמר (ישעי' נט, ב): כי עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, ולכן יש איזה ניתוק בין החוטא לאלקיו. אבל בזכות מחילת העוונות, חוזר הוא להתקרב להשי"ת.

שכן אילו ידע האדם על עבירה אחת בלבד שנמחקה לו, כמה ששון ושמחה היה צריך להתמלא בזה! על אחת כמה וכמה כעת ביום הקדוש והנורא שנמחלים כל עוונותיהם של ישראל, הרי "לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים!" (תענית כו, ב).

והוסיף ואמר, שאם היו ישראל מכירים היטב בטיב זו השמחה, וחשים ומרגישים גודל הזיכרון וניקוי הנפש שביום הכיפורים, ממילא לא במהרה היו נכשלים חלילה לאחר יום הכיפורים בחטא...

אחת! (עין אבות פ"ד מ"ז). ומהאי טעמא קיימא לן (קדושין טל, ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, שכן היא בעולם שונה לגמרי, עולם של נצח נצחים, שם אין המדבר במנת מרק נוספת, הנאכלת בדקה אחת ולא נודע כי באו אל קרבנה... שם מדבר בעדן העליון נצח נצחים!

(1) הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, המשגיח המפורסם דישיבה קדושה קמניץ, היה אומר תדיר, שאם לא היה מתבייש, היה פותח בבית הכנסת בריקוד של שמחה בעת ברכת 'שהחינו' של יום הכיפורים!

ונקודת מחשבה זו יפה כוחה בכל עת וזמן של תשובה, ובפרט לאלו אשר מקבלים על עצמם תעניות בזמני תשובה, כדוגמת ימי השובבי"ם.

בהיותו קרוב

ולמעשה, מצינו בענין 'עשרת ימי תשובה', שדרשו חז"ל (ר"ה יח, א): 'דרשו ה' בהימצאו קראוהו בהיותו קרוב' (ישעי' נה, ז) - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים. אך כאמור, בכל זמן של התעוררות לתשובה, ראוי לאדם שיתעוררו בו רגשי קודש אלו, שהשי"ת נמצא עכשיו קרוב אלינו, ואנו זוכים להתקרב אליו, על ידי התשובה ומחילת העוונות שבאה בעקבות התשובה.

ועד כמה מאושרים ושמחים צריכים אנו להיות בימים אלו, כשהשכינה הק' שורה בתוכנו, והרי הם ימים נפלאים לעבוד את השי"ת בבחינת 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. שכן אם במשך כל השנה קצת קשה לקיים את מה שפסק לנו הרמ"א (בהגהתו הראשונה לשו"ע) את הכלל הנשגב בעבודת ה' של 'שויתי ה' לנגדי תמיד', וכן גם כתב בספה"ק 'מסילת ישרים', שעל האדם לחשוב תמיד שהוא עומד לפני ה', ואין זה דבר קל לחשוב כן, ובפרט שאין רואים הדבר במציאות. אכן בימים אלו, אפשר להגיע לזה ביתר קלות, לפי שהם ימים בהם נמצא השי"ת קרוב אלינו לתמכנו ולסעדנו כסיום לשון הפסוק: כי מימיני בל אמוט, שצריך האדם לחשוב בעודו מתפלל או עושה מצוה, כי לפני מלך מלכי המלכים הוא מתפלל או עושה המעשה ההוא. ומוסיף וכתב: והנה ג' דברים צריך שיסתכל האדם ויתבונן היטב, כדי שיגיע אל זאת היראה: האחד שהוא עומד ממש לפני הבורא יתברך שמו ונושא ונותן עמו, אף על פי שאין עינו של אדם רואהו.

ומדגיש ה'מסילת ישרים': ותראה כי זה הוא היותר קשה שיצטייר בלב האדם ציור אמיתי, יען אין החוש עוזר לזה כלל, אמנם מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב, יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין לו מקשיב

לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו. עד כאן מדברי ה'מסילת ישרים'.

ואף כי אין זה דבר קל לחשוב כן, מכל מקום בימים אלו אפשר להגיע לזה ביתר קלות לפי שהם ימים בהם נמצא השי"ת קרוב אלינו, ואם כן קל יותר עתה לעבוד בבחינה זו 'שויתי', ועל ידי ההתבוננות בדבר ירגיש האדם את הקירבה וההתקרבות.

ויחשוב האדם בשמחה, אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, שקיבלנו את הזמן הנפלא של תשובה, עד שכדאי לחיות כל רגע מימים אלה, עם ההרגשה הנפלאה שאנו נמצאים קרוב אל השי"ת, בבחינת מה שגילה לנו את סודו הגדול בידי עבדיו הנביאים (ישעי' נה, ז): דרשו ה' בהימצאו קראוהו בהיותו קרוב.

ההשפעה לכל השנה

ובעקבות ההתבוננות הזו בימים אלו, אנו מרוויחים רווח גדול מאד, שכן בכוחה להשפיע לכל ימות השנה. דכיון שבימי תשובה אנו מתרגלים לעבוד עבודה תמה מתוך דבקות ו'שויתי' כאמור, על ידי כך נרגיל את עצמנו לחיות מתוך 'שויתי' גם בשאר ימות השנה.

והרי זה כעין מה שאיתא בזוהר הק' (עי' ח"ב קפג, ב) לגבי אכילת מצות, שרבי אלעזר שאל את אביו רבן שמעון בר יוחאי, מאחר שהמצה היא שמירה כנגד היצר הרע והחיצונים, מדוע - אם כן - אין אוכלים מצה כל השנה כולה. והשיב רשב"י: שעל ידי השמירה בפסח זוכים לשמירה בכל ימות השנה. וכן הוא הדבר גם בענייננו, כשמקיימים 'שויתי ה' לנגדי תמיד' בזמני תשובה המיוחדים לנו במשך השנה, זוכים אנו לשמירה עליונה שגם בכל ימות השנה יהיה האדם קרוב אל ה' ויוכל לעבוד עבודתו בקודש בבחינה זו.

וכמדומה שבזמן נשגב זה, הזמן גרמא ודבר בעתו הוא, לשנן את שש המצוות התמידיות שהביא ה'משנה ברורה' (ביאור הלכה סי' א') כחובה שבכל יום, ובקל נוכל להתבונן בהם, בימים קדושים

אלו כאמור, ומכאן נתעורר גם לשאר ימות השנה לחיות מתוך התבוננות בשש מצוות עיקריות הללו, שהן: שלש מצוות האמונה: 'אנכי', 'לא יהיה לך' ו'אחד'. ומצוות 'אהבת ה', 'יראת ה' ו'לא תתורו'.

ומי יתן, שיהיו נא שאר ימות השנה הבעל"ט, ימים העמוסים בשמחה וטוב לבב, בגשמיות וברוחניות, ונזכה להתקרב להשי"ת באמת ובתמים, ואבינו מלכנו יפתח שערי שמים לתפילתנו, לתיקון השלם בביאת מלכא משיחא בב"א.

התרחקות מנסיונות

תפילה ביציאתנו

בימי השובבי"ם הזמן מסוגל לתקן את כל הפגמים שפגמנו בענין זה בראיה או בשמיעה, וכן כל מחשבה דיבור ומעשה שלא כהוגן. ועל האדם לקבל על עצמו בקבלה איתנה שלא להכניס עצמו לנסיונות ולא ללכת למקומות שאפשר להיכשל שם, וכבר אמרו חז"ל (בבא קמא כט, א) שאם איכא דרכא אחרינא פושע הוא'.

יירבה בתפילה ותחנונים שלא יבוא לידי מכשול, ובכל פעם שיוצא לרחוב יקדים בקשה שינצל מכל רע, וכמו שמתפללים שלא להיזק מסכנות גשמיות כל שכן וקל וחומר שצריך לבקש להינצל מסכנות רוחניות'.

המשגיח הצדיק מחמיר על עצמו בעלותו אל כבש המטוס, שלא לשבת כי אם בכיסאות שבמחלקה הראשונה, הנקראת 'ביזנס קלאס', למרות המחיר הגבוה יותר. וזאת משום הידור במצוה הגדולה של "שמירת העיניים", שבכיסאות הצפופים שבתוככי המטוס ניתן להיכשל במראות אסורות.

באחת מן הנסיעות איחרו את מועד הטיסה, והאווירון המריא לדרכו בלעדיהם, בלית ברירה נאלצו לרכוש 'כרטיס טיסה' חדש. בנו של הצדיק שהתלווה אליו בדרכו, פנה אל אביו ושאל אולי נסתפק עתה ברכישת כרטיס רגיל,

(ז) וכמו שמסופר על יהודי חשוב מיקירי קרתא דשופריא, שניגש אליו נכדו בעיצומו של יום הכפורים ואמר לו בנימה של שמחה: סבא! נשאר רק עוד שלוש שעות לגמר הצום! השיב לו זקנו מניה וביה: כמה חבל, שנתתו רק שלש שעות ליום קדוש ונשגב זה, ועוד מעט כבר יפנה היום.

(ח) המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א אשר התפרסם בעולם כפה מפיק מרגליות, הנואם בחסד עליון, נקרא רבות אל מעבר לים כדי לישא דברי חיזוק בפני אחינו בני ישראל שבמדינת הים.

ולא לידי נסיון

כבר ביארנו שקדושת יוסף תלוי בתיקון האמונה, ואם פוגם בקדושתו אז האמונה גם נפגמת, והסיבה של גלות מצרים היה כדי לתקן זאת, שמצרים היתה מקום של טומאה וגם מקום של כפירה, וכלל ישראל היו צריכים לתקן שני ענינים אלו, כי הא בהא תליא כאמור.

וכן אצל כל יחיד, חטאת נעורים היא המקור לכל הצרות רח"ל, ותיקון פגם זה ממתיק את כל הדינים.

וכל תיקון שעושה בין על ידי תורה או תפילה או תענית או שאינו אוכל מן החי וכל שאר התיקונים שנוהגים בימים אלו, יהיה כל כוונתו כדי להכיר יותר את בוראו ולחזק את האמונה ולא יעשה זאת רק מן השפה ולחוץ².

כרטיס מחודש במחלקה הראשונה בדוקא, כדי לשמור את העיניים היטב!

(ט) מסופר על הגה"ק רבי דוד יונגרייז זיע"א ראב"ד מקודש, כשהיה עדיין ילד בחיידו, בכל פעם שהיה צריך ללכת לביתו בסיום הלימודים, היה בוכה ואומר: למדתי כל היום תורה, ועכשיו אני יוצא לרחוב ואני מפחד מאד שלא אכשל לעבור בין שתי נשים ושלא אשכח את כל מה שלמדתי. וידוע שהגאון מווילנא זיע"א בכל פעם שהיה צריך לצאת מביתו לחוץ, היה לומד פרק ב' מסילת ישרים' וחוזר על זה שש פעמים. ומה נענה אנן, כמה צריכים אנו לפחד לצאת לרחוב, כאשר בדורנו אנו הרחוב פרוץ ומסוכן עשרת מונים מהדורות הקודמים, השם ישמרנו ויצילנו.

שכן מספיק כבר הפסדנו באיחור הטיסה כרטיס יקר ערך של הביזנס קלאס, ולמה לנו להוציא עוד מחיר שכזה על כרטיס יקר נוסף? הרי גם בכרטיס רגיל ניתן לשבת בשורה הראשונה של הספסלים הרגילים, ובכך לא ניכשל בשמירת העיניים או בישיבה אחורי אשה.

הביט המשגיח על בנו, ושאל בפליאה: בכמה מסתכמת הוצאה זו של שתי הכרטיסים גם יחד? - כארבעת אלפים דולר [4000\$]! וכי לא שווה לנו להוציא כמה אלפי דולרים, בשביל להינצל אף מראיה אחת של איסור!

ולא הסכים הרב הצדיק לוותר על הידור "שמירת העיניים", ונאלצו לרכוש

והיסוד הראשון כשאדם רוצה לתקן את הפגמים הוא, שיזהר שלא להיכנס לבוץ, ולא להביא את עצמו לידי נסינות.

וכמה אחריות צריך על זה שלא להיכנס לנסיון, ובפרט ראש משפחה שכמה וכמה נפשות תלויים בו צריך יותר זהירות בזה, ולהתפלל הרבה ואל תביאני לידי נסיון, ויבדוק היטב לפני שהולך לאיזה מקום שלא יכשל ח"ו לילך למקומות מטונפים, אשר התוצאות עלולות להיות הרות אסון ח"ו"א.

ממשיך הבחור: ואז, כשאתחתן, בעזרת ה' יהיו לי ילדים, ואיך אוכל לפרנסם?

שואל הרבי: מי אומר לך שיהיו לך ילדים?

נזעק התלמיד: מדוע הרבי מקלל אותי כל כך? הרי כמעט לכולם יש, גם לי יהיו ילדים בעזרת השם!

שואל אותו ר' אליה בפקחותו, ובחן צדקו: מדוע על שידוך, נישואים, ועל ילדים, על הכל יש לך אמונה וביטחון שהקדשו ברוך הוא יתן לך. ואילו על הפרנסה הנצרכת בשבילם, אין לך אמונה? – הלא מאן דיהיב חיי יהיב מזונאי! (תענית ח, ב).

(יא) משל ידוע הוא על בעל עגלה זקן, שהיה בעל עגלה היחיד באותו המקום. ויהיה היום, הגיע בעל עגלה צעיר לאותו כפר ורצה להשיג גבולו. בא אליו העגלון הזקן בטענה: מדוע אתה בא ברשותי? ענה לו הצעיר: אתה כבר זקן וכולם רוצים אדם צעיר! אמר לו הזקן: אני ישאל אותך שאלה ואם תענה עליה אני מסכים לך שתעבוד במקומי! ושאלו הזקן: מה אתה עושה בחורף אם נקלעת

(י) מסופר על בחור אחד תלמיד ישיבה בכפר חסידים, שהחליט יום אחד לצאת ללמוד 'מקצוע', כדי להכין לעצמו את פרנסתו בעתיד. – נכנס אפוא הבחור אל ראש הישיבה הגאון רבי אליהו לופיאן זצוק"ל, לבקש את רשותו, ושח את לבו בפניו:

– "הנה אני כבר בשידוכים, ובקרוב אתארס בעזרת השם!"

קוטע אותו ר' אליה: מי אומר לך שתתארס? אולי תישאר רווק לכל החיים?

נזעק הבחור: מה? הרבי מקלל אותי?! – הריני סמוך ובטוח בחסדו ית' שבקרוב ממש אתארס!

נו, אומר הרבי תמשיך, ממשיך הבחור: ואז כשאתארס הרי צריך לחשוב על חתונה!

שוב קוטע אותו ר' אליה: מי אומר לך שתתחתן? אולי יתבטל השידוך?

ושוב מתפרץ התלמיד: מה? הרבי שוב מקלל אותי? – בעזרת ה' גם אתחתן!

נו, ומה הלאה?

ויש רמז ידוע, שמזמור 'אשרי יושבי ביתך' - הרומז לאלה המעדיפים להישאר בבית ולא להסתובב בחוצות קריה - מסתיים: 'ואנחנו נברך י-ה'. אבל מזמור 'אשרי תמימי דרך' - הרומז לאלה שיוצאים לדרכים - מסתיים: 'תעיתי כשה אובד'...

אל תאמין בעצמך

ועיקר השמירה הוא שלא להיכנס כלל לנסיון ח"ו, וכמו שמבקשים בכל יום ב'ברכות השחר': ואל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי בזיון. וכן מרומז בפסוק (שמות יג, יז): 'ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא' שלא יבואו לידי נסיון לשוב למצרים.

וזו הנהגה לכל אחד מישראל שלא להיכנס למקום נסיון כלל, ולא 'אמין האדם בעצמו שיוכל להתגבר, כי אין שום אפוטרופוס לכך'.

בחור ישיבה מצוין בן טובים, הגיע עם שאלתו לפני הרה"ק הרבי ר' שלומק'ה זיע"א:

בהיות שמציעים לפניו להיכנס ללימודים באחת הישיבות המצוינות ביותר הממוקמת בעיר 'תל אביב' יצ"ו, האם מן הראוי לו לעבור ללמוד באותה ישיבה.

כידוע שבימים ההם טרם התפתחו וגדלו הערים החרדיות לא בירושלים ולא בבני ברק, והמטרופולין הגדול של העיר 'תל אביב' היה המרכז הגדול גם של הציבור החרדי שבארץ הקודש, ישיבות רבות גדולות וטובות וחצרות חסידות רבות עם אדמורי"ם צדיקים ורבנים

עם העגלה לתוך בוך? ענה לו הצעיר: אני מבקש מכל הנוסעים לרדת ולעזור לי להוציא את העגלה מהבוץ! והמשיך הזקן לשאול: ומה אתה עושה אם נכנסת לבוך עמוק ולא מצליח לסחוב את העגלה? והצעיר לא ידע מה לענות על זה. אמר לו הזקן: נכשלת! שאלו הצעיר: מהי התשובה הנכונה? אמר לו הזקן: עגלון חכם נזהר שלא להיכנס כלל לבוך!

(יב) פעם נסעתי עם משפחתי לאיזה מקום בבין הזמנים, וכבר שילמתי כסף כדי להיכנס לשם, אבל ראיתי מיד שהמקום לא ראוי עתה כדי להיכנס לשם, ומיד עזבנו את המקום. כי מה בכך ששילמנו, וכי לעשות נגד רצון ה' שילמנו?!

וטוב להרגיל את עצמו שלא לילך למקום שאינו יודע קודם לכן מי הם הנמצאים שם, כמו שנהגו אנשי ירושלים, שלא הלכו לסעודה אלא אם כן ידעו קודם לכן מי הם המוזמנים¹.

עמידה בנסיון מרוכמת

אך בד בבד, עם הענין שדיברנו שיש להימנע מלהיכנס לנסיונות. מכל מקום זה ברור ונהיר, שהאדם שעומד בנסיון אי אפשר

לאחר כמה ימים חזר ר' אליה אם תשובתו, שאכן לומד הבחור בישיבה המפורסמת שבמחוז תל אביב, וברוך השם הוא מצליח מאוד, עושה חיל בתלמודו, ועולה ומתעלה בתורה ויראת שמים!

הפטיר ר' שלומק'ה ואמר: את זאת גם אני ראיתי ביישוב המקווה שבאותה טבילה, אלא שעדיין לא היה ביכולתי לקחת אחריות על 'שמירת העיניים' של הבחור דנן, בדרכי נסיעותיו ובתוככי העיר 'תל אביב', המלאה בפריצות קשה, רחמנא ליצלן.

עתה הובן למפרע, מה היה כאן כל כך 'שאלה קשה'...

(יג) בבית מדרשו של הרה"ק רבי דוד'ל בידרמן מלעלוב זיע"א היו כמה אנשים שהיו רגילים לשבת בשולחן אחד ולדבר באמצע התפילה בשבת. ובשבת אחת התיישב האדמו"ר ליד שולחנם כדי לרמז להם שלא ידברו בתפילה. ולשבת הבאה כבר לא ישב שם שוב, כי הרגיש שזה יכול להשפיע גם עליו לרעה.

גדולים קבעו את משכן קדשם ברחבי העיר הגדולה.

הרבי הורה לבחור להגיע למחרת לאחר המקוה, כי צריך הוא לעשות 'שוב' בדבר כדרכו בקודש.

כשחזר למחרת ניגש אל המשב"ק ר' אליה רוט, וביקש לדעת את תשובת שאלתו. - אך ר' אליה נאלץ לדחותו, באומרו שהרבי אמר שאין בכוחו לענות על 'שאלה קשה' זו!

הבחור התפלא מעט, מה כאן 'שאלה קשה' כל כך, הלא הרבי חורץ בדיני נפשות קשים כל העת, ומה כאן 'קשה' לפניו...

התייעץ לו הבחור הנחמד עם רבנים אחרים, ולבסוף החליט לנסוע לתל אביב ללמוד באותה ישיבה.

חלפו שנתיים ימים, והנה יום אחד ביקש הרבי מר' אליה אם יכול הוא לברר מה עלה בגורלו של אותו הבחור?

לתאר את גודל ועוצם מעלתו, ואצל יוסף רואים שנקרא 'יסוד' משום שעמד בנסיון של אשת פוטיפר, ועל כן זכה למעלתו יותר משאר השבטים. וכל אב בישראל מברך את בניו 'שימך אלקים כאפרים וכמנשה', אשר מהם יצאו אחר כך יהושע וגדעון.

ומאיך יש לנו ללמוד ממעשה ראובן שמשום שהיה 'פחז כמים' הפסיד 'כתר כהונה וכתר מלכות' והבכורה ניתנה ליוסף. וכל עמידה בנסיון זה עומד לדורות עולם ולנצח נצחים, ומאיך ההפסד אם לא עומד בנסיון זה בכיה לדורות והפסד נצחי"ד.

חשבו שכנראה הוא אחד הצדיקים שם, אולי אפילו הרב אב"ד בעצמו. אבל אחר החקירה נודע להם שלא רק שאין שם שום צדיק בשם 'רבי יעקב', אלא אף בין כל התלמידי חכמים שבעיירה אין אדם בשם ר' יעקב. הבינו אפוא שבודאי הוא אחד מן הצדיקים הנסתרים, והחלו לדרוש ולבקש לכל הפחות אחר איש פשוט בשם 'רבי יעקב', אך גם זאת לא מצאו, שכל ששאלו וחקרו את אנשי העיירה, לא הכירו אדם בשם זה.

ברם הם לא אמרו נואש, והבינו שבודאי אם שלחם הבעל שם טוב לכאן, מוכרח להיות שיש כאן איש כזה. והחליטו בלית ברירה לעבור מבית לבית ומדלת לדלת, ולחפש אחר איש ששמו יעקב, עד שלבסוף מצאו בקצה העיירה באחת הבקתות הישנות אדם בשם 'יעקב', שאיש לא הכירו. אולם לאכזבתם משמעה אשתו את מבוקשם, שרצונם לבקש ברכה מבעלה, מלאה פיה שחוק, ואמרה להם שבודאי טעו בכתובת, כי בעלה הוא שיכור גדול החולה במכת השכרות, ומעת קומו

(י"ד) עובדא נוראה בכח הברכה בזכות העמידה בנסיון, שהיתה אצל מרן אור שבעת הימים הבעל שום טוב הקדוש זיע"א. פעם אחת הגיעה אליו משלחת נכבדה מאחינו בני ישראל בעיר אחת, שהיה במקום מושבם עצירת גשמים קשה, וביקשו מלפניו והתחננו על נפשם לעורר רחמים עליהם, כי כל פרנסתם היתה מהיבול שבשדות, והיו נתונים בזה לגזירת רעב קשה עליהם ועל זרעם רחמנא ליצלן.

כשמוע הבעל שם טוב את בקשתם הצטער מאד עימהם בצרתם, ואמר שישועתם תוכל לבוא רק על ידי יהודי אחד הדר בעיירה נידחת רחוקה מאד, הנקרא "רבי יעקב", ובאם יצליחו לקבל ממנו את ברכת הגשמים, אז יידעו שנושעו, שרק הוא בכוחו לברכם ולבטל מהם את גזירת עצירת הגשמים.

נסעו אפוא אנשי המשלחת אל אותה עיירה הרחוקה, ויהי בהגיעם שמה החלו לחקור אחר איש הנקרא "רבי יעקב", ששלחם הבעל שם טוב אליו. מתחילה

גילה להם רבינו הבעל שם טוב עניינו של אותו האיש, שהוא היה חוטא בעל תאוה גדול, ופעם נודעה לו עבירה אחת במדינה רחוקה אשר נוטלת בשכרה חמש מאות דינרי זהב! שהיו הון עתק, ומרוב תבערת אש היצר הרע בקרבו מכר את כל רכושו, ועוד היה צריך לטרוח הרבה עד שהשיג הסכום הגדול הזה, ויצא לדרכו אל אותה מדינה, בתקוותו להגיע לאותה העבירה שם.

ויהי בדרך כאשר עבר באחד הכפרים, הגיע לאוזניו קול צווחה מרה, ובכי תינוקות קורע לב, לאחר בירור קצר הגיע למקור הבכי, ונודע לו שאלו הם המוכסן היהודי שבכפר ובני ביתו ומשפחתו, שהטילם הפריץ אל תוך צינוק מחמת העדר תשלום דמי החכירה שהצטבר לחוב גדול מכמה שנים, כדרכם של הפריצים בימים ההם לשלוט בישראל ביד קשה, באין משפט וצדקה.

הבכי הזה נגע מאד לבלו, וכשבירר כמה הוא הסכום שחייבים לפריץ, גילה שהוא בדיוק חמש מאות דינרי זהב כאותו סכום אשר נושא הוא עמו לדבר העבירה. מיד ניצת בו רגש הרחמנות שבטבע נשמת ישראל, ונכנס בו חשק עצום לקיום המצוה הגדולה של פדיון שבויים והצלת משפחה שלימה בישראל. והרהר בלבו הרי זו העבירה בין כך לא תביא לו שום רווח, וכרגע אחר שתגמר התאוה הרי יישאר בעירום ובחוסר כל, ולמה לו להפסיד סכום עצום שכזה על עבירה חמורה כל כך, הלא עדיף שיעשה מצוה בזה הממון, ויישאר כבר מעתה באותה העניות העתידה לו אחר העבירה.

וירץ האיש עם צרור כספו אל הפריץ, ונתן את כל הכסף עד הפרוטה האחרונה

בבוקר מיד שותה לשכרה, וכך מעביר כל יומו בשכרות...

אך בהיות שלא היה באותה עיירה יהודי אחר בשם 'יעקב' כי אם אדם זה הוכרחו לגשת אליו, וחשבו שמא מן הצדיקים הנסתרים הוא. אבל משהתקרבו אליו ובדקו בדרכיו היטב, לא מצאו בו ולא כלום, כי אם זו ההנהגה שברדיפת הטיפה המרה, ומיד בקומו בבוקר שותה לשכרה ועד הלילה זה עיסוקו, ונרדם תמיד בשכרותו, ואינו עושה מלבד זאת ולא כלום.

הם הוכרחו על פי צוואת הבעל שם טוב לגשת אליו ולבקש ממנו את ברכת הגשמים, אולם לא היה אפשר לדבר עימו כלום, כי תמיד היה בשכרותו. חשבו אפוא ומצאו עצה, ובטרם שהתעורר משנתו החביאו ממנו כל בקבוקי היין, וכאשר קם וביקש את היין, ניגשו אליו ואמרו שלא יתנו לו היין עד שיברך אותם שתתבטל גזירת עצירת הגשמים במדינה פלונית.

מיד ענה ואמר להם אותו שיכור: וכי מה איכפת לי שתתבטל, הריני מברך אתכם שתתבטל גזירת עצירת הגשמים, העיקר תנו היין! כשומעם הברכה שברכם נתנו לו היין וחזרו למקומם. ואכן כעבור כמה ימים נתבטלה הגזירה, השמים נתקדרו בעבים, וירדו להם הרבה גשמי ברכה בשפע רב מאד, שהרבה שנים לא היו מבורכות כל כך כמו אותה שנה.

כשבאו אחר כך להודות לפני הבעל שם טוב הקדוש, שאלו ממנו על מהות כוחו של אותו יהודי, הרי לא ראו בו שום סימני צדקות וגדלות, ואין נראה שהוא מן הנסתרים, ומהו אם כן כוחו.

וכל אחד יש לו את הכוחות לעמוד בנסיונות ואין נותנים לאדם נסיון שאינו יכול לעמוד בזה, וכל אחד ראוי להיות 'מרכבה לשכינה', על ידי שיעסוק בתשובה ומעשים טובים, כל אחד בדרכו אם זה על ידי אמירת תהלים אם זה על ידי תפילה בהשתפכות הנפש.

ובדורנו אין את הכח להתענות אבל לבכות לפני השי"ת ולהתחנן על נפשו זה שייך לכל אחד ואחד, בבחינת: 'היתה לי דמעת ל חם יומם ולילה באמור אלי כל היום איה אלקיך' (תהלים מב, ד). וכל מעשה או מחשבה טובה שאדם מקיים יוצא ממנו לבסוף דברים גדולים מאד. ודוגמא לזה, רואים אצל בנות לזט שאף על פי שהמעשה לא היה טוב אבל הם חשבו לטובה, זכו ויצאו מהם רות ודוד המלך ומלך המשיח.

אחינו בני ישראל כאדם שברכותיו מתקיימות, וכל הנצרך לאיזו ישועה היה מביא אליו ממון והוא מברך אותו, וכאשר יוציא מפיו כן יקום וכן יהיה.

ברם בהיות שלא היה איש צדיק לא ידע להיזהר בענייני ברכותיו, שיהיו רק במקום הצורך, והיה מברך גם לרשעים בעניינים שיצא מהם חילול ה' רחמנא ליצלן, ולכן נפסק עליו להיות "שיכור" כל היום, וכך לא יוכל לנצל את כח ברכותיו. - אבל מי שבכל זאת מצליח להוציא ממנו איזו ברכה מתקיימת היא לאלתר.

ולמדנו עד כמה מגיע שכר העמידה בנסיון, שלא להיכשל בעבירה, שלא רק לעצמו זוכה לברכה, אלא אף עצם כח הברכה לברך את כל ישראל שורה אצלו, ונעשה ברכה לראש משביר.

שבדו, וסילק את כל החוב והוציא אותה משפחה לחפשי. המשפחה כמובן היתה לו אסירת תודה עד מאד על שהציל את נפשם מרדת שחת, אבל הוא נשאר עני וחסר כל, והיה הולך ומקבץ נדבות מעיר לעיר.

למעלה בשמים נעשה רעש גדול מכל זה, שבמקום העבירה הכי חמורה שהלך לעשות, קיים המצוה הכי גדולה והציל כמה נפשות מישראל. ונגזר עליו בזכות שמסר נפשו בהצלת ישראל ללא שיכירם כלל, שכל הברכות שיברך בפיו יתקיימו, בין למי שמכירו בין למי שאין מכירו, כמו שהיה הוא מביא הברכה למשפחה בישראל שלא הכירה כלל. וכמו שאנו מוצאים בפרשתנו ביוסף הצדיק, שבזכות העמידה בנסיון זכה לברכה לראש משביר, שיהיה המברך לכל ישראל.

ומאז התחיל לברך את ישראל, וראו הכל שברכותיו מתקיימים מיד, ונודע בין

שבע יפול צדיק וקם

ועבודת ה' צריכה תמיד חיזוק, ובכל פעם ששומעים דברי חיזוק אפילו שכבר שמעו על זה כמה פעמים, זה מביא תועלת גדולה לאדם ומחדד את שכלו להבין את הענין יותר עמוק.

וגם אחד שלומד כל היום, אינו מפסיד מלשמוע, כלשון חז"ל (דברים רבה ד, ה): ואין אדם שומע לי ומפסיד! ועוד אמרו (הגיגה ג, א): אין בית המדרש בלא חידוש. כי כל זה משפיע שפע דקדושה וברכה על האדם, כמרומוז בפסוק (דברים יא, כז): 'את הברכה אשר 'תשמעו'.

וארבעה דברים צריכים חיזוק: תורה, תפילה, מעשים טובים ודרך ארץ (ברכות לב, א)^ט. ובכל מצב שנמצא צריך להתחזק הן בלימוד התורה וביגיעת התורה ברציפות שמעלתה עצומה מאד שצדיקים אמרו שזה חשוב כמו תענית, ולא רק בימי השובבי"ם אלא במשך כל השנה. וידוע שכל אחד קובע לעצמו את הערך שלו לתורה ואת ה'גן עדן' וה'גיהנם' שלו. ואחד שמפסיק באמצע הלימוד עבור ריוח של כמה שקלים או בשביל לאכול כשאינו מוכרח לזה, בזה הוא קובע את הערך שלו לתורה וזה מה שיקבל^{טז}.

וכן שאר הענינים שאמרו חז"ל שצריכים חיזוק, צריך תמיד לחפש דרכים איך להתחזק בהם ולא לפחד משום דבר, ואפילו אם נפל

חפץ חיים וכדומה, שיהיה בזה נחת רוח להשם יתברך" עכל"ק.

(טז) ופעם הגדיר הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל, שהמשמעות של

(טו) בצוואתו של כבוד אמו"ר הגה"צ רבי לוי זצוק"ל בעל 'מעדני השלחן', כתב וזל"ק (סעיף ז): "לדבר תמיד בענין חיזוק בלימוד התורה ובתפלה, ותפלה בציבור, וקריאת שמע בזמנה, ושמירת הלשון בספר

ונכשל הרבה פעמים אל יפול ברוחו משום דבר שבעולם, כי 'שבע יפול צדיק וקם' (משלי כד, טז).

אישית' בעדו שלא ישוב לסורו עוד, אולי תאבה נא לחון אותו?

לאחר שבחן הקצין את המשאלה, החליט משום כבודו של הצדיק שהיה נערץ גם בעיני הגויים, לחון את אותו גנב, ולתת לו צ'אנס אחרון!

תיכף מנה הרבי אל תוך ידו את כל הכסף הרב שהיה באמתחתו, ופדה על אתר את היהודי השני שנתפס בגניבתו.

כתוצאה מן המכות החזקות שספג לא היה הגנב מסוגל לצעוד ברגליו, ונאלץ הרבי לשכור עגלון ולהובילו עד ביתו.

ויהי בהיותם בדרך, דיבר הרבי על לב הבר נש, שאמנם עתה סייעוהו משמים לפדותו מידי הערלים, אבל לא לעולם חוסן! ומן הראוי לעזוב דרכו הקלוקלת, ולחפש לו פרנסה ביושר!

- היהודי שמע ושתק.

אך בהגיעו למחוז חפצו, ביקשו הרבי שוב בעת פרידתו שיתן לו 'תקיעת כף' ששוב לא ישלח ידיו בגניבה. - אולם להפתעת הרבי סירב הגנב, וטען שהוא צריך להמשיך בשלו... במקצוע הגניבה שכבר 'התמחה' בו לדעתו כראוי... הוא הוסיף ונימק שכישלון זה שארע עמו היום אינו צריך להרתיע... כי מי יאמר שיארע כן גם למחר? - ככה זה ב'עבודה' הזו, הסביר העקשן: גונבים, נתפסים,

'מתמיד' אינו תלוי דוקא אם לומד שמונה עשרה שעות ביום, אלא תלוי איזו סיבה גורמת לו להפסיק את הלימוד.

(יז) מסופר על הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א, שהרבה במצות 'פדיון שבויים'. והנה נודע לו על איש יהודי שהושלך לכלא על ידי הפריץ על שלא פרע את חובו, תיכף יצא רבי משה לייב וכיתת את רגליו הקדושות בין אחינו בני ישראל, ולאחר עבודה מאומצת במסירות נפש עלה בידו בקושי לגייס רק את רוב הסכום הנדרש... - אך הפריץ בעריצותו לא אבה לשמוע אף מפרוטה אחת פחות ממלוא הסכום!

התאכזב רבי משה לייב מאוד, ויצא לדרכו בפחי נפש, והנה פוגש הוא בקבוצת שוטרים חמורי סבר המפליאים מכותיהם באיש יהודי אחר, וגוררים אותו בכח אל תחנת המשטרה המקומית. תיכף רדף הרבי אחריהם עד שהגיע אל מטה המשטרה, ושאל את פי המפקד במה הענין, על מה ולמה מכים כך את היהודי?

השיב לו המפקד: זהו 'גנב' וותיק! היוצא ונכנס תדיר בחדרי בית כלאנו... זה עתה גנב סכום כסף גדול משר נכבד שעבר בדרך. - עכשיו כבר יגיע הקץ לגנבותיו! כאשר ענוש ייענש בתליה על הגרדום!

הפציר הרבי בתחנונים: אשלם לך סכום נאה ונכבד, ואף אקח 'ערבות

ואל יחשוב על העבר, כי עצם זה שהאדם ממשיך הלאה בעבודת ה' זוהי תשובה המעולה ביותר, שהרי הוא משתנה לטובה ועוסק במעשים טובים.

עבירה אינה תירוץ

ואין שום תירוץ לומר, הרי נכשלתי הרבה בעבירות ומה יתן ומה יוסיף המעשים טובים המועטים שאעשהי^ח, וכל הקושיות

וכך פירש לו המלאך: "תדע נאמנה, משה לייב, שכל קורותיך ביום 'השחור' שלך, מכוונים עבורך בהשגחה מדוקדקת לפרטי פרטיה! מפי עליון יצאה הגזרה, וממנו לא תצא הרעות, רק לטובתך וטובת נפשך ציווה הבורא להכשילך בכל אשר תלך, את הראשון לא תפדה, ואת השני לא תוכל להחזיר בתשובה כלום! - והכל כדי ללמדך אותו לימוד שנשלח אליך בפי אותו גנב שהצלת: שכך סדר עבודה אמור, נכשלים... נופלים... נתפסים... נענשים... ושוב מתחילים הכל מחדש! לעולם אין להתיימשך חלילה! גם אם לא הצלחת ונפלת, ולא עלתה בידך כלום, אל תיסוג! עמוד מחדש ונסה שוב מהתחלה, כי שבע יפול צדיק וקם! (משלי כד, טז). ותקח לך תמיד הדוגמא מאותו גנב ביש מזל, שלעולם אינו מתיימשך לגנוב-להיתפס-לשבת-ושוב לגנוב...

בהשכימו למחרת קם רבי משה לייב בשמחה עצומה, ולבו נהפך כאיש אחר! - הוא התעצם והתגבר כארי בעבודת בוראו, בנטרול כל חשבון התוצאות!... והחל מחשב תמיד אך ורק

יושבים, ויוצאים, וחוזר חלילה... אין מה לעשות זה העבודה!...

חזר רבי משה לייב לביתו בצער ושברון לב, את היהודי הראשון לא הצליח לפדות והוא עדיין נמק בכלא, ואילו את השני גם לא עלתה בידו להשיב בתשובה ולהניאו מעוון הגזל... על מה טרח ועמל כל כך ימים שלמים? כלום לא צלח בידו! - רוחו סערה בקרבו ועשתונותיו נבוכו, עיניו זלגו דמעות ללא הרף, וכך נרדם מתוך חלישות הדעת, כשליבו נשבר ונדכה על יום כושל מחוסר הצלחה שכזה, שהרי אם אין הצלחה לתת בוודאי גם לא פעל מה שצריך לעילא!

ויהי בלילה בתוך שנתו הקדושה והטהורה, והנה כל התמונה מתהפכת, ונעשה הכל בהיר ונהיר! - מן השמים גילו להצדיק על ידי שר החלומות את כל הענין לאשורו. [עיין מהרש"א חידושי אגדות (ברכות נה: ד"ה אימא יטיבנו וכו') ג' סוגי חלומות: א) מלמטה - מתוך הרהורי לבו שביום. ב) מלמעלה - ממערכות השמים והמזלות. ג) מהשי"ת בעצמו - על ידי מלאך 'שלום' הממונה על החלום עי"ש. והצדיקים שליבים זך ונקי זוכים למדרגה הג' הנעלה].

שעולים על הלב אל יסתכל עליהם אלא יעשה את שלו, ויתכן שכל הקושיות אינן קושיות כלל אלא תירוצים שבאים לתרץ את פריקת העול"ט.

צריך לזכור, שהיצר אורב תמיד את האדם להכשילו ולהפילו לחכמות ולעצבות ולייאש אותו לגמרי, וכלשון היחובת הלבבות' (שער ה, פ"ה): 'זאתה ישן לו והוא ער לך'. ורק עם תמימות ואמונה פשוטה מנצחים אותו. על האדם לשנן תמיד ש"ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא', והעיקר להתחיל מעכשיו, ומי לנו גדול מריש לקיש שהיה ראש השודדים, וברגע אחד קיבל על עצמו עול תורה ונשתנה למעליותא, עד שזכה להיות ממנחילי תורת הנצח לעם ישראל.

כל מה שבנוחך עשה

כשבנו את המשכן כתוב שכל איש אשר ידבנו לבו הביא דברים למשכן, והיה צריך למשכן הרבה מיני דברים וגם החלבנה היה אחד מסממני הקטרת, וזה מלמד לכל עניני היהדות שכל אחד עליו להביא את מה שביכלתו כדי לבנות את בנין הקדושה, כל אחד כפי כוחו וכשרונותיו.

הדברים בליבו וזה היה אצלו חיזוק גדול כמה מעשיו חשובים למעלה וחזר בתשובה שלימה.

(יט) וכמו שידוע הסיפור על אותו בחור שהתחיל לפרוק ממנו עול מלכות שמים רח"ל, והופיע לפני הגאון רבי חיים מבריסק זיע"א וטען כי בא לו כל זה מפני שיש לו כמה שאלות באמונה. השיב לו הגאון: שקושיותיו אינן קושיות אלא תירוצים כדי לפרוק עול מלכות שמים.

כיצד הוא מצידו יעשה וישתדל ברצון ובשמחה להעלות נחת רוח לפני קונו ויוצרו, 'ריח ניחוח אשה לה' - שאמרתי ונעשה רצוני, ואילו את התוצאה שתצא מכל זו העבודה יבחר לו השי"ת את הנראה לפניו!

(יח) וידוע המעשה שהגאון מווילנא זיע"א ראה פעם אדם שחילל שבת, אמר לו הגאון: בשמים יתבעו אותך על חילול שבת וגם על ביטול תורה לא פחות ממני. ונכנסו

ואין לקנא בחבירו שמביא יותר ממנו, ואדרבה צריך לאהוב ולהעריך את הטוב שרואה אצל חבירו, ואז נכלל עם הטוב שבחבירו ומשלים את נפשו, ויותר מכך, שהרי כלל ישראל הם בעצם נשמה אחת.

ואם רואה שחבירו עושה דברים רעים ח"ו, לא ישנא את האדם עצמו אלא את הרע שעושה, בבחינת 'יתמו חטאים' - ולא חוטאים (ברכות י, א), ואדרבה צריך לעזור לו ולרחם בכל מה שצריך, וזה בוודאי ישפיע עליו לטובה.

וכל זה שייך רק אם הוא שפל ועניו, ומבין שכל מה שיש לו זה חסד ה' אף בעניניו הרוחניים. ולמעשה, מידת השפלות היא היסוד לכל קבלת התורה, ועל כן זכה משה לקבל את התורה מסיני משום שהיה 'ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה'.

ועל זה צריך ללמוד הרבה ספרי מוסר ולהיות נכנע לגדולים ממנו, וכל אחד יש לו את הנסיון שלו בענין זה, וגם יש על זה התגברות היצר מאד שלא ללמוד מוסר ושלא להכניע עצמו. ובפרט בחור בישיבה צריך להכניע עצמו להנהלת הישיבה ולדעת שהם מבינים יותר טוב ממנו איך צריך לנהל את הישיבה, ויכיר בטובתן

והנה הגיעה עת דודים בשמחת אירוסים בתו, הוא שידך אותה כמובן עם אחד הגבירים הגדולים, איש עשיר ושוע כמותו, ויחדיו הם ערכו חתונה גדולה ומפוארת, אשר כנהוג בחצרות עשירים נשפכו שם מיליונים... כראוי וכיאות לשני מחותנים עשירים מופלגים שמאומה לא חסר להם!

אולם, כפי שמצוי, היו לאותו עשיר גם כמה חברים שליבים יצא מקנאה! הם לא יכלו 'לפרגן' [פאר-גינען] לו לאותו סנדלר, שנהפך תוך יום אחד לגביר נכבד

(כ) שמעתי ממורי ורבי הגה"צ רבי נטע פריינד זצ"ל, שהעולם אומרים על מה ראה הגה"ק רבי ישראל סלנטר זיע"א לחדש ולהעמיד את תנועת המוסר בעולם?

- משום שראה פעם 'סנדלר' אחד עני ואביון, אשר שיחק לו מזלו והגריל "כרטיס פייס" ענק, ובבת אחת נהפך לעשיר גדול. עד מהרה התגלה חושו המסחרי החריף, והחל לשלח ידו בסחר היהלומים, ועשה חיל בעסקיו, ובתוך שנים אחדות נמנה בין אילי ההון המפורסמים בעולם.

ויודה להקב"ה שהוא לומד בישיבה, וגם אם לא הולך לו תמיד כמו

חיירא! (ב"מ נח:), ולפתע צנח ליבו וקרא! הוא לא היה מסוגל לעמוד בצער הבושה הנורא הזה, בשיאה של שמחה, והוא נפל ארצה בו במקום! ליבו נדם ומת כך באמצע חתונת בתו! [כידוע גודל הסכנה שבמהפכה הפתאומית של הרגש משיא השמחה לשיא הצער ובהיפך, עיין במפרשים בפסוקי יעאע"ה (בראשית מה, כו): "ויפג לבו" עיין שם].

היה זה מחזה מדהים ומפעים עד להשתומם! כמה יכולים אנשים להיות מושחתים כל כך במידותיהם! עד כדי רציחת הנפש ממש, רחמנא ליצלן!

מתוך אותו מעשה - מסיימים העולם - הבין רבי ישראל עד כמה חסרה תורת המוסר בעולם, ולכן פתח את תנועת המוסר.

ברם אומר אני - סיים רבי נטע בחכמתו, שאת תנועת המוסר צריך היה לפתוח לא מחמת אותם מושחתים נלוזים, שהעליבו את הסנדלר בלא שום חשבון, שכן בשביל אנשים בשפל המצב שכזה, כבר לא יעזור שום לימוד מוסר!

אלא תורת המוסר נצרכה בעיקר בשביל אותו עשיר/סנדלר עצמו, שאם רק היה מתבונן מעט ועורך 'חשבון הנפש' בשעתו הגדולה, הרי שבמקום לקחת את אותו ריקוד כעלבון ופגיעה, היה צריך לצאת עמהם יחדיו במחול עז! לתפוס בידו

מעשירי העולם, ובתבערת קנאתם חיפשו תמיד דרך כיצד להציק לו ולהקניטו.

ויהי באמצע החתונה, בהיות המחותן הנכבד דן בשיא שמחתו, מקבל את האורחים החשובים רמי המעלה בסבר פנים יפות, כשפניו קורנות משמחה ומאושר, וכולו אומר הוד והדר. ניגשו לפתע כמה ממקנאיו אל המזרח, התקדמו אל מרכז הבמה המפוארת והמקושטת, תוך כדי שהם מבצעים במיומנות 'ריקוד' נהדר! 'כאילו' לכבודה של שמחה...

המוזמנים הגבירים הנכבדים יושבי המזרח, ביחד עם המחותן בעל השמחה, הביטו בהם בהנאה, והתענגו מן הריקוד המקצועי המהולל.

והנה תוך כדי ריקוד, החלו פתאום אותם 'רקדנים' [טענצער'ס] להוציא מכליהם נעליים קרועות ובלויות! ובעזרת חוט ומחט עבים של סנדלרים... החלו תוך כדי ריקוד לתקן ולתפור את הנעליים, לעיני כל הקהל!

הרמז היה ברור וחד! הכל הבינו היטב לריקוד מה זה עושה... הביזיונות והבושות הגיעו עד לב שמים! כולם הביטו בהשתאות בנעל ובמחותן - הסנדלר חליפות...

כראות העשיר הנכבד את עיני הכל נעוצים בו בבוז, הוא החל להסמיק ולהאדים, אזיל סומקא ואתי

שרוצה אף על פי כן יחזק את עצמו וישמח בכל דבר טוב שעושה וידע שזה יקר מאד בעיני ה'.

והעבודה שעושים בזמן שאין מרגישים שום תענוג הרי זה חשוב הרבה יותר, ואדרבה אם מרגיש תענוג זה כבר כמו 'קִיבּוּל שֶׁכֶר', וכמו שאמר הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע שהוא יבקש שכר בשמים על מה שעבד כשעדיין לא הרגיש תענוג בעבודת ה'.

ומהעבודה שעבדו בני ישראל במצרים קודם שזכו לקבלת התורה אנו למידים, שכמו שבמצרים עבדו בכפיה ולא היה להם שום תענוג בזה, כך הוא בתחילת הכניסה לעבודת ה' צריך גם כן לעבור את ה'מצרים' ולעבוד בלי שום תענוג. וכך היה אצל כל הצדיקים בכל הדורות שבתחילה עבדו בלי שום תענוג, והרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע בצעירותו לא היה לו אפילו מי שיטפח על שכמו לחזקו, ועבד את ה' מתוך מסירות נפש עד שזכה למה שזכה.

וכש'אדם מבין ש'אדם לעמל יולד' ולא בא לעולם כדי לאכול 'פיצה', אזי הוא שמח מאד עם כל דבר טוב שזוכה לקיים מתוך קושי, כי יודע שזה יקר וחשוב עד מאד. ורמז לזה מהפסוק 'שויתי ה' לנגדי תמיד', שאם הקב"ה 'לנגדי' דהיינו שאיני מרגיש תענוג בעבודת ה' ואני בכל זאת מתגבר לעשות זה סימן ש'שויתי ה' שאני קרוב אליו כ"א.

לעבוד ואין ברירה אחרת. וכמו שבגשמיות, אדם הולך לעבודה והוא חייב לבוא כל יום ולעבוד, ואין הבדל אם יש לו חשק או שאין לו חשק, כך זה ברוחניות, וכמו שאכילת מצה בפסח כל אחד מקיים בין אם יש לו חשק ובין בלי חשק, כך גם לגבי לימוד התורה.

את החוט ואת הנעל ולהודות לפניו יתברך על המהפכה הגדולה שעשה עמו...

(כ"א) ופעם אמרתי לאברך שביקש עצה לחשק התורה, שהענין שרוצים 'חשק' בלימוד התורה זה מתאים רק לצעירים, אבל אדם מבוגר מבין שצריך

היום קצר והמלאכה מרובה

בעולם הזה צריך להספיק הרבה מאד ברוחניות, כי 'היום קצר והמלאכה מרובה' (אבות ב, טז) **כב**. אכן, מי שזוכר ש'היום קצר' משתדל הוא לחטוף ולעשות 'מלאכה מרובה'. וצדיקים גילו לנו הרבה עצות איך לחטוף הרבה מאד, ובפרט על ידי העצה של 'תפילה ובקשה', דהיינו לבקש מהשי"ת שנוזכה לנצל את הזמן ולעסוק הרבה בתורה ומצוות, וכמו שבקש דוד המלך (תהלים כז, ד): 'אחת שאלתי מאת ה' היתה אבקש, שבתני בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו'.^{יד}

אל תשליכנו לעת זקנה

לפעמים אדם חושב שככל שיתבגר יותר יהיה לו יותר כח וחשק להתעלות בתורה ועבודה, וצריך לדעת שזו טעות מיסודו, ואפילו אברך צעיר הוא כבר טרוד יותר מבחור, ויש לו יותר קושי

כותבים את מנין שנותיו על המצבה שלו, ולא מתייחסים למנין השנים שחי אלא לפי מעשיו הטובים.

(כג) וכמו שרבי שמואל צ'צ'יק זצ"ל תמיד היה רגיל לומר לפני הלימוד: הבה נלבן את ההלכה לפני שהולכים ל'שמגר'.

(כד) עוד מעשה ששמעתי מהרה"צ רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, שפעם החליף אלכסנדר מוקדון את בגדי מלכותו ויצא בבגדים פשוטים, והגיע ליער ופגש שם זקן אחד שהיה ניזון מתפוחי היער. ושאלו אלכסנדר מוקדון לפשר מעשיו ביער. ענה לו הזקן: שבעיר אין אפשרות לעבוד את השי"ת מחמת הטרדה והבלבולים שכולם

(כב) ושמעתי מהרה"צ רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל מעשה באיש אחד שהגיע לעיר אחת, שהכניסה לעיר היתה דרך בית הקברות, ועבר בין המצבות וראה שעל כל מצבה כתוב את הגיל של כל אחד, באחד כתוב שהוא בגיל חמש שנים, ובאחד כתוב שהוא בגיל עשר ובאחד כתוב שהוא בגיל עשרים וחמש. ותמה מאד איך יתכן שכל המצבות נראות שוות, ואילו הגיל של כל אחד שונה כל כך. ושאל את אנשי העיר מה פשר דבר זה? ואמרו לו שנהוג אצלם שכל אחד מבני העיר כשמגיע לגיל 'בר מצוה' נותנים לו פנקס ושם כותב את כל המעשים טובים שעשה וכל התורה שלמד, ובעת פטירתו עושים חשבון של כל המעשים טובים שכתב בפנקס, ולפי זה

מבחור, ואם אין לו את ההתחזקות הנכונה הוא נופל ליאוש ויכול לאבד את הצלם אלקים רח"ל, ויש שבאו למצב של 'זקנה' שאפילו בראש השנה וימים נוראים הם יושבים כמו גולם מרוב שהם שקועים בהבלי העולם, ונתגשמו מאד. ואדם כזה גם אם הוא משתדל להראות את עצמו שהוא מתפלל בהתעוררות, אולם אם זה רק מן השפה ולחוץ, אזי לא יוכל לרמות את אשתו וילדיו, וסופם שהם יתנהגו כמוהו. והעצה היחידה להחזיק מעמד ולא ליפול ל'זקנה' בעבודה, הוא רק על ידי לימוד מוסר וחסידות^{יה}.

ודורנו הוא דור יתום, ושונה מדורות הקודמים שאז היו החסידים שומעים דיבור אחד מרבים ולא היו צריכים לשמוע יותר למשך תקופה ארוכה, והיה ידוע שלכל חסיד היתה נקודה אחת בעבודה שבה היה חזק מאד, וכל אחד למד מחבירו את הנקודה שהוא קיבל. ובדורנו כל אחד יודע הרבה ושומע הרבה שיחות מוסר, אבל אין זה מחייבו למעשה, וחסר את התמימות והרצינות שהיו בדורות הקודמים.

לזכור המטרה

וצריך לבקש הרבה מהקב"ה: 'אל תשליכני לעת זקנה', שלא יפול למצב של זקנה בעבודת ה' אלא שעבודתו תהיה בהתחדשות, ולא כמו אחד שכבר רוצה לסיים את התפילה, שאז 'כמים הפנים לפנים' גם בשמים רוצים כבר שיסיים את התפילה. לכן טוב שיעשה הכנה קודם התפילה שלא יפול ישר מהמיטה לתפילה. ואם רגיל ללמוד לפני התפילה, צריך שזה יהיה כהכנה

ביותר שתוכל ליתן לי זה שלא תקח לי את הזמן היקר לי כל כך, ונפטר ממנו לשלום.

(כה) ופעם היה בחור חלש שהתחיל להשקיע את עצמו בלימוד התורה, אמר לו הראש ישיבה: תדע שגם היצר הרע

טרודים בהם, אבל פה ביער יש לו את כל הזמן פנוי לעבודת ה'. והתפעל אלכסנדר מוקדון מתשובתו של הזקן ומאמיצות לבו שאינו מפחד מחיות היער, והזמין אותו שיבוא לארמון המלוכה ויוכל לבקש כל מה שרוצה. אמר לו הזקן: המתנה הגדולה

לתפילה, ולא רק בגלל שהוא יושב ב'כולל בוקר' או סיבות אחרות וצריך לזכור את המטרה, ובמעט התבוננות אפשר לבוא ליראת שמים ולדעת לפני מי הוא עובד¹.

וכן צריך להיזהר שלא לדבר קודם התפילה כי זה מבטל כוונת התפילה, וכל הנהגה טובה שמרגיל את עצמו מגיל צעיר, תביא לו תועלת לכל ימי חייו².

ובעולם הזה כדאי להשקיע כמה שיותר, ואפילו אם זה קשה, וכל התאמצות והתחזקות תעמוד לו לעזרה בבא העת, ו'טוב לי כי עונתי³.

תורה ותפילה

עמוד התורה ועמוד התפילה משלימים זה את זה, וכל אחד מהם הוא אבר שהנשמה תלויה בו, אלא שהתורה היא החלק שהקב"ה מדבר אל האדם כביכול, כמו שמברכים 'המלמד תורה לעמו

וכך זה נראה אם שוכחים את המטרה, וכל העבודה היא באופן של זקנה ורגילות.

(כז) וסיפר לי יהודי שעבר עליו הרבה צרות, והוא זוכר שבצעירותו שמע פעם את הצדיק רבי יצחק דוד גוטפרב זצ"ל מברך, וכשאמר 'מלך העולם' זעק בקול חזק שהקירות רעדו, וזה נכנס לעצמותיו עד היום הזה.

(כח) נכדי סיפר לי שראה את הגאון רבי זונדל קרויזר זצוק"ל שהוא לומד לפני התפילה ספר 'יסוד ושורש העבודה'. והר"ר יוסף שליט"א בנו של רבי זונדל אמר לי, שאביו היה לומד קודם התפילה גם בספר 'נפש החיים' ו'סדר היום'.

שלך גדול וצריך התאמצות והתחזקות לעמוד בנסיון, שלא ליפול משום דבר, ועל ידי זה תזכה לגדול בתורה.

(כט) וידוע המשל, שבעיר אחת היה המנהג שבאו האנשים לבית הכנסת בחצות הלילה לבכות על חורבן בית המקדש ואחר כך למדו עד התפילה והתפללו יחד, ולאחר התפילה שתו קצת משקה עם מזונות, כדי להשיב את ליבם לאחר עבודת הלילה. והדור השני החליטו שזה קשה מאד לבוא בחצות, ולכן קבעו לבוא לתפילה, ואחר התפילה הקפידו על המנהג לשתות משקה עם מזונות. והדור השלישי החליט שגם זה יותר מדאי וקבעו לבוא לשתות משקה עם מזונות ותו לא.

ישראל'. ותפילה היא החלק שהאדם מדבר אל הקב"ה, ובשניהם צריך להשקיע את כוחותיו, וכל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו (יבמות קט, ב).

ובעוונותינו הרבים בחלק התפילה יש זלזול גדול, וכבר דרשו חז"ל (ברכות ו, ב) את הפסוק 'כרום זולות לבני אדם', על התפילה שעומדת ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בה.

ועוצם מעלת התפילה הוא שעצם התפילה מביא את האדם לאמונה, כי אדם שמתפלל הרי בהכרח שהוא צריך להתחזק באמונה שביכולת השי"ת למלא את מבוקשו. ועוד ממעלת התפילה, שהוא ענין של קשר וחיבור מלשון 'נפתולי אלקים נפתלתי', ועל כן האדם יש לו תמיד חסרון שצריך להתפלל על כך ועל ידי זה הוא מתחבר להקב"ה. וצדיקים אפילו לא ציפו שתתמלא בקשתם, ושמחו עם עצם הדבר שהם יכולים תמיד לדבר עם הקב"ה ומקושרים אליו, וזה עיקר מעלת התפילה, בבחינת 'תפילה לעני כי יעטוף' - לשון עטיפה ולבישה.

והסימן לידע כמה אהבת ה' יש לו, זה תלוי כמה הוא משקיע את כחו בתפילה, שאף על פי שכל יום אומרים את אותן התיבות, אבל אדם שמשקיע בתיבות התפילה זה סימן שיש לו קשר של אהבה עם השי"ת וכל יום הוא מרגיש טעם חדש בתפילה, ואם לומד קודם התפילה יש בזה תועלת גדולה והכנה ראויה לתפילה. וראוי לכל אחד ללמוד את פירוש התפילה, ולהתחדש בזה בכל פעם **כ"ט**.

יהודי אחד שבכל יום כשהגיע ל'שתבח' היה לוקח סידור אחר, כעצה להתחדשות בתפילה.

(כ"ט) וראיתי אצל הצדיק רבי יצחק דוד גוטפרב זצ"ל שהיה נוהג לקנות בכל תקופה סידור חדש. וכן הכרתי

ואדם שלא משקיע את כוחותיו הן בתורה והן בתפילה, הוא נשקע בשינה ועצלות ויכול לשבת כל השנים בכולל בלי להתקדם כלום^ל.

(ל) ושמעתי שהיה בטבריה אחד שישב בכולל ארבעים שנה ותמיד הגמרא היתה פתוחה בדף ב' בבבא בתרא, והעביר את הזמן בהרחת טבק.

אחד שישב בכולל ארבעים שנה ותמיד הגמרא

**גדולה תורה
לימוד שעות רצופות**

גדולה תורה - לימוד שעות רצופות

עבירה - מחיצה של ברזל

הנה מצוי מאד, שמאבדים לפתע את החשק ללימוד התורה וקיום המצוות, ויש להבין פשר הדבר. ונראה, שהוא משום שכל עבירה שאדם עובר הרי הוא בונה מחיצה של ברזל בינו לבין הקדושה וממילא זה גורם לטמטום הלב ולהרגשת ריקנות. כך שבעבור זמן קצר של הנאה מהעבירה האדם עלול לאבד הון של חיות רוחנית, וזה מביא את האדם לשברון ויאוש. ומי שרוצה לרחם על עצמו, ישקול במאזני שכלו, האם שווה לו להחליף עולם נצחי בעולם חולף.

יצריך לזכור שהבעל דבר רוצה להפיל את האדם לעמקי הרוע, ונמצא שהאדם שהולך בשרירות לבו, הוא אכזרי על עצמו יותר מכל המשחיתים רח"ל, שהרי מכל עבירה נולד משחית שחפץ להרוג את האדם ברוחניות ובגשמיות, והוא בא בכל מיני צורות ושיטות, ולפעמים דין גרמא לכל מיני אסונות אשר יפקדו את האדם, ה' ירחם.

התיקון ע"י התמדת תורה

ונוהגים בימי השובבי"ם, לומר את תפילת 'עננו' להרש"ש, שגדולי ישראל תקנו שאפשר לאמרה גם למי שאינו בקי בכוננת השמות, ועל ידי שהשליח ציבור מכויין בשמות, אזי הוא מוציא את הרבים, שמתוודים בלב נשבר ושבים בתשובה.

וכן על ידי שנזהר בתפילת המנחה, הרי הוא הורג את המחבלים ומסלק ממנו את כל הקליפות. והנה יש עוד תיקוני שובבי"ם שנוהגים בני ישראל הכשרים לעשות בימים אלו, ואכן כל מה שבכח האדם לעשות יעשה, כי כל תיקון בזה הוא כמו חבל להצילו מן המים הזידונים ומכל מיני רפש וזוהמא.

אבל צריך לזכור, שלימוד התורה הוא אחד מהתיקונים המסוגלים ביותר לתיקון החטא, ואין זה בא למעט כלל משאר התיקונים, אלא שמעלת קדושת לימוד התורה אין לשער את מעלתה וגודל תיקון הנפש שזוכים על ידה, ואילו היה אדם יודע זאת היה מנצל כל רגע ללימוד התורה^{לא}.

ואושר עילאי עצום בשמחתה של תורה. ופעמים רבות שהיו אוכלים פת חרבה עם מעט דגים מלוחים בלבד... ומתענגים במתק תענוגי אורייתא קדישתא.

ברוב שקידתו במתיקות התורה היה ממלא לילותיו ברינה של תורה, כאשר נצרך לברר שאלות רבות ושונות שעלו על שולחן רבנותו במשך היום, ומחמת עיסוקיו הרבים בענייני העיר ובמושב בית דינו, ובאמירת שיעורים כסדרן בהיכל הישיבה הגדולה, לא הספיק לברר הכל במשך היום. והיה דרכו בקודש להתעמק בתורתו בשעות הלילה השקטות, בעת שהעולם מסביב נם את שנתו וניתן לרכז את כל החושים בעסק התורה באין מפריע, וקיים בנפשו מ"ש בברכת אהבה דערבית: "כי הם חיינו ואורך ימינו, ובהם נהגה יומם ולילה". ואכן ברבות הימים והלילות זכה שנתקיים בו מאמר ריש לקיש בפ"ב דחגיגה (יב, ט): "כל העוסק בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר (תהלים מב, ט) 'יומם יצוה ה' חסדו, ומה טעם 'יומם יצוה ה' חסדו, משום 'ובלילה שירה עמי'". - כאשר התקבל בחן ובחסד בכל תפוצות ישראל כאחד מגדולי קברניטי הספינה מנהיגי הדור.

(לא) אחד מגדולי הרבנים הצדיקים שבארץ הקודש היה הגה"ק הרידב"ז זיע"א, שבסוף ימיו עלה מארץ ליטא לשמש ברבנות עיה"ק צפת ת"ו. הוא הגבר אשר הקים עול תורה, וזכה לחבר חיבורים רבים בכל מקצועות התורה, שו"ת הרידב"ז, פירוש רידב"ז על הירושלמי, בית רידב"ז בענייני שביעית, נמוקי הרידב"ז על התורה, ועוד ספרים רבים. [הוא נקרא עוד בחייו בשם ה'רידב"ז' על שם ספריו, שהם ראשי תיבות: רינת י'עקב ד'וד ב'ן ז'אב].

בשנות רבנותו בליטא בעיר סלוצק הגדולה לאלקים, הקים שם את הישיבה הגדולה והמפורסמת שבסלוצק הנקראת 'ישיבת קלעצק' שהעמידה גדולי עולם. ולאחר עלייתו לארץ הקודש הקים גם בצפת את ישיבת הרידב"ז, בה עסקו בלימוד ובבירור הלכות המצוות התלויות בארץ.

גודל דבקו בתורה הקדושה נוכל ללמוד מעט ממה שמסופר אודות שנות צעירותו, שברוב אהבת התורה שיקדה בו היו כל חייו מלאים בעסקה של תורה, כי טוב סחרה מכל סחורה. והיו מתקיימים הוא וזוגתו הרבנית הצדקנית מלחם צר ומים לחץ, אבל חייהם מלאים שמחה

ערב ומתוק של תורה לשמה מילא את חלל בית המדרש. כשבכל אותה עת יושבת הרבנית במקומה שבעזרת נשים, בתפילות ותחינות ממעמקי לב לפני אב רחמן ונאמן שבשמים, אשר לא ינום ולא יישן! והמתינה ושמרה עד שסיים הרב את עיונו בסוגייתו, וחזר עם הרבנית לביתם נאוה קודש. וזכו להתקיים בהם מאמר הכתוב (איכה ב, יט): "קומי רוני בלילה לראש אשמורות, שפכי כמים ליבך נוכח פני ד', שאי אליו כפיך על נפש עוללייך וגו'". וכבר נודע בזוהר הק' ובספרים גודל מעלת לימוד התורה בלילות, וכד"א (תהילים קיט, קמח) "קדמו עיני אשמורות לשיח באמרתך".

זו היא דוגמא של 'מסירות נפש' לתורה! זו היא 'אשת תלמיד חכם' טובה וישרה, אשר כל חייה נתונים להתגדל בגדולתה של תורה. - רק כאשר טעם ערבות 'מתיקות התורה' מורגש במוחש בבית, ועצם האוויר שנושמים בבית ספוג בדובשנה של תורה, זוכים להקים 'בית של תורה' שכזה, בית גדול בישראל! - כאשר הבעל חוזר הביתה מלימוד תורתו בחיות ושמחה של תורה, וכל כולו מלא בתורה ובאהבתה ישגה תמיד, הרי ממילא נסחפת גם האשה עימו בתורתו, וכל בני הבית יונקים ממעיניה של תורה, ונכספים אף הם למתיקות ערבות התורה.

וכמובן אחר שזוכים לחוש טעמה של תורה כל חפציך לא ישוו בה, כידוע ומפורסם לשונו הזהב של האור החיים הק' (דברים כו, יא): "אין טוב אלא תורה (ברכות ה, א), שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה. ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם" עכל"ק.

כרם פעמים רבות באותם שנים ניצבה בפני הרידב"ז בעיה קשה בעת לימודי ה'משמר' שלו בלילותיו הלבנים. כאשר בימים ההם לא היו הספרים מצויים בכל בית כבימינו, וכדרכם של תלמידי חכמים מופלגים בעסקי תורתם להתרחב ולהתפרש על פני סוגיות רבות ועניינים שונים, כנרמז בזמר 'אשת חיל' הרומז לתורה (משלי לא, יז): "היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה, ותקם בעוד לילה ותתן טרף וגו'". היה גם אותו ענק התורה נצרך פעמים רבות לעיין וללמוד בספרים כדי להגיע לחקר ההלכה בבירור התשובה הקשה, או הדין תורה הסבוך שעסק בהם. - הספרים הרבים שנצרכו לו עמדו הכן בהיכל הספרים שבבית המדרש, אך דא עקא, בשעות הקטנות של הלילה היה בית המדרש סגור ומסוגר בחושך מוחלט, גם רחובות העיר שרויים היו בעלטה, והרב התיירא לנפשו לצאת יחידי בחשכה כזו ולשהות לבדו בדד זמן רב בבית המדרש.

ראתה מחברתו בקודש הרבנית הצדקנית ע"ה, בגודל חשקו והשתוקקותו של בעלה הגאון לצאת לעסק מתיקות התורה באישון לילה, ואינו מוצא עצה בדבר. ותקם בעוד לילה ממשכבה, והתגברה כארי להיות לעזר בתורת בעלה הגדול! והציעה לפניו שהיא בעצמה תתלווה אליו לבית המדרש, להיות עמו שם כל עת לימודו, כדי שלא יחשוש לצלול בעמקי ים תלמודו כאוות נפשו.

ואכן אשת חבר כחבר, ואף היא הדירה את שנתה מעיניה, ולילות רבים יצאו יחדיו עם נרות בידיהם. עם הגיעם לבית המדרש פרש הרב למקומו, והרבנית הדליקה עבורו כמה נרות גדולים שיאירו לפניו, ותיכף התחילו הספרים להיפתח בזה אחר זה, ולהיערם זה על גבי זה... וקול

אשרי מי שעמלו בתורה

ומחמת גודל מעלת וקדושת התורה אשר קשה לקנותה ככלי זהב ורק 'אם תבקשנה בכסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא' (משלי ב, ד-ה). על כן יש על זה התגברות היצר מאד למנוע את האדם מלעסוק בתורה. וכמו שבגשמיות קשה להשיג דבר יקר ערך, וצריך להשקיע הרבה כח ויגיעה עד שמשיגים את הדבר. כל שכן לגבי לימוד התורה, צריך להשקיע ולהתפלל על זה שיזכה ללמוד ולהבין בתורה, וכבר שנינו במשנה (פאה א, א): ותלמוד תורה כנגד כולם.

ולמעשה אין להתפעל משום קושי שבא למנוע את האדם מלעסוק בתורה שהרי 'אדם לעמל יולד' (איוב ה, ז) ואין שום דבר בחיים שבא בקלות. וזה שמחפש תמיד רק 'חיים קלים' יאמר נא בקול גדול איך הוא מסוגל להינשא, הלא זה דבר שיש בו הרבה יגיעה וקושי והתמודדות מתמדת. ללמדך, שהעמידה בקושי מחשלת את האדם ומהווה סימן מוכח של בגרות.

ובראשית, צריך האדם לדעת ולהכיר את מעלת וערך כל מילה של לימוד התורה, ובפרט כשבא מתוך צער, וכמו שאמרו חז"ל (אבות דרבי נתן ג, ז): שטוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה בריוח.

וכמו שמסופר על בחור אחד שתינה את אשר על לבו לפני מרן ה'חפץ חיים' זיע"א, שלמד במשך זמן שלם רק ארבעה דפי גמרא, ומחמת מיעוט ההספק מתלבט האם לעזוב את הישיבה. וענה לו ה'חפץ חיים' בהתפעלות: ארבע מאות דפי גמרא בזמן אחד! והבחור סבר שלא שמע אותו היטב, ותיקן את דבריו 'רק ארבעה דפים!' וה'חפץ חיים' שוב בשלו, משיב לעומתו בהתפעלות: ארבע מאות דפי גמרא! כוונתו היתה אפוא למאמר חז"ל הנ"ל, שאחד בצער חשוב כמאה שלא בצער, והיה זה דבר פשוט אצלו ממש כמו שלמד ארבע מאות דפי גמרא.

וכך הדברים אמורים כלפי זמן של לימוד התורה, ששעה אחת של לימוד בזמן שקשה אז מאד להקדישו עבור לימוד, בוודאי נחשב

כמו מאה שעות, והסייעתא דשמיא הגדולה שבאה בעקבותיה מוכחת מעל כל ספק.

כי טוב סחרה

ואילו היינו משערים שכל מילה של תורה שוה דולר אחד, הלא היינו משקיעים את כל שעות היממה עבור כך, כך שיום ולילה לא ישבותנו. אלא שחסר לנו את האמונה בזה, ש'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף' (תהלים קיט, עב), ו'כי טוב סחרה מכל סחורה' (סדר הקפות לשמח"ת).

התורה היא עדיפה מכל זהב וכסף שבעולם, וכשהאדם אינו משכיל להשיג זאת, הרי זה ההפסד הגדול ביותר, וכבר אמר הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א שהפגם הכי גדול הוא שיהודי שוכח שהוא בן מלך ואינו מכיר את ערכו האמיתי, וכתוצאה מכך הוא מזלזל בקיום המצוות שלו, ועל כן צריך ללמוד ספרי מוסר שמדברים על ערך התורה כמו ספר 'נפש החיים' שער ד' ועוד. ובזכות לימוד התורה יזכה לתקן את כל החטאים, והמאור שבתורה יחזירנו למוטב, עד שיפלו כל מחיצות הברזל שנעשו על ידי העבירות, ואז יפתחו לו שערי הצלחה וסייעתא דשמיא בכל שאר הענינים.

לימוד ברציפות וביגיעה

ובאמת לפי מה שמובא בספרי קדמונים הרי שעל כל עבירה יש סך של תעניות שצריך להתענות כדי לתקן את הפגם, וכמו שמבואר בספר 'הקנה' בארוכה.

אלא שמחמת חולשת וירידת הדורות קבלנו מגדולי ומאורי החסידות, שבדורנו אין זו הדרך להתענות ולהחליש את הגוף, אבל יש דרך ותיקון של סיגוף באופן אחר, וזה על ידי לימוד התורה ברציפות, וזה דבר שמזכך את האדם אפילו יותר מתענית. בפרט אם יש לו נסיון לשוחח באמצע תלמודו והוא מתגבר על זה, הרי זה חשוב יותר מתענית. והלימוד ברציפות חשוב מאד ונכפל הרבה בלי שיעור.

וכן כל דבר שבקדושה שעושים ברציפות, חשיבותו לאין ערוך ממה שעושים זאת עם הפסקים. וכגון בתפילה, כשמתפלל מתחילה ועד סוף בלי לדבר באמצע ועונה אמן על כל הקדישים בלי להחסיר, אזי חשיבות תפילה זו לאין ערוך, מתפילה שבאה בהפסקים או בדילוגים.

וכך מצינו אצל התנא רבי עקיבא את מעלת הרציפות, שלאחר שנים עשרה שנה שלמד ושב לביתו, לא נכנס בסוף לביתו, זאת לאחר ששמע את רעייתו הצדקנית משיבה לשכנתה: הלואי וילמד עוד שנים עשרה שנה. ותיכף שב על עקבותיו להרביץ תורה עוד שנים עשרה שנה. כמסופר כל זה בגמרא (כתובות סב, ב - סג, א).

וידועה השאלה, הלא גם אם חפץ היה להמשיך בהרבעת תורה, למה לא נכנס לרגע לביתו לדרוש בשלום בני ביתו, ובפרט שהיה סמוך ונראה ליד ביתו.

על זה באה תשובתו הקולעת כדרכו בקודש של הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת 'מיר': שנים עשרה ועוד שנים עשרה זה לא עשרים וארבע...

החיסרון במעלת הרציפות משפיעה מאד על הלומד והנלמד. זאת מלבד עצם העונש: שמאכילין אותו גחלי רתמים, כמו שאמרו חז"ל (חגיגה יב, ב). וידועים דברי החזו"א באגרותיו, שהיטיב להגדיר זאת במתק לשונו: ללמוד שעה אחת ולהפסיק שעה אחת הוא קיום התוהו האפס והעדר. הרי זה כזורע ושולח עליהם מים לסחפם. עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק. הלימוד התמידי הוא סוד הקדושה, וזה שעושה תורתו קרעים קרעים אסף רוח!

ובפרט בימי השובבי"ם צריכים להיזהר בזה ביותר, כי הרי ימים אלו מסוגלים מאד לתיקון החטא ולכן יש התגברות היצר יותר. וכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו. ולא רק כשהלומד גדול מחבירו, אלא גם כשהיום והזמן הוא יותר גדול ממשנהו.

וצריך לדעת שבכח התורה יוצאים מכל הטומאות, ופעם אמר לי הג"ר מאיר גרוסמן זצ"ל בהתפעלות: אתה יודע מה זה

לימוד התורה? כשאדם לומד 'שור שנגח את הפרה' היצר הרע פשוט בורח ממנו!

ואל יקל לעצמו ממה שרואה אחרים שמפסיקים באמצע הלימוד, ולומדים למחצה לשליש ולרביע, אלא אדרבה יהיה מלא שמחה על גודל הזכות שהוא זוכה להיות עבד ה', וכמו שאומרים בתפילת שחרית של שבת: 'שמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו', ואם אינו מרגיש חשק בלימוד אזי אדרבה כשעובד בלי חשק ואינו מתיימש, הוא מרוויח מאה פעמים יותר ונפתח לו פתח כפתחו של אולם^{לב}.

המנחת אלעזר זיע"א אוסר על הבחורים בתוקף שלא לבטל מלימודם בשביל עריכת השולחנות, והיה מקפיד על כך מאד. וידוע גודל הקפדתו בקודש בכל דבר וענין שהיה חשוב אצלו, שהיה עומד בו על המשמר בעוז.

וסיפר לי הגאון רבי דוד זצ"ל, שבהיותו מעודו תלמיד מובהק ודבוק בכל לבו ברבו הקדוש והטהור היה קשה לו מאד להשלים עם גזירה זו שלא לילך לטיש'ן, וביקש והפציר ברבו להעניק לו הורמנא ורשות להשתתף בטיש. כאשר ידוע שהיה הצדיק עובד עבודתו בשולחנותיו הטהורים בדחילו ורחימו בקול רעש גדול, ושופע דברי תורה נפלאים ועצומים, ונפש התלמיד הצעיר כלתה לחזות בקודש. אבל הרבי לא הסכים בשום אופן להקל מן הקפידה, שהיתה כנראה מוחזקת בידו מאבותיו הקדושים. ובפעם אחת אף התרעם עליו: דוד, אויב דו קומסט גיי איך... [אם אתה בא לטיש אני הולך!].

(לב) בדור שלפנינו התגורר בירושלים קרתא דשופריא, הגאון המפורסם רבי דוד קליין זצ"ל בעל "בית ארזים", הוא היה תלמיד נאמן לרבו הגה"ק בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש זיע"א, וזכה להתאבק בעפר רגליו רבות בשנים. בשנות צעירותו ובחרותו יצק מים על ידו וישב בשיבתו הרמה שבמונקאטש רבתי. - המונקאטשער רב מזכירו בספרו "דברי תורה" (ח"ז סי' פה) כשמתחבט בקושיא אלימתא אחת, והגאון רבי דוד, שהיה אז בחור מתלמידי ישיבתו, אמר בה יישוב נפלא. וכתב שם בזה"ל: "ובהיותי מצטער בזה, השיב הראש מתלמידי ישיבתנו, ידיד נפשי החריף ובקי בחדרי תורה, הנפלא מ' דוד קליין נ"י מפה" עכ"ל ק ע"ש.

כמנהג בית צאנז בדורות הקודמים הקפידו גם במונקאטש שלא יתעסקו בחורים הצעירים בעניינים שבחסידות, רק יתמסרו כל כולם במיטב שנות הבחרות ברמ"ח איברים ושס"ה גידים בעסק התורה יומם וליל. לפיכך היה

באשר נהגו ישראל קדושים בימי השובבי"ם המקודשים להתענות ולהמציא דרכים רבים וטובים לשבירת התאוה, אם בתענית שעות, או בתענית הראב"ד [להפסיק מעט באמצע האכילה כדי לצנן ולשבר התאוה] וכדומה. בין הדברים התבטא הרב ואמר לי: הנה רואה אני הרבה בספרי המוסר שבאים ללמד דרכי שבירת תאוות האכילה, אבל כשלעצמי איני מבין למה נצרך לכל זה, הרי מי שראשו וליבו נתונים ותפוסים בתורתו, והוא מונח בלימוד התורה הק' ויגיעתה בכל נימי נפשו, הרי מגודל מתיקות התורה בוודאי אינו מרגיש שום טעם באוכל...

וכבר היה מעשה בביתו, בהיותו יושב והוגה בעיון עמק תורתו, שפנתה אליו זוגתו הרבנית בבקשה: היות ונצרכת אני לצאת מן הבית לזמן מה, והעמדת זה עתה את התבשיל על גבי האש, אנא במטותא, כבה נא את הגז בעוד כמחצית השעה, כשהתבשיל יהיה מבושל כל צורכו לארוחת הצהריים!

הרב הסכים כמובן בחפץ לב, אך משנתן דעתו וליבו להגות בתורתו נשתכחו ממנו כל הבלי עולם הזה וצרכיו, ומשחזרה הרבנית מצאה את הבית אפוף עשן, והסיר כולו חרוך ושרוף ולא נשאר בו מאומה מאותו תבשיל שהקדיח ועלה והתאדה...

מאז אותו מקרה לא ניסתה יותר הרבנית לבקש ממנו בעת לימודו שום דבר מצרכי עולם הזה!

אף על פי כן לא היה ר' דוד יכול לעצור ברוחו, והיה הולך לפעמים אל הטיש ומחביא עצמו היטב תחת השולחן, ומאזין לעבודת קדשו ושותה בצמא מדברי תורה הקדושים הקולחים מפי רבו בשפע רב. - הוא כמובן נצרך להתחבא שם היטב היטב, כדי שלא ירגישו בו כלל, ואף לא יידעו בכלל שיש שם מישהו... שכן מיד היה הרבי שואל ודורש מי הוא זה המתחבא שם?!

פעם אחת הרגיש אחד מיושבי הטיש בתנועה קלה תחת השולחן, והרכין מעט את ראשו לראות מה יש שם, תיכף ומיד סימן לו ר' דוד חזק שיתעלם ממנו! - אבל המנחת אלעזר בעיניו היוקדות כבר תפס באותו רגע שיש כאן מישהו מתחת השולחן... ומיד דרש במפגיע לדעת מי הוא זה ואיזהו המתחבא שם אונטערין טיש?!

לא נותרה שום ברירה, ור' דוד נאלץ לצאת נכלם ממקום מחבואו, ונעמד בבושת פנים לפני רבו הק'. הצדיק החל בלהב אש קדשו להטיח בו דברים כדרבנות, שאין בחורים צריכים לעסוק בחסידות! ודרש ממנו במפגיע תיכף ומיד לחזור לבית המדרש ולעסוק בלימוד גפ"ת, כשהוא מוכיחו באהבה עצומה: כשזוכים לחוש טעם הנפלא של מתיקות התורה, אין צריך עוד לכלום, כד"א (אבות ה, כב) הפוך בה הפוך בה דכולא בה!

*

באחת השיחות הרבות שהיו לי עימו, דיבר בענין שבירת תאוות האכילה,

לא עליך המלאכה לגמור

וכבר ידוע המשל המובא בספה"ק, ממלך שבנה ארמון גבוה, והכריז שמי שיצליח לעלות את כל המדרגות עד למעלה לראש הארמון תוך חצי שעה, אזי יעביר לו המלך את המלוכה. והתחילו אנשים לעלות וכשראו שכבר קרוב לחצי שעה ועדיין לא הגיעו אפילו לאמצע, תיכף התייאשו וחזרו למטה. והיה שם אחד שחשב, בוודאי יש כאן איזה סוד, ולא יתכן שהמלך אומר דבר שאין אפשרות לעשותו, והתחיל לעלות עוד ועוד וכשהגיע קרוב ממש לחצי שעה ראה מעלית ונכנס לשם ובדיוק כשהגיע חצי שעה היה למעלה. והנמשל בעבודת ה' הוא, שבתחילה צריכים יגיעה גדולה, ובזמן הראוי שנקבע לו משמים, יש לו לפתע סייעתא דשמיא גדולה, עד שהוא משיג בזמן קצר מאד סוגיות קשות, שכדי להבינם לאשורם היה זקוק בעבר ליגיעה גדולה ליג.

ובאמת, כל יגיעה בתורה חשובה כמו הרבה סיגופים, וזו טובה גדולה לאדם, וכמו שאמר דוד (תהלים קיט, עא): 'טוב לי כי עונתי למען אלמד חוקיך', ומי שזורע בדמעה זוכה בסוף לקצור ברנה"ל.

עקלקלות עדי יגיע למחוז חפצו, כדי להרוויח את היהלומים האלו.

כן הוא ברוחניות, כשאדם מתייגע בתורה אזי בסוף יקבל בכפלי כפלים, וכך היא דרכה של תורה בתחילה יסורים ולבסוף זוכה להרגיש את מתיקות התורה לנצח נצחים. וכמו שקודם קבלת התורה היו ישראל צריכים לעבור את גלות מצרים ואחר כך זכו לקבל את התורה, כך צריך כל אחד לעבור את הגלות הפרטי שלו עד שזוכה לגדול בתורה.

וימי השובבי"ם מסוגלים מאד להתעלות בלימוד התורה ולזיכוכ הנפש, ואם

(לג) וסיפר לי אחד שלמד בישיבה עם בחור שהיה לו קושי גדול בהבנה, אבל התייגע מאד בתורה, וברבות הימים נתעלה מאד עד שנתמנה לראב"ד בבית דין ידוע.

(לד) וידוע המשל, בסוחר יהלומים אחד שנסע בדרך והתאכסן בבית כפרי אחד, וראה הסוחר שיש למארחו הרבה יהלומים והוא מבשלם על האש למאכל. פנה אליו הסוחר האורח בבקשה לקנות ממנו את היהלומים. ואף כי היה לסוחר רק מעט כסף עבור הוצאות הנסיעה לביתו, בכל זאת העדיף להתייגע בדרכים

וצריך שיהיה תמיד לנגד עיניו ש'תלמוד תורה כנגד כולם', וכל מילה של תורה זה יהלום, ויאמין זאת היטב בליבו שהרי יש מרחק עצום בין המח והלב, ו'רחמנא ליבא בעי', וכמו שכתוב (משלי כג, כו): 'תנה בני ליבך ליי'. ועל ידי ששומע ולומד ספרי מוסר ומתעורר לעשות מעשה מהתעוררות זוכה לצאת מגלות פרעה.

אין קדושה כתורה

ועיקר השמירה הוא להיזהר שלא להיכנס כלל לנסיון, וכמו שמבקשים 'ואל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי בזיון', ובפרט בחורים צריכים שמירה על שמירה שלא לבוא לידי מכשול. ועיקר התיקון הוא על ידי לימוד התורה, ומתקנים זאת על ידי קדושת המוח שזה לימוד התורה ביגיעה וברציפות, וזה תיקון נפלא יותר מהרבה סיגופים, וכמו שמובא בספר ה'תניא' הק', שכל לימוד שאדם לומד נכנס למוחו עוד שכל אלוקי, ואין לך תיקון המוח גדול מזה"ה.

ופעם אמר הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זיע"א: 'כמה טוב הוא חסיד שיודע ללמוד', וזה אדם אחר לגמרי אשר מידותיו מזוככים ומתוקנים. ואצל חסידים היו נוהגים לשנן את דברי המשנה (אבות ב, ה): ולא עם הארץ חסיד.

תיקון החטא, אבל היום אני יודע שכח התורה מסוגל יותר מכל הסיגופים, ובאמת איני יודע איך הגעתי לכאן, אלא שהתעמקתי באיזו סוגיא בגמרא ולא שמתי לב על כך שיצאתי לרחוב.

ושמעת מכ"ק מרן אדמו"ר מסטרופקוב זיע"א שאמר, שבצאנז היה עיקר דרך הלימוד על ידי פלפול, שעל ידי זה היצר הרע מסתלק מן האדם.

מחשבותיו של האדם שקועות בלימוד התורה אזי הוא נעשה כלי מוכשר להשראת השכינה, ואם לאו אזי נחשב לכלי מאוס ח"ו.

(לה) ושמעתי על אחד מהצדיקים לבית צאנז שפעם ראו אותו מסתובב באמצע הלילה ברחוב בלי כובע ובגד עליון. ניגש אליו אחד ושאלו פשר דבר, והשיב: בצעירותי נהגתי לשרוף את הידים בשביל

צרכי הנשמה

אדם צריך לדאוג ולפקח על עניניו הרוחניים לא פחות מאשר על צרכיו הגשמיים, וכמו שבעל חנות שומר על כל חשבונותיו ומפקח על כל ההוצאות וההכנסות^ל, כך צריך לדאוג על כל עניניו הרוחניים^ל.

ויסוד גדול צריך לדעת, שבכל מצב שאדם נמצא בין בעליה בין בירידה בין בעת טרדה ובין בעת מנוחה, יש ביכלתו לעסוק בעבודת ה', כי אם הוא במצב שאינו יכול ללמוד בעיון יוכל עכ"פ ללמוד משניות וכיוצא בזה, וכבר אמרו חז"ל (אבות ב, טז): ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה^{לח}.

(לח) שמעתי מאחד מגדולי ישראל, שסיפר לי על עצמו, שבצעירותו לא היה יכול להעמיק ולהתרכז באותה סוגיא יותר מכמה שעות, ולפיכך המציא עצה בנפשו להחזיק בלימוד של כמה מסכתות בכמה עניינים, וכך היה מחדש תלמודו במתיקות התורה אפילו כמה פעמים ביום!

מורי ורבי הגה"צ רבי אברהם יורוביץ זצוק"ל, דומ"ץ העדה החרדית פעיה"ק ת"ו, היה בעל מחדש נפלא בעבודת ה', ובכל כמה שבועות היה ממציא לעצמו דרכים בהתחדשות בעבודת ה' בדרך חדש! וכך היה תדיר מלא בשמחת התורה והעבודה, מתחדש ומתרגען כנשר נעוריו באופן המחודש שהתחדש בו זה עתה. ואכן זכה להתקיים בו מקרא שכתוב בצדיקים (תהילים צב, טו-טז): "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, להגיד כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו".

(לו) ודוגמא לזה היה אצל מו"ר הגה"ק רבי בנימין רבינוביץ זיע"א שהיה לו ארון סגור בביתו, ורק לו היה המפתח של הארון. ולאחר פטירתו פתחו את הארון, והיה מונחות שם כל הקבלות טובות שקיבל על עצמו מגיל תשע והלאה, והוא שמר עליהם בתוך הארון, כמו בעל חנות ששומר על כל החשבונות.

(לז) פעם נסענו עם קבוצת אנשים למירון לשבות שם בשבת קודש. ובשבת בבוקר כשהיו צריכים לקרוא בתורה לא היה בעל קורא ראוי, ואמרתי להם שצריך לדאוג לחלק הרוחני כמו שדואגים לחלק הגשמי, ואם דאגו שלכל אחד תהיה לו מיטה ואוכל וכל שאר ההצטרכויות, מדוע לא דאגו שיהיה בעל קורא כראוי. וכשם שענינים גשמיים אינם נעשים מאליהם, אלא צריך לדאוג ולארגן כל פרט ופרט, כל שכן כלפי הענינים הרוחניים שצריך לדאוג ולארגן אותם על צד היותר טוב.

ובפרשת ויחי יש רמז בפסוק 'ישימך אלקים כאפרים ומנשה', שאפרים מרמז על העבודות הקטנות, [בבחינת: "כי הפרני אלקים בארץ עניי"], ומנשה מרמז על העבודות הגדולות, [שהרי 'מנשה' אותיות 'נשמה', והוא בבחינת: 'כי נשני אלקים את כל עמלי', ש'עמלי' הוא לשון עבירה' מלשון 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל'. ראה בכ"ז ב'שם משמואל' פר' ויחי]. והיינו, שצריך להחשיב את העבודות הקטנות לא פחות מהעבודות הגדולות, ואם אדם רוצה רק את העבודות הגדולות ומזלזל בעבודות הקטנות אזי לבסוף יצא קרח מכאן ומכאן.

לנצל הזמן

אם מנצלים את הזמן, ובכל רגע פנוי לומדים, אזי מספיקים הרבה מאד לט'. ולדוגמא, יש לפעמים שאדם מחפש את הגמרא שהוא

ולהעשיר בו את עולם התורה?! - גם אם לבסוף לא ייצא הספר לאור עולם מאיזה סיבה שהיא, הרי עצם התוכנית והעיסוק בחיבור הספר וכתבתו, כשהמגמה ברורה ובהירה, הרי הוא מאיר את דרכו לגדול ולהתגדל בתורה! - כי העיקר המכוון בחיבור הספר כדי שיתגדל התלמיד חכם עצמו [שטייען] בתורה, שהמאור שבה יחזירנו למוטב.

(לט) ומסופר על הגאון רבי זליג ראובן בענגיס זצ"ל שפעם עשה סיום הש"ס מיוחד, היה זה כאשר סיים סדר ש"ס מיוחד שהיה לו בדקות של המתנה בסידור קידושין או בריתות וכדו'.

ואבי מורי בעל מעדני השלחן זצוק"ל רגיל ללמוד בספר מצוות הקצר בשעה

לפיקך מהאי טעמא היה מרן החזון איש זיע"א מעודד תדיר אברכים צעירים בני תורה להשתדל לחבר ספרים! שבכך יזכו להתגדל בתורתם ולהאיר עיניהם וליבם במאור של תורה.

כבר מן השלב הראשון של 'תכנית הספר' נצרך האברך לקבוע לעצמו מסלול מתאים עבורו, ולבחור מקצוע התורה הראוי לפי עניינו ולפי נפשו, אם בחקר העיון לחדש בפלפולה של תורה, בחידושים קצרים או בסימנים ארוכים, או בבירור ההלכה, או בביאורים דברים הקשים, וכל כיוצא בזה, כל איש לפי נפשו במה שלבו חפץ, שתורתנו הקדושה רחבה מני ים ורבו האפשרויות להתגדל בה. - אך העיקר שיגדיר לעצמו את מסלולו האישי, מהו הספר הפרטי שיכול הוא לחבר בעצמו

עוסק בה עתה ואינו מוצא, אין לו לבטל את זמנו משום כך, אלא יקח גמרא אחרת וילמד בה.

ובפרט בימי הבחרות יש לנצל את הזמן ביותר, שהרי 'דור הולך ודור בא', וזה הזמן שמגדלים את גדולי הדור הבא, וידוע מה שאמרו צדיקים ששנה אחת של ימי הבחרות שווה פי כמה וכמה מהשנים המאוחרות, שהרי אז יוצקים את היסוד לכל בנין העתיד שלו ושל צאצאיו.

מתיקות התורה

דבר ידוע הוא שאחד שהוא תומך תורה אזי יש לו שותפות עם העולם הבא של לומדי התורה, כהסכם יששכר וזבולון. ופעם אמר אדם גדול, שאמת נכון הוא שהתומך תורה יש לו חלק בעולם הבא של אלו הנתמכים על ידו, אבל הלומד תורה בעצמו יש לו גם 'עולם הזה', והוא מאושר ושמח בעולם הזה יותר מהעשיר הכי גדול.

ומי שזוכה להרגיש את המתיקות והעריבות שבתורה, הרי זו ערובה נאמנה שלא יעזוב לעולם את לימוד התורה. ואף על פי שמתחילה מרגישים קושי וכבידות גדולה בלי שום חשק, אבל כשמתחזק ואינו נופל ברוחו מזה וממשיך בשלו, או אז זוכה ורואה את האור הגדול שיש בתורה. וכבר אמרו חז"ל (תנחומא, נח) על הפסוק: 'זהעם ההולכים בחשך ראו אור גדול', שזה נאמר על תלמוד בבלי.

ומן הראוי להביא כאן את לשונו של האוה"ח הק' (דברים כו, יא): שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה,

כל מאכל איזה ברכה מברכים עליו. ואם אינו יכול לומר אלא את אותיות הא' ב' יאמר אותם ולא יזלזל בזה, ובלבד שלא יהא זמנו לריק.

שהציבור שרים ב'לכה דודי', ובניצול הדקות מוסיף ידיעות רבות. וידוע שמרן בעל החפץ חיים זיע"א בעת חליו היה חוזר בעל פה על הלכות ברכות הידועות, ומפרט

היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם, ע"כ.

וגם אם זכה לישוב באהלה של תורה צריך לזכור שהכל תלוי בסייעתא דשמיא, וירבה בתפילה שיצליח בתורה ושיזכה למתיקות התורה, כמו שמבקשים בברכת התורה: 'זה ערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפנינו וכו'". וגם ילד קטן מבקש כבר על הנינים שלו 'זנהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה'.

*

ונסיים נא פרק נכבד זה של תיקון שובבי"ם במתיקות התורה, בלשון קדשו המופלא של הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג

כשנצרך לכתוב 'פתק' למלמד בחיידר יצאה אותה פתקא זעירא עם כמה וכמה שגיאות... - אבל שמע לעצתי לנסות את כוחו ואת עטו, והתחיל בכוחות איתנים ללמד את עצמו את מקצוע הכתיבה מתחילתה, בעקשנות דקדושה החל לכתוב במקצוע התורה שעסק בו באהבה, וכך התקדם צעד אחר צעד, עד שכיום כבר זכה להוציא לאור עולם ספר חשוב מאד, שהתקבל בחן בתפוצות ישראל. - אשרי טוב חלקו!

וכיום זוכה לישוב בתפארת אהלה של תורה, שוקד בחיבור ספריו וקושר כתרים באותיות התורה להעלות נחת רוח לקונו, ולחוש באמרי נעים זמירות ישראל (תהילים יט, ח-יא): "תורת ה' תמימה משיבת נפש, עדות ה' נאמנה מחכימת פתי, פקודי ה' ישרים משמחי לב וגו'. הנחמדים מזהב ומפז רב, ומתוקים מדבש ונופת צופים!"

(מ) הגה"צ רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל היה אומר על עצמו, שהוא נותן הודאה להשי"ת על עצם הרעיון שנתן במוחו לחבר את הביאור על התוספתא. שהיתה עומדת כמונחת בקרן זוית באין דורש ואין מבקש, עד שהופיע באור החכמה חיבורו הגדול "חזון יחזקאל" על התוספתא, שהתקבל באהבה בעולם התורה.

והעיד על עצמו שבזכות הרעיון הנשגב הזה נשאר כל ימי חייו דבוק בתורה, כאשר העיר ה' את רוחו והצית את לבבו הנאמן להתקשט בקישוטי כלה קדישתא בתוספתא דא! ואף כי אין הרבה הלומדים תוספתא כסדר, הרי התורה עצמה התכבדה עד מאוד בספר קדוש ויקר זה, והוא את נפשו העלה למרומי מתיקות תורה לשמה בטרהה וקדושה.

העיד בפני תלמיד חכם אחד, שלאחר נישואיו כמעט לא ידע לכתוב כלל!

זיע"א (הנהגות אות נב): "בכל פעם יאמר באמצע הלימוד 'המאור שבה יחזירנו למוטב'. ובכל פעם שהייצר מסיתו לסיים בענין, ולקצר בלימוד, מחמת עייפות, או חסרון הבנתו, או מחמת שיחת הילדים. יגער ביצר הרע ויתגבר עליו מאוד! וישבור טבעו, וילמוד יותר מהרגלו, ובכוח, עד שייגע. - ובזה משבר הקליפות והחיצונים, ומכפרין לו אפילו על כריתות ומיתות בית דין ומיתה בידי שמים. כי הלימוד בתנ"ך ומשנה וגמרא ופוסקים, שהוא בכוח ובקול, ובנעימת הקול, בלי שום מחשבה זרה, ובנענוע הגוף. מטהר ומצחצח הנשמה, ומחדד השכל, ומשבר הקליפות והחיצונים מכל וכל" ע"כ העתקת לשונו הטהור אות באות.

כי הם חיינו ואורך ימינו - ובהם נהגה יומם ולילה!

קדושת העינים

קדושת העינים

אי יחבת לי ליבך ועיניך - אנא ידע דאת לי!

בעמדינו בימי השובבי"ם הק' בהם עוסקים בפרשיות השבוע בגלות מצרים, שהתחילה בענין שרש"י הק' כותב בתחילת פרשת ויחי "למה פרשה זו סתומה - לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו, נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד, שהתחילו לשעבדם".

אם נדייק בלשונו הטהור של רש"י, נחזה מישרים שנקט בדווקא את העיניים והלב שהם נסתמו לישראל, ואפשר, שהוא משום שהציווי "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" (במדבר טו, לט), הוא מהמצוות העיקריות שבתורה, כי לב הכוונה לאמונה, היינו להיזהר לא לבוא לכפירה ח"ו, ועיניים הכוונה לקדושה, היינו שלא יבוא על ידי העיניים לזנות, וצריך אדם לעבוד הרבה כל חייו, כדי שלא יבוא להיכשל ח"ו בשני דברים אלו^{מא}.

תנה בני לבך ועיניך

ולמדים זאת ממה שאמרו חז"ל (ברכות דף יב, ב): "ולא תתורו אחרי לבבכם זו מינות, ואחרי עיניכם זו הרהור עבירה", וכן אמרו בירושלמי (ברכות פ"א ה"ה), וז"ל: "לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי

התחיין הרבי ואמר, זה הרי נרמז היטב באותיות הא"ב, קח לך אפוא סימן ברור באותיות: ס' ע' פ' צ', שהם נוטריקון: ס'גור ע'יניך פ'יך - צ'דיק!

(מא) יהודי אחד שאל את הרבי הק' רבי שלומק'ה מזוועהיל זיע"א, כיצד היא הדרך להעפיל למדרגות נשגבות שכאלה, ולהיות צדיק?

עיניכם, אמר ר' לוי, ליבא ועינא תרין סרסורי דחטאה, כתיב 'תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה (משלי כג, כו)', אמר הקב"ה, אי יהבת לי ליבך ועיניך אנא ידע דאת לי [= אם אתה מוסר לי את לבך ועיניך, אני יודע שאתה משלי]. עכ"ל. נמצא אם כן, שעל עינינים אלו מרמזים העיניים והלב.

הבט נא בביאור הלכה (סימן א) בו הובאה לשון ספר החינוך על חובת שש המצוות התמידיות, וז"ל: "שלא נתור אחר מחשבת הלב וראיית העיניים, שנאמר: 'ולא תתורו אחרי לבבכם' וגו', ואמרו חכמים אחרי לבבכם זו אפיקורסות, ואחרי עיניכם זו זנות, ובכלל אפיקורסות הוא כל מחשבות זרות שהם היפך דעת התורה, ובכלל זנות הוא מי שהוא רודף אחר תאות העולם, מבלי שיכוין בהם כלל לכוונה טובה, כלומר שלא יעשה אותם כדי שיעמוד בריא ויוכל להשתדל בעבודת בוראו, רק כוונתו תמיד להרבות תענוגים גדולים לנפשו", עכ"ל.

האמונה והקדושה יחד יהיו תמים

רואים אנו מזה, ששעבוד מצרים התחיל מכך שלא שמרו שני דברים אלו, ונכשלו בזנות ובכפירה, וכיון שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל מיד התחיל השעבוד ובני ישראל שקעו שנים רבות בטומאת מצרים, כי אם נפגמו כבר העיניים והלב, שהם עיקרי האיברים, הרי שגם בשאר כל העיניים יורדים פלאים.

וכשם שיש כח בראיה שבקדושה^{מ"ב} כך גם להיפך ח"ו, ואם אין האדם נזהר מהסתכלות בדבר האסור הרי הוא ממשיך ח"ו

שכל הילוכו ולבושו לא נראו כשל תלמיד חכם כלל. הוא נעמד בירכתי בית המדרש, בדיוק אל מול פני קדשו של ראש הישיבה מרן החתם סופר, והביט היטב עמוק אל תוך צורת פני קדשו, מבט ארוך וממושך של כמה דקות טובות, ובזאת עזב את בית המדרש ויצא לדרכו.

כלומר, באם תסגור את עיניך ואת פיק, אז תהיה צדיק!

(מב) אל שיעורו הקבוע של רבינו "החתם סופר" זיע"א, שהיה מוסר מדי יום ביומו בהיכל קדשו בישיבת 'פרשבורג' המעטירה, נכנס יום אחד יהודי בלתי מוכר,

התלמידים הסיקו מכך, שמדובר ביהודי בעל בעמיו, עשיר ואמיד מהסוחרים העשירים שבעיר, שעוסק בתכשיטנות לפרנסתו. הסתקרנותם רק גברה והלכה, מה לו לאיש עשיר, שכל כולו נתון לעולם העסקים, ולשיעורו של החתם סופר? ומהו פשר אותו מבט חודר ונוקב שנועץ בו מדי יום במהלך השיעור?

החידה הטרידה את דעתם, הם המתנינו לשעת הכושר שיהיה האיש פנוי, נכנסו אל החנות וניגשו אליו בחביבות, וביקשוהו אם יוכל אולי להסביר את פשר צעדו זה, אל היכל הישיבה מדי יום.

אמר להם האיש, בחפץ לב אסביר לכם את פשר מעשי, ותלמדו עד כמה היא גדולת מעלת רבכם הקדוש והנורא!

ברוך השם בן אדם עשיר ואמיד אני – פתח היהודי בסיפורו – כפי שהנכם רואים יש לי כאן חנות ענק לממכר תכשיטים יקרים ביותר, זהו עסק מצליח עד מאד ברוך השם, החנות הומה כל היום מלקוחות שונים, והתשוואה נאה ביותר. במשך השנים נעשיתי בעל צדקה גדול, והקהילה הקדושה נהנית רבות מתמיכותיי המגוונות לכל ענייני צרכי הקהילה.

ברם דבר אחד הטריד את מנוחתי מאד בעבודה זו, בהיותי עומד כאן כל היום בחנות היפהפייה, נכנסים גם הרבה נשים המתעניינות בקניית התכשיטים, וצריך אני להראות להן את מידת התכשיט, וצורת סידורו וכו'. – והיצר הרע הלא רק מתגדל מניסיונות שכאלו, ונכנסו בליבי הרהורים שונים ומחשבות שאינם טובות, ויש בזה חשש גדול לאיסור מפורש שבתורה (במדבר טו, טז): "ולא

למחרת נשנה שוב אותו מחזה מוזר, אותו אדם זר נכנס בצעדים הססניים אל היכל הישיבה, דווקא בעת שעומד החתם סופר על דוכן נאומו באמצע מסירת השיעור, נעמד מרחוק ונוקב מבט עמוק וחודר אל צורת פני הקדוש, ויוצא חוצה.

כך חזר המקרה המוזר על עצמו מדי יום ביומו, הרבי הקדוש החתם סופר בעצמו לא התייחס אליו כלל, והמשיך בסדר השיעור כמי שלא שם אליו כלל. והתלמידים כמו כן, בראותם שאין הרבי מתייחס אליו, לא ההינו לגשת אליו או לסלקו משם, מגודל יראת רבם הגדולה, שכידוע היו התלמידים יושבים לפניו באימה וביראה מגודל קדושת תורתו.

אולם בכל זאת, התלמידים הקדושים שהיו גם הם כידוע אנשים גדולים מורמים מעם, המה ראו כן תמהו, מה מחפש לו ריקא זה בהיכל הישיבה? הוא אינו פותח שום ספר, לא לומד ולא מתפלל, ואף לא מבקש משום צורב ללמוד עמו איזו הלכה, שום כלום! רק נותן מבט חודר אל פני הרב והולך לו. – הדבר היה מאד לזרא בעיניהם.

לאחר מספר ימים החליטו כמה מן התלמידים לעקוב אחר אותו אדם, לתהות על קנקנו, ולנסות לגלות סיבת מעשהו המוזר.

למחרת יצאו אחריו בלט, וראוהו עוזב את רחובות היהודים, והולך אל כיוון המרכז המסחרי של העיר, שם נכנס אל השוק הגדול של הגויים, בהגיעו אל מרכז השוק הוציא מכיסו מפתח, ופתח את חנותו הגדולה והמפוארת. – היתה זו חנות תכשיטים יוקרתית ביותר, בה מכר האיש תכשיטים יקרים ומהודרים לגויי העיר.

על עצמו טומאה מכוחות הרע, ותוצאותיה היא ירידה לשאול תחתית ר"ל. ומכאן מוטל על האדם להתעורר במשנה זהירות ולהגדיר את עצמו בכמה גדרים וסייגים שלא לבוא לידי ראיה אסורה, כי היא המביאה את האדם לידי כל הירידות והנפילות ר"ל מ"י.

טובות. - היצר הרע פשוט לא יכול להתקרב אלי כל אותו היום!!!

מורא'דיג!

(מג) הגה"צ רבי זאב [וועלוול] צ'צ'יק צוק"ל, מנקיי הדעת בירושלים של מעלה, חלה פעם במחלה קשה ל"ע, חומו טיפס ועלה והוא סבל ממיחושים שונים וכאבים חזקים מאוד.

הימים היו ימי חול המועד פסח, והשעה כבר היתה לאחר חצות לילה, וכשראו בני המשפחה את גודל סבלו החליטו שמוכרחים להשיג עבורו בדחופות תרופה טובה, שבעזרתה יקלו ייסוריו הקשים, כאשר בסגולת אותה תרופה לשכך כאבים עזים.

אך מהיכן ישיגו בשעה כח מאוחרת בלילה של ימי חול המועד את התרופה הנחוצה? הלא לא ניתן בשעה כזו להתדפק על דלתותיהם של משפחות המחזיקות "גמ"ח תרופות".

העיר מאן דהוא שמן הסתם ישנו איזה 'בית מרקחת' הפתוח כעת, כאשר ידוע שבכל עיר ועיר ישנה "תורנות בתי מרקחת", ובכל לילה מחזיקים חנות אחת הפתוחה כל הלילה, במיוחד עבור מקרים שכאלו.

תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם!".

הדבר

טרד את מנוחתי מאוד, עד שהתחלתי לחשוב שמא עדיף כבר לסגור את כל העסק הזה, הרי כבר צברתי מספיק כדי חיי בטוב ובנעימים לאורך ימים ושנים טובות, ולמה לי להתעסק במלאכה שיש בה עבירה קשה כזו. - אך מאידך ידעתי שאם אעזוב את העסקים, לא אוכל להמשיך במעשי הצדקה, והתמיכות הרבות שלי בצרכי העיר ייפסקו, ואם כן שמא עלי כן להמשיך בעבודה זו.

נכנסתי

אפוא אל רבינו מרא דאתרא החתם סופר, שמכירני היטב מכל אותם הצדקות שאני תומך בהם. והצעתי לפניו את ספקותיי ומבוכתי בענין המשך העבודה. הרבי הקדוש ייעץ לי לעבור כל יום בדרכי אל העבודה, דרך היכל הישיבה הקדושה ולהיכנס אליו בשעת אמירת השיעור, להביט בפניו כמה דקות ספורות, ובזה אנצל מן היצר הרע המחטיא.

ואכן

סיים האיש את סיפורו המדהים, נכנס אני מדי יום באמצע השיעור, כפי שנכחתי, ולאחר אותו מבט נוקב בקדושתו העליונה שבשכינתא קדישתא השורה על פני קדשו, אין לי אחר כך שום הרהורים רעים, ושום מחשבות שאינם

יפו? – הזדעק ר' זאב ממיטת חוליו, הרי הוא עלול להיכשל שם בשמירת העיניים!!!

אמרו לו מקורביו, שבשעה מאוחרת שכזו כנראה הרחובות כבר ריקים... ואין שום מקום לחשוש לשמירת העיניים!

אבל דעתו הקדושה לא נחה, אני לא אקלקל בחור ח"ו! בשנות הבחירות הרי צריכים שמירה יתרה בחובת 'שמירת העיניים', שכן ברתיוחות הדמים כל מראה של איסור יכול מאוד להזיק לנשמה, ואין כאן שום מקום היתר לשלוח בחור ישיבה לרחוב יפו!

ישבו אפוא וטיכסו עצה בדבר, ומצאו אפשרות של תכנון הדרך במבואות צדדיים ושקטים, כך שכמעט לא יצטרך לעבור ברחוב יפו כלל!

נכנס אפוא הבחור אל הגאון, ותינה לפניו את כל תכנית דרכו הכשרה, שעוקפת את כל הרחוב המשוקץ, והבטיח בהן צדקו לשמור את עיניו שלא ייכשל ח"ו בשום מראה של איסור.

כששמע הגאון את דבריו נחה דעתו, ונתן את הסכמתו ליציאת הבחור להביא את התרופה. ואכן יצא הבחור בריצה מהירה, ובתוך שעה קלה כבר חזר עם התרופה המיוחלת בידו.

בני המשפחה שמחו מאוד, ומיד הכניסו את הכדורים לחדרו של הרב, כדי שייקח את התרופה. – אך למרבה הפלא, עדיין לא הסכים הרב לגמוע את המרפא, הוא ביקש לקרוא את הבחור לפניו, ושאל וחקר ממנו היטב כיצד עשה את דרכו עד רחוב יפו ובחזרה, ושאלו כמה פעמים בנחרצות, האם לא נכשלת ח"ו בשמירת העיניים?!

הם ערכו אפוא בירור קצר בקווי המודיעין, היכן היא התרונות היומית של הבית מרקחת המקומי. ונודע שהלילה פתוח הבית מרקחת הגדול שבמרכז רחוב יפו, וניתן אכן לרכוש שם את משכך הכאבים הדרוש.

ברם, בהיותם באמצע ימי הפסח התעוררה שאלה בדבר כשרותה של אותה תרופה, אם היא אכן כשרה לפסח בכשרות המהודרת. באותם זמנים עדיין לא הודפס "מדריך הכשרות" של העדה החרדית, עם רשימה מפורטת של התרופות הכשרות לפסח כבימינו... ואף לא היה אפשרות בשעה מאוחרת שכזו באישון ליל להתקשר אל חברי הוועד או למשגיחי הכשרות.

אך לאחר התבוננות מעמיקה פסק רבי וועלוויל, שבהיות שיש כאן חשש פיקוח נפש, ניתן להקל בספק רחוק זה של תערובת חמץ שאינו ראוי למאכל אדם, וניתן לקחת את התרופה במקום סכנה שכזו.

עתה התעוררה שאלה מחודשת, כיצד אם כן מביאים את אותה תרופה? ומי הוא שיוכל לגשת עכשיו תיכף אל הבית מרקחת?

והנה בסייעתא דשמיא נמצא הפתרון גם לכך, כשאחד הבחורים מן הישיבה הסמוכה הביע את נכונותו לרוץ ולהביא מהרה את התרופה הנחוצה כל כך.

כשנכנסו לחדרו של ר' וועלוויל ובישרו לו בשמחה שהנה נמצא הבחור שהולך להביא את התרופה, הופתעו לשמוע שהרב אינו מסכים לכך בשום אופן! כיצד ניתן לשלוח בחור ישיבה לרחוב

ועצם הדבר שהאדם מזין את עניו מראיות הטומאה, גם אם לא היו אלו בגדר מזיקים, מכל מקום גורמים הם מסך המבדיל בין האדם ובין תענוגים שבקדושה, כדאיתא בספרים הקדושים, שלכל אחד קצוב לו מן השמים כמה תענוגים יהיה לו, ומי ששומר את עיניו מלהנות בהנאות אסורות, יכול הוא להמשיך תענוגיו על ידי עיניו קדושה, אך אם אין האדם זהיר בכך, וכשהיצר רודף אחריו ומבקשו להתענג מתענוגיו המדומים ח"ו מתפתה הוא לו, ממילא מאבד הוא זכותו להתענג מתענוגי הקדושה. וכדאיתא בספרים הקדושים על מאמר הכתוב והיו לטוטפות בין עיניך, שבחינת התפילין המורה על בחינת הקדושה תלוי בשמירת הראיה, ומי שאינו שומר את עיניו הרי הוא פוגם בקדושתו ואינו זוכה לתענוג דקדושה.

טוב רואי

ואכן רואים אנו שלכל המעלות שזוכה האדם בהם הוא בזכות היותו זהיר בעיניו קדושה, וכמו שאמרו חז"ל שמשום כן זכה רבי יהודה הנשיא לתואר 'רבינו הקדוש', זה התנא שחיבר את המשניות, ובזכותו לא נשתכח תורה מישראל וזכותו עצום ורב, אעפ"כ לא זכה

סכנה, ומדוע החמיר כל כך עם שליחתו של הבחור לרחוב יפו?

ענה להם הגאון ברוב צדקותו, הלא מדרש מפורש הוא לפנינו: "גדול המחטיאו

יותר מן ההורגו!" (ספרי פרשת תצא פיסקא רנב, ורש"י שם כג, ט). - אצלי אמנם היה כאן חשש סכנת הגוף, אבל אצל הבחור הצעיר מדובר בסכנת הנשמה, וזו היא סכנה גדולה יותר! בשנות הנעורים הרי הוא צריך לשמירה יותר מעליא. - איני מסוגל בשום

רק לאחר שענה הבחור בהן צדקו, שברוך ה' לא נכשל ולא כלום, רק רץ הלוך ושוב להביא את התרופה, הסכים הצדיק לבלוע את התרופה, שהקילה ממנו את מכאוביו הקשים!

כשוחחו על כך למחרת עם הרב, שאלוהו בני ביתו, הרי מצד חשש תערובת חמץ נוקשה פסק הרב בעצמו שאין לחוש במקום פיקוח נפש! - אם כן הרי הכיר בכך שיש כאן מצב של

לתואר זה אלא על שלא הביט במקומות אסורים ולא הוריד את ידו מתחת לטבורו.

וכיון שכל מהותו של האדם תלוי בזה הענין לכן נקראים חכמי ישראל 'עיני העדה' וכמו כן אנו רואים שכאשר מבקשים לומר על אחד שהוא חכם ומבין אומרים שיש לו 'א' גלייכן קוק' (ראייה ישרה) כי אכן הכל תלוי בעיני הראות, ובאופן אחר אי אפשר לזכות לידי חכמה.

ואכן ראו אצל גדולי ישראל וצדיקי הדורות וחסידים ואנשי מעשה שהיו חרדים מאוד לגורלם שמא יכשלו בעיני קדושה, וממילא מובן מהי הסיבה שאכן זכו לגדלות^{מיד}.

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם

האמונה, כידוע, הוא דבר התלוי בלב, והם על ידי שהתחילו לשאול שאלות בלבם על הבורא ברוך הוא, שהרי השאלות מתחילות בלב, כמו שאמרו (ברכות יב, ב) "אחרי לבבכם זו מינות", והתחילו לפקפק ולא לסמוך לגמרי על הבורא, ומתוך כך התחילו

כדי שאעבור על רצונך ואכשל בראיה אסורה? מוטב היה להיהרג ובלבד שלא אכשל בראיה אסורה...

בירושלים התגורר הרה"צ ר' אליהו ראטה, איש אמונו ומשמשו של הרה"ק ר' שלמה מזוועהיל, לזקנותו איבד את מאור עינו עד שלא היה יכול לראות כיצד ללכת והוצרכו להוליכו, והיה אומר, רבונו של עולם, הנני מודה לך עד מה שעכשיו אין לי כח הראיה, שעכשיו איני נכשל בראיה מה שאסור.

אופן לקחת תרופה כזו שיש בה עוון שמירת העיניים!

(מד) שמעתי על הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, שאחר שזכה להינצל מצפרני הנאצים ימח שם, שהה במקום מסוים שהיה בה חשש ראייה אסורה, והבחין בו אדם אחד שהוא לוחש תפילה לבוראו, ועשה אזנו כאפרכסת לשמוע על מה מתחנן הוא לבוראו, ואכן הצליח לשמוע איך מבקש הוא מהשי"ת שיצילו לבל ישל בראיה אסורה, ובין הדברים אמר: רבונו של עולם, וכי לשם זה הצלתני מגיא ההריגה,

לשקוע בכפירה, עד שנכשלו במינות ממש, על ידי שאיבדו לגמרי את האמונה בהשי"ת.

כמו כן על ידי שלא שמרו את עיניהם התחילו לרדת בענין הקדושה, שהעיניים הם תחילת ויסוד הקדושה בעולם, כמו שאמרו חז"ל (שם) "אחרי עיניכם זו זנות". וכדרך שכתב רבינו הק' בעל ה'תפארת שלמה' מראדאמסק זיע"א בספרו (פרשת בלק ד"ה וכסה) על הפסוק "וכסה את עין הארץ (במדבר כב, ה)", וזה לשון קדשו: "ידוע כי עיקר הקדושה של האדם בשמירת העינים בחינת הראות, כמו שנאמר (בראשית לח, כא) 'איה הקדשה היא בעינים', הקדושה הוא בעינים, לכן צריך שמירה מעולה מאד, כי היזק ראה שמיה היזק (בבא בתרא ג, א), ר"ל שפוגם בשם י-ה כנודע", עכ"ל"מ"ה.

בשכונת "שערי חסד" הוותיקה. ועליו היה לעלות על אוטובוס קו מס' 11, המגיע בין היתר גם לגבעת שאול. - ברם, היתה לו ר' דוד 'חומרא' בשמירת העינים, שהיה נוהג סלסול בעצמו בכל פעם שעלה לאוטובוס היה מתיישב מאחורי הנהג בדווקא, כדי לשמור את עיניו הק'. - מכל מושבי האוטובוס הרבים לא מצא לו ר' דוד מקום מהודר ומתאים לישיבה כי אם מאחורי הנהג בלבד, שם לא ניתן להיכשל בישיבה 'מאחורי אשה' וכיוצא. ובאם הבחין שאותו מקום שאחורי הנהג כבר תפוס, היה ממתין אל האוטובוס הבא...

והנה באותו בוקר השכים רבי דוד והזדרז להגיע אל תחנת קו 11 עם שחר, כדי להגיע במהרה אל המאפייה, שם יוכל 'לתפוס' לו את 'תנור ראשון' כדרכו. - אך להוותו כשהגיע האוטובוס הבחין ר' דוד שהמושב שמאחורי הנהג כבר תפוס, ואם כן נמצא שכל האוטובוס כולו נפסל

(מה) אחד מגדולי הצדיקים שבירושלים קרתא דשופריא בדור שלפנינו, היה הגה"צ רבי דוד בהר"ן זצוק"ל, שהיה מפורסם בהנהגותיו הקדושות, שהיה מחמיר בכל דבר ובכל ענין למהדרין מן המהדרין!

בסדרי אפיית המצות של פסח, היתה לו לר' דוד חומרא ישנה מקדמת דנא, להשתמש בחג הפסח אך ורק במצות שנאפו בתנור ראשון בלבד, שכידוע יש בהם יותר הידור משאר המצות.

לצורך כך היה עליו להופיע בשערי מאפיית המצות בשעה מוקדמת מאוד, כדי 'לתפוס' את תחילת היום במאפייה, ולקבל את מצותיו מאפיית 'תנור ראשון' שביום כדרכו.

המאפייה היתה באזור התעשייה שבשכונת 'גבעת שאול', ואילו הצדיק רבי דוד בהר"ן התגורר הרחק

ועל ידי שלא שמרו על ב' דברים אלו, ממילא גרמו לכל גלות מצרים, כי כאשר אין לאדם שליטה על שני דברים אלו, יורד הוא בכל העניינים.

עין רואה לב חומד

לבן יש לנו לדעת שכל עבירה מתחילה מהעין, שהיא הרואה, ואחר כך הלב חומד וכלי מעשה גומרים (רש"י שלח טו, לט). כלומר, ראשית הקלקול הוא בעיניים, ומאידך יסוד הקדושה הוא העיניים, ואם האדם פוגם בהם ח"ו, הוא גורם לכך שכל הקליפות רודפות אחריו, ה' ישמרנו ויצילנו.

בדרך שמצאנו בעת שכבר יצאו ישראל ממצרים אך עדיין לא עברו את הים, שם נאמר (שמות יד, ז): "ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'". וגם שם יש לפרש בדרך רמז: "וישאו בני ישראל את

ראשון, ולא ליפול חלילה בפגם העיניים, ולהילכד ברשת שפורש היצר הרע לחטוף את העיניים של איש ישראל קודש! – בכל שנה אוכל אני מצות מהודרות של 'תנור ראשון', והשנה אוכל מצות מהודרות של "שמירת העיניים".

המתין אפוא ר' דוד עוד שעה ארוכה בתחנה, עד שהגיע אוטובוס שניתן לשבת בו מאחורי הנהג כמנהגו בקודש, שלא לשבת מאחורי אשה. – ולמותר לציין, שלא הפסיד ר' דוד באיחורו באותו יום ולא כלום, ובאורח פלא לא הגיע אף אדם באותו יום בבוקר אל המאפייה, ועל אף שהגיע ר' דוד בשעה מאוחרת זכה לקבל את המצות של 'תנור ראשון', וכמו שנאמר (תהלים קמה, יט) "רצון יראיו יעשה!"

בעיניו, הוא נאלץ עתה לעמוד בהמתנה נוספת בתחנה, עד שיגיעו האוטובוסים הבאים, ויימצא בהם מקום המושב שמאחורי הנהג פנוי.

המלווה שהתלווה אל ר' דוד באותה דרך חשש שמחמת האיחור עלולים הם להפסיד את פתיחת המאפייה, ולאחר את המצות של תנור ראשון. הוא שאל אפוא את ר' דוד, אולי ניתן פעם אחת לוותר על 'חומרת הידור' זו, ולעלות כך על כל אוטובוס שיבוא, שהרי מפסידים הם כבר את כל המצות של 'תנור ראשון'!

חיך רבי דוד הצדיק ואמר, המטרה אינה מקדשת את האמצעים!... עדיף לי לאכול מצות רגילות ללא הידור 'תנור

עיניהם", היינו שפגמו בעיניהם והסתכלו במקומות שאינם צריכים להסתכל. ואכן מיד אחרי כן כתוב: "והנה מצרים נוסע אחריהם", היינו שמיד הרגישו בעצמם את פגמם, הם ראו איך כל הקליפות והטומאות נוסעות ורודפות אחריהם^מ.

בשוק הרוצה לשמור עיניו, והיצר על פי רוב מסיתו שצריך להסתכל לכאן ולכאן, ולראות זה האיש וזה האיש - כמובא בשם צדיקי קמאי, שאם הולכת איזה חצופה בשוק, כי זה שאינן הולכות בתהלוכות הצניעות וכו' מלווה אותן כמה אלפים ורבבות חיצונים וקליפות וכו'. ולכן אשרי להאיש שעוצם עיניו מראות ברע, אשר לעתיד לבוא יזכה לראות פני השכינה בעבור מסירות נפש שנוהר מלהסתכל, ויהא מחיצתו גדול ממלאכים נוראים וכו'. והרוצה לשמור עיניו יחזק לבו בביטחון בה', הגם שנדמה לו שצריך להסתכל לכאן ולכאן, אם ה' ירצה יזמין לו זה האיש שמבקש ממילא, כדכתיב (איוב כב, כט) 'ושח עינים יושיע' - הקב"ה מושיע לזה השח עינים בכל דבר שיצטרך" עכלה"ט, עיין שם עוד במתק דברי קדשו ותרווה נחת.

האברך דגן למד ושינן קטע זה שוב ושוב, הדברים חדרו לעמקי לבבו ונפשו, והוא החל לחשב חשבון נפשו בינו לבין עצמו: הנה נוסע אני הרבה בתקופה אחרונה בנסיבות אשפוז הבן החולה אל העיר 'תל אביב', המלאה טומאה וחציפות ושחף נורא! כיצד עובר אני בין הרחובות הטמאים הללו? באיזו צורה נוסע אני באוטובוסים שכאלו? הרי במקום לקדש שמו יתברך בשמירת העיניים והמחשבה,

(מו) אברך אחד, יהודי חשוב תלמיד חכם וירא שמים, אשר בנו חלה ל"ע במחלה הנוראה ה' ירחם, נצרך לקחתו מדי שבוע לאשפוז בבית החולים 'איכילוב' שבעיר 'תל אביב' יצ"ו, לסדרת טיפולים והקרנות, לכריתת הגידול הממאיר שגדל והתפשט בתוככי גופו מיום ליום, וכבר החל מכרסם באיברים חיוניים, ירחם ה'.

והנה באחד האשפוזים ישב לו האברך בניחותא בבית הכנסת הקטן שבביה"ח, בהמתנתו לסיום הטיפול בילד. והנה רואה הוא לפניו מונח על השולחן הספר הקדוש "שומר אמונים", שחיבר הרה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א. מתוך סקרנות החל מעלעל מעט בין דפי הספר, ומטבע הדברים הרי הלב פתוח יותר במצב שכזה בביה"ח, ודברי קדשו של הצדיק הנורא היוצאים מלב טהור בוער כאש נכנסו וחדרו אל לבו, והוא החל ללמוד כסדר באותו ספר בכל פעם שנכנס שם לבית הכנסת. וככל שלמד בו יותר הוא חש שנפשו מתקשרת בספה"ק הזה, ובנפש הצדיק הקוה"ט בעל מחבר הספר, בלא שיידע כלל מי הוא.

והנה יום אחד הגיע בעת לימודו בספר לקטע החוצב להבות אש, המדבר בשבח 'שמירת העיניים'. וזל"ק שם (מאמר הבטחון והתחזקות בתוה"ד): "אם אדם הולך

ידיוע שמה שהוא בכלל נמצא גם בפרט, לכך צריך כל אחד להתבונן בזה וללמוד מכאן, שכל גלות פרטית שיורד האדם מתחילה בעיניים ובלב, שאם אין לאדם הרגש של אמונה בלב ואין לו שמירה על עיניו, הוא עלול לרדת מטה מטה, ומשום כך מוטל על האדם להישמר בשמירה יתירה על שני דברים אלו.

המתין לו שם עם סגל טובי הרופאים, הם פרסו בפניו את סדרת הצילומים האחרונים, כשהם יוצאים מגדרם לנוכח המפנה והמהפך העצום, כשהתברר שכל המחלה כולה וכל גרורותיה נעלמו כמי שלא קיננו בגוף מעולם!

לאחר מעקב נוסף שהראה בבירור שאין מאותה מחלה ולא כלום, לא מינה ולא מקצתה, שוחרר הילד לביתו כשהוא בריא ושלים לאורך ימים ושנים טובות!

את טיב המעשה המדהים הזה סיפר לי בשעתו יהודי נכבד שהזדמן לבית החולים, באותו יום שהילד שוחרר לביתו, כשכל המחלקה חגגה לו 'מסיבת פרידה' זוטא...

לאחר מכן התפרסם הנס הרפואי המופלא הזה, וגרם לקידוש ה' גדול, כשנודע דבר הבטחת הישועה בזכות שמירת העיניים, יהודים רבים התחזקו בעקבות סיפור זה בשמירת העיניים ובקדושת הדרכים, ושח עיניים יושעי! כהבטחתו הנאמנה של בעל השומר אמונים זיעועכ"א.

מביא אני לחילול השם בסתר ובגלוי רחמנא ליצלן!

מעיינות דמעותיו זלגו ללא הרף, שם פנינתו השקטה שבבית הכנסת הריק והשומם בביה"ח, הרשה לעצמו לפרוק את אשר על לבבו, הוא ישב בהתבודדות של אמת בינו לבין קונו, בתשובה וחרטה שלמה על העבר, ובקבלה חזקה על העתיד לקדש כל דרכים הללו שגלגלה לו ההשגחה העליונה, ולשמור את העיניים בקדושה! ועל אתר סידר לעצמו סדר לימוד מסוים בדרכים.

האברך היקר עמד בדיבורו, את פקודת קבלתו שמרה רוחו, ובימים הבאים חלה מהפכה עצומה בצורת נסיעותיו ובשמירת קדושת העיניים שבדרך.

הנה תקופה קצרה לאחר מכן התחולל לפתע נס עצום במצב בנו, הבטחתו האיתנה של רבינו השומר אמונים זיע"א התקיימה במלואה! כשכל צוות רפאי המחלקה משתומם ואינו מאמין. הוא הוזמן יום אחד אל לשכתו של הפרופסור מנהל המחלקה, אשר

ועיניך דרכי תצורנה

אשר על כן יאמרו המושלים בואו חשבון, ובעמדנו על בימי השובבי"ם הנשגבים, המסוגלים לתשובה ותיקון המעשים, בפרט בענייני קדושת הגוף וטהרת הנשמה, אין לנו דבר נאה מזה, אלא להוסיף אומץ ולהתחזק ביתר עוז בשמירת העיניים ונקיון הלב מכל סיג ומחשבת פגם, ועל ידי זה נזכה להיטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה, עד שיעיד עלינו יודע תעלומות ש"אי יהבת לי ליבך ועיניך, אנא ידע דאת ליי", ונזכה ל"לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי (תהלים נא, יב) "כו".

שאינו שייך לאף אחד. הוא ניגש מיידית אל הנהג, ודיווח לו על הממצא המדאיג. הנהג הזהיר החליט שלא לקחת סיכון, הוא עצר תיכף את האוטובוס, ביקש מכל הנוסעים לרדת, והזעיק את המשטרה.

כעבור דקות מספר כבר היה האוטובוס מוקף בכוחות משטרה, שהגיעו עם 'חבלן משטרה', השוטרים החלו להרחיק את כל הנוסעים ואת הסקרנים הרבים שהצטרפו אליהם, סרטי משטרה נמתחו סביב סביב, והחבלן החל במלאכתו, הרובוט התקדם אל היעד בהכוונת שלט רחוק, והנה נודע שאכן מונחת פצצה מסוכנת בתוככי אותו תיק חשוד! - על אתר ביצע החבלן פיצוץ מבוקר, התיק ותכולתו התרסקו לרסיסים בלא שיגרמו נזק כלום.

היהודים כולם הודו לה' על הנס הגדול שנעשה עמם, בהצלתם ממוות לחיים. והאיש שגילה את המטמון קיבל 'מדליה' עם אות ציון לשבח על ערנות מצילת חיים!

(מז) אברך ירא שמים נצרך לנסיעה באוטובוס בקווי תחבורה פנימית שבתוך העיר, בהיותו אמון על מצות "שמירת העיניים" שמר מאוד על ראות עיניו, ומלבד מה שישב כל העת במקומו בעיניים מושפלות בקדושה וטהרה, בכל פעם שעברה אשה לידו עצם לגמרי את עיניו, כדי שלא לראות ברע.

הנסיעה התארכה והזדחלה בפקקי תנועה ארוכים [טרעפיק], ולבינתיים התנמנם לו האברך ונרדם קמעא, נים ולא נים, והנה בחלומו חולם הוא שיש כאן באוטובוס שעכשיו נוסע בו חפץ חשוד! - הוא התעורר בבעתה, אך תיכף חשב לעצמו (זכריה י, ב): "חלומות שווא ידברו"...

כעבור כמה דקות שוב נפלה עליו תרדמה קמעא, ומראה החלום חוזר חלילה, הוא חולם שיש כאן עכשיו חפץ חשוד! - ושוב התעורר מיד בבהלה גדולה, הוא הסתכל סביבו היטב, אישוני עיניו ריצדו אנה ואנה ברוב פחד, והנה גילה מתחת לאחד הספסלים מונח זרוק 'חפץ חשוד'

שמירת העינים

והנה בקיום מצוה זו של ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, תלוי כל הקשר של איש ישראל עם בוראו, וכדברי הירושלמי (ברכות א. ה) תניא: אמר רבי לוי, ליבא ועינא תרי סרסורי דעבירה וכו', אמר הקב"ה, אי יהבת לי לבך ועינך אנא ידע דאת לי. ופירוש הדברים, שהקב"ה אומר לאדם אם אתה נותן לי ליבך ועיניך, דהיינו שאתה שומר את ליבך ועיניך, אז אני יודע שאתה שלי.

כי רק מי ששומר את לבו מלהרהר הרהורי עבירה והרהורי אפיקורסות וכפירה, ושומר את עיניו מלהסתכל בהסתכלויות אסורות, יכול הוא להתקרב להשי"ת, ולהיות שם ה' נקרא עליו **מח**.

וכדאיתא בספר של"ה הקדוש (שער האותיות, ק-קדושה): כתוב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ולא כתיב 'בתוכו' אלא 'בתוכם', רצה לומר בתוכיות המקודשים. והלב של אדם נגד קודש הקדשים, ושורייני דליבא הם עינים, ובהם שני אישון כשני הכרובים. דהיינו שרק על ידי שאדם שומר ליבו ועיניו, אז הוא זוכה לעשות להשי"ת מקדש בתוכו, ולהיותו מקום להשראת השכינה, ע"כ **מח**.

האיש שהיה נרגש מאוד מפלאי נס ההצלה הגדול, שגלגלו על ידו מן השמים, נסע לנתיבות אל צדיק הדור הרה"ק רבי ישראל אבוחצירא זיע"א, הבבא סאלי. - כששמע הצדיק את סיפורו, אמר: דע לך, שכבר נגזרה גזירה עליך ועל כל יושבי האוטובוס רחמנא ליצלן, אבל זכות מצות 'שמירת העינים' שלך באותה נסיעה עשתה רושם גדול בשמים, והרחיקה את המקטרג מאותו אוטובוס הרחק כמטחווי קשת, וממילא 'מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה', ובזכות המצוה הגדולה שלך ניצלו כולם!

(מט) ואכן, היו צדיקים שהעידו על עצמם שזכו לכל מדרגותיהם רק בזכות

הוריו מכשירים טמאים שאפשר להכשל בהם בראיות אסורות, ועל אף שכבר עברו שנים הרבה מאז שעמד על דעתו, ובכל אלו השנים עצם את עיניו מראות ברע, בכל זאת חקוקים אלו המראות שראה בנערותו ברעיוניו, והללו רודפים אחריו ומפריעים לו מאוד בעבודתו את בוראו, הרי לנו שכל ענין הקדושה וההתעלות תלוי בענין שמירת העיניים.

ולאור אלו הדברים מובן מה שמבואר בספרים הקדושים בענין גודל ההפסד מחמת ראייה אסורה, וכן ישנם כמה עובדות אשר הצדיקים העידו על גודל ההפסד מחמתה, וכמסופר על הרה"ק בעל הבית אהרן מקארלין, שפעם ישבו אנשי שלומו ודברו ביניהם אודות מעלת הנסיעה לשהות בצל הצדיק, והזכירו בתוך הדברים שכשמתגבר האדם על קשייו בכדי לנסוע אל הצדיק, אז בבוא יום הדין וישקלו את מעשיו על המשקל זכויותיו מול חובותיו, יתנו על כף הזכויות גם את עצם הדרכים המובילות אל מקום מושבו של הצדיק, ומובן שאלו יכריעו את הכף לזכות, נענה הבית אהרן ואמר: אך דעו לכם, שכל זאת מאבדים על ידי ראייה אחת.

כעין זה מסופר גם על כ"ק בעל ויואל משה מסאטמר, שמקום מושבו היה בווייליאמסבורג, והרבה חסידים שהיו מקושרים אליו דרו בעיר מנהטן, והללו נהרו אליו יום יום, ולמרות המרחק הרב שבין מנהטן לווייליאמסבורג לא וויתרו על השהייה במחיצתו גם בשבת קודש, בין שני הרים הללו ישנו גשר הנקרא 'גשר מנהטן' זהו גשר רב מימדים ההולך על פני הנהר הגדול דשם, פעם דברו עמו על מעלת אלו הנוהרים אליו דרך אותו גשר, ואמרו לו שבבית דין של מעלה ישימו על המשקל

היותם זהירים בקדושת הראיה, בין אלו הצדיקים נמנה הרה"ק רבי אהרל"ה בעל השומר אמונים, שבימי עלומו היה מקום מושבו בעיר הבירה פעסט, והיתה עיר מלאה נכרים פרוצים, וכשהוצרך צדיק זה ללכת לבית הטבילה ולבית הכנסת להתפלל, הוכרח לעבור על פני רחובות העיר שהיתה כמובן מלאה פריצות, והיה עליו להשגיח מאוד לכל ישל בראיה אסורה, לימים העיד על עצמו כי זכות זו עמדה לו ובזכותה התעלה וזכה למדרגות רמות בעבודת השי"ת, וכל כך תלה את התעלותו בסיבת זהירותו באלו הימים עד שלפעמים היו יכולים לשמוע כשמבטא זאת באמרו בלשון קדשו: ווי זיינען זיי די פעסטער גאסן, [תרגום: איכן יכולים למצוא דוגמתן של אלו הרחובות מעיר פעסט]. מובן מאליו שלא היה בכוונתו למצוא רחובות כעין אלו כדי להלך בהן, שהרי אסור לו לאדם להביא את עצמו לידי נסיון, אך כיוון לבטא בזה את גודל התועלת שזכה בזכות עמידתו באותו נסיון.

בירושלים התגורר צדיק נשגב בשם ר' זונדל סלנט, הוא היה איש קדוש מאוד, ובכוח קדושתו היה מבחין על הכלי אם הוא טבול או לא, וגם הוא, כשנשאל כיצד זכה למדרגותיו הרמות, נענה ואמר שזכה לכל זה בזכות שמירת עיניו, שעל ידי שמירת עינים אפשר לזכות לכל המדרגות שבעולם.

לעומת זאת אלו שנכשלו אי פעם בראיה בלתי הגונה העידו על עצמם כי ראייה זו היא בעוכרם, והיא המתגרה עמהם גם אחרי שנים, והיא העומדת בדרכם למנוע את עלייתם הרוחנית, גם לפני תינה פעם אברך חשוב את צרתו כשדמעתו על לחיו, ואמר לי שבהיותו צעיר היה בבית

אך אם חלילה אינו שומר על טהרת המחשבה והעינים, למרות שהוא מקיים את כל התורה והמצוות, ה' מסתלק ממנו, וכמו שכתוב (דברים כג, טו): 'וזהו מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך'. שע"י פריצת גדרי הקדושה הקב"ה כביכול שב מאחרינו.

זהירות גדולה בדאורייתא

ועל כן ראוי לו לאדם להיות ער לזה הדבר, ובכל עת טרם יציאתו מביתו, ישים לנגד עיניו היראה מהשי"ת, ויבין שעליו לעבור בדרך סכנה, ועל כן עליו להיות זהיר ככל שאפשר בשמירת עיניו, ולא ירים עיניו מד' אמותיו'.

ולא ידמה האדם בנפשו כי ענין שמירת עינים הוא מלתא דחסידותא בלבד, כי לא זו בלבד שהוא חובה מן התורה, אלא הוא נחשב מן החמורות ביותר, וכלשונו של הרמב"ם בהלכות תשובה (פרק ד הלכה ד) וז"ל: "המסתכל בעריות מעלה על דעתו שאין בכך כלום, שהוא אומר וכי בעלתי או קרבתי אצלה, והוא אינו יודע שראיית העינים עוון גדול שהיא גורמת לגופן של עריות, שנאמר (במדבר טו, לט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', עכ"ל הרמב"ם.

עומד לצאת לגיא צלמות, מקום מסוכן, הצילני נא שלא אכשל, הושיעני מיצר הרע', והגם שווילנא היתה בימיו עיר מלאה חכמים וסופרים והיהדות עמדה שם על תילה, בכל זאת היה חרד לנפשו פן ח"ו ילכד ברשת היצר, ועלינו ללמוד ק"ו שאם צדיק זה היה ירא לנפשו על אחת כמה וכמה אנשים שפלים כמנו, ואם בשעתו ובמקומו, על אחת כמה וכמה בזמן הזה אשר רבו בה פורצי גדר הממלאים את רחובותינו בזהמתם.

את הגשר הענק הזה, ובזכות זה יצאו זכאים בדיון, נענה ואמר: אבל זאת תדעו שראיה אחת בלתי רצויה מכרעת את הכף כנגד עשרה גשרים כאלו.

(ג) ואכן אצל הצדיקים לדורותיהם ראו שהיה זה הדבר בראש מעיינם, והיו זהירים בדבר ביותר, וכמסופר על הגר"א מווילנא זיע"א שקודם צאתו לרחובה של עיר היה מתחנן לפני השי"ת שלא יכשל, והיה אומר בתפילתו; 'רבונו של עולם הנני

כלי המשחית למיניהם

וכאן המקום לעורר על דברים נוספים שהם בכלל לאו ד'לא תתורו', אחד מאלו הדברים הוא מה שנכנס גם למחננו מצד הכרח הפרנסה אשר לא יגונה, הלא הוא המחשב, שהרבה הרבו גדולי ישראל בדורנו לדבר בגנותו ותיעובו, וכי מוטל עלינו לעשות את כל ההשתדלות שבעולם שלא יכנס מכשיר זה לבית, שבבית קשה לשלוט שלא יגיעו ילדים אליו, ועלולים חלילה לעבור על לא תתורו ללא ידיעת הוריהם, והרי הדברים נחרטים במוחם לעד, ואפילו כשהם כבר אבות לילדים משלהם עלולים הם לסבול מבלבולים ומחשבות בלתי טהורות, וזה איום ונורא וקשה להפטר מזה.

דברים אלו אמורים לא רק לגבי ילדים, אלא אף כלפי מבוגרים, דהייצור אורב לאדם בכל גיל ובכל עת, והניסיון מעיד כי הרבה אברכים בוכים על שנכשלו לראות מחזות תועבה, באמצעות המחשב שבביתם, והגיעו עד פתחו של תהום, ה' ישמרנו. ובכלל איסור זה הוא גם כן ההסתכלות בעיתונים זרים ופסולים נא.

(נא) בירושלים של מעלה, שלפני כמה דורות, היו שני יהודים חברים טובים, אשר התפללו באותו בית המדרש וגדלו יחדיו בתורה ויראת שמים, וכן בניהם אחריהם התחנכו באותם מוסדות.

והנה אחד מהם זכה וגדלו בניו בתורה ויראה, בקדושה וטהרה, ונעשו תלמידי חכמים גדולים ומהם אף מגדולי ישראל מפורסמים. ואילו חברו השני לא זכה לראות נחת מילדיו, ורח"ל ירדו מדרך ה', והסבו לו הרבה צער ועגמת נפש.

נא, למה לא זכיתי למה שאתה זכית, הלא שנינו גדלנו יחד ונתעלינו יחד בעבודת הבורא, ונהגנו יחדיו אותם מעשים והנהגות. ישבו שניהם יחדיו, חקרו וחיפשו, התבוננו וחשבו, עד שהגיעו למסקנה דלהלן:

כי בימים ההם היה נהוג שהמוכר היה עוטף את הדגים שנרכשו בדפי עיתון. ולעתים היה קורה, שהיה המוכר משתמש לעיטוף הדגים בעיתונים פסולים.

ובדבר זה היה שינוי התנהגות בין החברים, שהראשון השגיח תמיד שעיתון פסול זה לא יכנס לביתו, וכשהיה עדיין מחוץ לבית, זרק את העיתון, ואף

בימי הזקנה כאשר עשה הלה חשבון הנפש, פנה אותו יהודי שלא זכה לראות נחת מילדיו לחברו ושאלו: אמור

המוך העם אינו מסוגל לשער עד כמה רבו הנפילות מכלי זה, ואיזה צרות, רח"ל הוא מביא, ועד כמה ראייה אחת שאינה טובה עלולה לבלבל את האדם למשך כל חייו, בפרט אם חס ושלום נתקל בזה בימי נעוריו כשהתאוות בווערים.

וכיון שהיצר מנסה מאד להתגבר על האדם בזה, ובפרט שכבר אמרו חז"ל (כתובות יג, ב): אין אפוטרופוס לעריות, אם כן כמה גדולה ועצומה היא האחריות להיות זהיר בזה מכל משמר^{נב}.

העצומה בהלכות הללו, כן גודל זהירותו בהם בשמירת פיו ולשונו.

בפתחי ביתו תלוי היה שלט גדול, המתריע ומזהיר שבזה הבית לא מדברים כלל שום דבר על אף יהודי, גם לא בדברים טובים! - כדי שלא תתגלגל הלשון כטבעה מן הטוב אל המוטב...

ובהגיעו לגיל תשעים שנה (י) העיד על עצמו, שמגיל הבר מצוה שלו ועד הלום לא זכור לו שדיבר דיבורי לשון הרע ח"ו, ושנראה לו שאף לא שמע וקיבל שום לשון הרע בעולם!

בהיותו פוסק גדול בכל מקצועות התורה, היו מגיעים אל שולחנו שאלות שונות בעניינים שאינם מפורשים להדיא בשולחן ערוך, וכדרכו היה פוסק בנחרצות בכל דבר וענין כיז ה' הטובה עליו. - בין העניינים הללו נשאל רבות גם בהלכות 'שמירת הלשון', בהיותם דברים דקים ועדינים כהררים התלויים בשערה, ואין הכל בקיאים בהם כראוי.

באחת השאלות בעניינים אלו נשאל, האם מותר לדבר לשון הרע על אדם

שמשום כך היה נאלץ להכניס את ההריג השומני בידי, עם כל זאת לא השגיח על לכלוך הידיים אלא על לכלוך הנשמה, ואכן זכה לבנים טובים.

ואילו לעומתו, היה השני משליך את העיתון רק לאחר שנכנס לביתו, והניח את הדגים במקומם. ואף שנזהר מאד שלא להביט בו אפילו בהצצה בעלמא, מכל מקום הסיקו החברים שדבר זה גרם לכך שבניו יצאו לתרבות רעה ולפריקת עול רח"ל.

מבהיל על הרעיון, עד כמה עלינו להיזהר ולהישמר בכל דבר שנכנס לבית שלא יהיה חלילה מה שעלול לפגום את אויר הקדושה שבבית.

(נב) נקיות הלשון של הגאון הצדיק רבי שריה זבילצקי זצ"ל ידועה ומפורסמת לשם ולתהילה, בגאונותו העצומה היה שולט היטב בידיעה ברורה בכל הלכות 'שמירת הלשון' על בורים, כמו עוד הרבה ענייני הלכה ומנהג שונים ונדירים שהיו נהירים לפניו לפרטי פרטים, שכל רז לא אניס ליה. וכגודל בקיאותו

וראה אותי וחי

ובשגב גדולת השפעת העיניים על האדם אפשר להזוכח מהמסופר בתורה על הנחשים השרפים אשר שלח ד' וינשכו את העם, אמר הקב"ה למשה 'עשה לך נחש ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי', והמשנה שזאלת 'וכי נחש ממית או נחש מחיה? אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים ואם לאו היו נמוקים', גם כאן אנחנו רואים את חשיבות הראיה, ההסתכלות, עד כדי כך שכל חייו של אדם היו תלויים להיכן יביט באותו רגע, אם יסתכל כלפי מעלה הרי שחייו ניצלו, ואם לאו, הוא מת.

באמת יש לדעת שלעיניים יש כח עצום, שכל חייו של אדם תלויים בשמירת העיניים שלו, הצלחתו הרוחנית, ובוודאי גם הצלחתו

ניתן לצרפו למנין, שבזה עלינו לחוש בו לחומרא הפוכה... ומכיון שיש צד חזק שחל בו שם רשע, אחר שעובר בשאט נפש בעבירת תועבה זו, ובזדון ליבו ממאן להתנתק מתועבותיו, אי אפשר לצרפו למנין!

כיוצא בדבר תיתכן נפקא מינא זו לגבי דינים ועניינים שונים שבתורה, אך לא לנידון ההלכה באנו כאן במדור זה, כאשר כבר מילתנו אמורה ונהירה רבות פעמים שלא באנו כאן לפסוק הלכות. - כי אם להוציא מכל מעשה את טיב הלקח מוסר המורם מתוכו, כדי שנלמד וניזכר עד היכן הדברים מגיעים, וכמה חמורה ונוראה היא ההתחברות לכלי המשחית הללו, שיתכן שאי אפשר לצרפו למנין רחמנא ליצלן!

תסמרנה שערות ראש!

שיש לו ל"ע את הכלים הטמאים של האינטרננט [אונטער-וועלט].

חשב הרב דקות מספר בשאלה זו, ולבסוף העלה את פסקו שבהיות ואין איתנו יודע בדיוק מאיזה סיבה מחזיק הוא את כלי המשחית שבידו, ושמה הוא לצורכי פרנסתו, ושמה סומך על איזה היתר שמצא מאחד הרבנים בזה. לפיכך בבואנו לדון בו באיסור 'לשון הרע' שהוא איסור גמור מדאורייתא, עלינו להפך בכל האפשרות בזכותו, בטרם נחליט שחל בו דין 'רשע' ח"ו, ונפצה את פינו כנגדו בדברי גנות וגנאי.

אך בחריפותו הוסיף ופסק תיכף בד בבד, שבשאלה זו תימצא גם נפקא מינא הפוכה, שנצטרך לחוש בו לחומרא שמה אין בידו שום היתר וסרך היתר. ותפס הדוגמא בזה, כגון שנבוא לדון בו אם

הגשמית, וכך הצלחתו עם חבריו ומשפחתו, ובשלום בית, הכל תלוי בשמירת העיניים. כשלוּמדים את תורת הנהיגה ברכב, ידוע שיש כלל חשוב 'לאן שהעיניים מסתכלות, לשם הידיים מוליכות', וזהו לימוד מוסר עצום, לאן שהעיניים יביטו לשם מובילה המחשבה ולשם ילכו המעשים, אדם לא יכול לומר שהראיה אינה משפיעה עליו, כי גם אם אינו יודע או אינו מודה בכך, הראיה משפיעה גם משפיעה, ואשרי מי שזוכה לשמור את עיניו בטהרה^ג.

הרב ואמר: הנה יש לנו כאן ב"ה מקום חנייה חנים במרכז השוק! אקווה שאוכל לסדר 'פרוטקציה' אצל מנהל הבנק ולכבודו של הרב יסכים להסדיר את כל העניינים במהרה, וכך נוכל תיכף לצאת מן המקום!

ברם הצדיק שם לב שאותו מקום שחפץ הנהג לחנות בו אינו מקום נקי, בהיותו במרכז הרחבה קרוב לכל ההמון שבשוק. - לפיכך העדיף הרב לוותר על אותה 'חנייה טובה' שנמצאה, הוא פנה אפוא אל הגבאי ואמר: לא כדאי בשביל חיסכון של כמה עשרות שקלים להיכנס במקום ניסיון שכזה, גם לא לזמן קצר... עדיף לי להסדיר מקום חנייה במגרש הסמוך, ולשלם את התשלום הנדרש! מוכן אני גם לשלם אלף דולר (\$1000!) ולא להיכשל פעם אחת במצות "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם!"

המוסר השכל הנלמד לנו בקל וחומר, אם אותו רב זקן שכבר מגדל נינים, ירא לנפשו מהסתכלות אחת, ומוכן להוציא מכיסו \$1000 טבין ותקילין כדי להינצל מאותו ניסיון. - מה נענה אנן אזובי הקיר,

(נג) מעשה באחד מגדולי ירושלים שנצרך לפנות אל סניף הבנק המקומי, לצורך סידור ענין דחוף. אותו סניף ממוקם בתוככי 'מרכז מסחרי' סואן, מקום הנצרך לשמירת העיניים מעליא.

הגבאי שליווה את הרב הצדיק ברכבו, אמור היה להיכנס אל הסניף ולסדר עבור הרב את כל הענין לאשורו, מחמת שהרב עצמו נמנע מלהיכנס אל הבנק מחמת תערובת של פקידים ופקידות וכיוצא. נצרך אפוא הרב להמתין ברכב על הגבאי, שיוציא אליו את הטפסים הדרושים לחתימה, ולאחר מכן להמשיך תיכף בדרכם.

אולם הגבאי המלווה הנאמן התקשה למצוא מקום חנייה פנוי באזור, כדי שיוכל הרב להמתין במנוחה בתוך הרכב עד שיחזור. - אמנם לא הרחק משם הוקם 'מגרש חניה' מסודר, אך שם דרשו תשלום גבוה לכל מחצית השעה.

והנה בעודו תוהה ותר אחר חניה פנויה, רואה הגבאי לפניו במרכז הרחוב סמוך אל הבנק רכב אחד יוצא ומפנה את מקומו, הוא שמח על ה'מציאה', ופנה אל

ופחדוך ומוראך עליהם

וראה מה שכתב בספר הקדוש "תפארת שלמה" על הפסוק (במדבר כב, יא) הנה העם היצא ממצרים ויכס את עין הארץ, שעיקר מוראם של אנשי מואב ומדין שנתיראו כל כך מבני ישראל, הוא משום מצות "שמירת העיניים" של ישראל קדושים, שבמקום שיש "שמירת העיניים" הרי הם משומרים מכל משמר, ושכינתא קדישא שריא בהו להצילם ולברכם בכל הנצרך להם לטובה ולברכה. כמו שנאמר (דברים כג, טו) "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך, להצילך ולתת אויביך לפניך, והיה מחנך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך".

וזל"ק (שם): "פירוש, 'הנה עם יצא ממצרים' - שהיא ערוות הארץ, 'יכסה את עין הארץ' - אף על פי כן שמרו בחינת הראות. ולזאת היו דואגים (שם ד) 'עתה ילחכו הקהל וגו' את כל סביבותינו, פי' מחמת גודל הקדשה גם הסביבות אשר רשעים יהלכו בו גם זאת יבטלו, ולא יהיה עוד שום אחיזה לסטרא אחרא בגבול הקדושה".

"שהיו נשמרים מאד בפרט בחינת הראות, שהוא עיקר הקדושה. כמ"ש (בראשית לח, כא) 'הקדשה היא בעינים', עיקר הקדושה הוא בעיניים".

השפיל אפוא הרב הצדיק את עיניו עד הקרקע ממש, וכך התקרב אל הדלפק. והנה ברגע אחרון בטרם ניגש לחתימה, נתפסה פתאום אותה פקידה בבושה הטבעית הנאצלת בעצם נשמת בנות ישראל לדורותיהן, היא קמה לפתע ממקומה פנתה לחזר צדדי וחזרה כעבור רגע בלבוש חלוק צנוע והולם! - הקדושה שזרחה מפני הרב הציתה בה את ניצוץ הנקודה הפנימית, התגלתה הנשמה הטהורה ביופי תפארתה, וזעקה אליה בתוככי ליבה: "כי עם קדוש אתה!".

המוקפים חבילות חבילות ניסיונות עד למעלה ראש!

בסופו של דבר סיבבה ההשגחה העליונה שישפיע הרב הצדיק מקדושתו גם לקרב את עמך ישראל, כאשר סירבו בנבק להוציא את הטפסים לחתימה מחוץ לבנק, בטענתם שהחתימה חייבת להתבצע בנוכחות הפקידים, ונאלץ הגבאי לצאת לקרוא לרב שייכנס פנימה אל הסניף. והנה בהתקרב הרב אל הדלפק לחתימה, עמדה שם 'פקידה' הלבושה שלא בצניעות,

"לכן היו אותם הרשעים מחפשים עילה להכניס בהם תאוות הייצר בדבר המותר להם, אם לא יתקדשו בהם כראוי כו'. כמ"ש (כב, ז) 'אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ' כו', על ידי הארציות שהוא ההכרח אל האדם, עי"ז 'אגרשנו' מקדושה ע"י הסט"א להיות להם אחיזה בו. - פוק חזי מה עלתה בם בעצתו עם בנות מואב, ה' יפר עצתם וכו'" עכלה"טיג.

כי עין בעין יראו - השפעות בזכות שמירת עינים

ובאם זהיר האדם בה כדבעי, מכשיר עצמו לכל הטוב ולכל ההצלחות, וזוכה על ידה להשגות רמות, כדאיתא בספרים הקדושים על מאמר הכתוב (ישעיהו נב, ח) 'כי עין בעין יראו בשוב ה'

ברגל מדוע אינו עולה על גבי המדרכה, שבצעידה על הכביש יש גם מעט סכנה!

הטעים לו הרב והסביר, שתי שאלותיך תשובה אחת להם, והכל משום "שמירת העינים"! הלא האוטובוסים האלה שהנך מדבר עוברים בהרבה שכונות בירושלים, חלקם גם שכונות חילוניות, וכן חולפים הם על פני רחוב יפו המרכזי, ומלאים במראות שאינם טהורות, ולמה לי לטמא את העינים הקדושות באותם מראות אסורות. - זו גם הסיבה שמעדיף אני להתהלך בצדי הכביש ולא על המדרכה, כדי שלא להיתקל במראות אסורות!

ואשר שאלת שיש בזה מעט סיכון, בהליכתי בשולי הכביש השייך למכוניות ולא להולכי הרגל. - הנה כבר אמרו רבותינו ז"ל בכל שכיוצא בזה (ברכות סא, א): "אחורי ארי, ולא אחורי אשה".

(נד) מרן ראב"ד מקודש הגה"צ רבי פנחס עפשטיין זיע"א, נצרך ללכת רבות מביתו שבשכונת 'בתי ברוידא' [שטעטלאך], אל הבית דין דהעדה החרדית שבמאה שערים. זו היא דרך ארוכה ולא קלה כלל, ובכל זאת העדיף הצדיק אף בשנות זקנותו לעשות את כל דרכו ברגל, ושלא להיעזר באוטובוסים שנסעו בשכונות ירושלים.

ולא זו בלבד, אלא שבכל אותה דרך ארוכה לא היה צועד על גבי המדרכה כמקובל בין הולכי הרגל, כי אם בפאתי הכביש, סמוך וצמוד אל המדרכה.

פעם התלווה אליו בדרכו אחד מתלמידיו, שכשראה את כל אותה הדרך שצועד הרב על הכביש, התפלא על כך ושאל את הרב: ראשית, מדוע לא יעלה על האוטובוס שיקחהו מהרה לביתו. ותו, אם כבר צועד

ציון, שכפי מה שהאדם שומר את עיניו כך יזכה לראות את התגלות השכינה, ובפרט בעת הגאולה, וגם בזמננו אין אנו זוכים לכל ההשגות ברוחניות רק על ידי שמירת העינים.

גם צרכיו הגשמיים של האדם תלויים בזה הדבר, וכמבואר בספרים הקדושים שאם האדם שומר את עיניו יש לו פרנסה בשפע, וכמאמר הכתוב (תהלים קמה, טז) 'עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו' תלה הכתוב את הפרנסה בראיה כי הא בהא תליא, וכפי מה ששומר האדם על עיניו כך זוכה הוא לברכת השם בעניי פרנסתו^ה.

בשמירה מופלאה זו? – סיפר האיש, שזאת למד עוד בימי בחרותו, כשהגיע לארץ הקודש ללמוד באחת הישיבות הקדושות שבירושלים ת"ו, כדרך הרבה בחורי חמד המתגוררים במדינת הים, ועולים ובאים לקנות את תורתם בארץ הקודש.

והנה באחד מימי חול המועד סוכות, בשעות הערב, עלה לקבל פני רבו בירושלים, בבית מרן ראב"ד מקודש הגה"צ רבי ישראל יעקב פישר זיע"א. הגאון קבלו בשמחה, וקירבו בכל לב, כמידת ענוותנותו המפורסמת. האריך עמו בשיחה בענייני החג, והתעניין בסדרי לימודיו ומגוריו בארץ הקודש וכו'.

כראות הבחור גודל הטובת עין שנוהג בו הרב, חשב שהנה הזמין ה' לידו שעת הכושר, להתייעץ ולשאול בדבר ה', בשאלה אחת שהציקה לו זה עידן.

הרכין אפוא הבחור את ראשו, ושאל בהססנות, אם יכול אולי להציע בפני הרב את שאלתו ומבכותו, הנחוצה לו

(נה) סיפר איש נאמן, המתגורר בעיר רבתי 'ניו יורק' שבארה"ב, וכהרבה מישראל קדושים שבאמריקה, סיבבה ההשגחה העליונה את מקום עסק עבודתו ['ביזנס'...] בכרך העסקים הענק שבמנהטן. ועושה את דרכו תמיד בכל אותם רחובות ושווקים הגדולים שמשכונת מגוריו ועד מנהטן, ועד בכלל...

וכאשר בימות הקיץ מתגברים הניסיונות בענייני שמירת העינים, ובפרט במקומות השפלים המלאים שחץ כנודע. – ואף על פי כן, עם כל הזוהמא שמבחוץ התרגל האיש זה שנים רבות, לשמור את עיניו בקדושה בניסיונות איתן הללו, ואין לו שום קשר עם טומאת העמים שמסביבותיו, רק עושה את דרכו ואת עסקיו בתמימות ובישרות, ושומר את עיניו בקדושה, וזכה לראות ברכה רבה בעסקיו, כן יתן ה' וכה יוסיף.

כאשר שאלתי ממנו תחת אחד השיחים, כיצד הושרשה קדושה זו בנפשו, והיאך בנה את דרכו בחיים להתרגל

אך באם אינו זהיר בה כדבעי אז הברכה הוא ממנו והלאה ר"ל. וזאת על אף שהוא מוכשר ביותר ותכונותיו מעידים שהוא ראוי ומסוגל להצלחה גדולה, בכל זאת בפועל לא יזכה בה, וכעין זה הרשע שחכמינו ז"ל מתארים עד כמה היו גבורותיו, עד שעקר הר שלם בכדי

משפיל עיניו למטה לארץ ולבו למעלה (כמ"ש באיגרת הרמב"ן), וכך עשה את דרכו בהצנע לכת עם ה' אלקיו!

זה המראה שבאותה דרך, סיים האיש, חדר אל תוככי לבי ונפשי להעמיד יסודות איתנים של שמירת העיניים! כאשר נשאתי קל וחומר בעצמי, אם הרב הגדול שכל כולו נתון בתורה ועבודת השי"ת, ואין לו בעולמו כי אם ד' אמות של הלכה, ועיני ישראל נשואות אליו להורות דבר ד' בהלכה ובעצה וברפואה כנודע, משמר את עיני קדשו בשמירה מעליא כזו, גם בעת שהולך במבואותיה הטהורים שבשכונות הקדושות זכרון משה ומאה שערים. – מה אענה אני הקטן, בחור ישיבה פשוט, העומד בתוקף רתיחות הדמים, ומתהלך ברחובותיה הסואנים והמזוהמים של ניו יורק מנהטן, כמה צריך אני להתחזק שבעתיים, ולגדור את עצמי בשמירת העיניים?!

ומאז אותה דרך הקודש, נקבע בנפשי לשנים רבות, לשמר את העיניים בקדושה בכל עת ובכל מקום. – ומכאן שאבתי יסודות השמירה גם אחר כך בדרכי העסקים והביזנס... שבמרכז הסחר העולמי של מנהטן!

להמשך דרכי חייו ולימודי הישיבה. – הרב הצדיק הרהר לרגע, אחר אמו: הנה הוזמנתי היום להשתתף בשמחת בית השואבה, הנערכת ברוב עם באחד מבתי הכנסת פה בירושלים, ומתוקף תפקידי נצרך אני ללכת להשתתף בשמחה זו. שמא תואיל בטובך להתלוות עמדי בדרכי לשם? ובדרך נוכל לשוחח על כל מבוכותיך, ותזכה גם באותה הזדמנות להשתתף וליהנות בשמחת בית השואבה של בני ירושלים של מעלה, הנודעים בהדר שמחת ריקודיהן בחגיגה זו!

הבחור שמח מאוד על ההצעה המפתיעה, וכך יצאו שניהם יחדיו, הבחור התלמיד האמריקאי המלווה את הראב"ד הגדול, אל רחובותיה הקדושים של ירושלים, בצעדתם להשתתף באותה שמחת בית השואבה, כשבדרכם ענה הרב בנינוחות על כל ספקותיו של הבחור, עד שהתיישרו יפה כל ההדורים.

אולם, העיד בפני זה הבחור, עיקר מה שמשך את לבי והתפעלתי בכל אותה דרך ארוכה, היא מידת הקדושה והצניעות היפה שאחז צדיק בדרכו, בהיותו מחשב הדרך ברחובות צדדיים ושקטים, ובודק אם איכא דרכא אחרינא בדרך השמורה יותר. ובכל עת הליכתו היה הרב

להפילו על כלל ישראל, ולולא הניסים שעשה הקב"ה היה אכן בכוחו להפילו עליהם, אך אלו לא עמדו לו מאחר שלא היה זהיר בקדושה.

על כן זקוקים אנו למשנה זהירות בזה הדבר, כי כאמור כל מהותו של האדם תלוי בה, הן מהותו הרוחני דהיינו מהותו הישראלי, התלויה בהשגות דקדושה המקרבים את האדם לבוראו, והן מהותו הגשמי, והיצר היודע כל זאת מתגבר מאוד בזה הדבר, ולכן אין לך הצלחה גדולה יותר מזה המצליח במלחמה כבידה זו מול יצרו.¹

יבלות בבת אחת! וגרמו לו ייסורים קשים. ברצונו להתפנות אל הרופא עם בעייתו, אמרו לו במוקד הטלפוני שהנוהל בקופת חולים כללית הוא, שעליו להזמין תור אצל רופא מיוחד המתמחה בתחום זה ספציפית, ולא אצל רופא המשפחה שבמרפאה השכונתית.

אולם, כשבירר היכן ממוקמת היא מרפאתו של אותו רופא מומחה, נאמר לו שעליו להגיע אל אחת השכונות הרחוקות שבירושלים, שכונה חילונית לגמרי, שהכל מתהלכים בה בלא שום צניעות וקדושה, רחמנא ליצלן.

הוא נחרד על נפשו מלצאת אל אותו מקום טמא, ולא אבה לגשת שם אל הרופא. וכשדחקוהו בני ביתו על כך שכדי למנוע את סבלו מוכרח הוא לגשת אל הרופא, אמר שאין כאן ענין של 'פיקוח נפש' כלל וכלל, ועדיף לו לסבול את ייסורי הגוף מאשר לטמא את הנפש ואת העיניים הקדושות!

והנה לא חלף שבוע ובבת אחת נפלו ונשרו כל שלושת היבלות גם יחד! בלא שיצטרך לשום טיפול רפואי כל שהוא!

(נו) סיפר לי איש נאמן מפה עיה"ק ת"ו, שלפני כמה שנים ניגש אל 'רופא משפחה' מחמת כאבים עזים שחש בגבו. בהיותו אז חבר 'קופת חולים מאוחדת' לא נצרך להרחיק לכת, אלא נכנס אל אחד הסניפים של 'מאוחדת' שבתוככי השכונות החרדיות של ירושלים.

הרופא המסור ערך לו בדיקת עומק מקיפה, וגילה שצמחה לו 'יבלת' קטנה בגבו, והיא הגורמת לו לכל הסבל הקשה. רשם לו אפוא הרופא 'רצפט' של משחה טובה וכמה טיפות חזקות, וציווה עליו למשוח את המשחה וליטול את התרופה פעמיים ביום, ובתוך שבועיים, הבטיח הרופא, תירקב כל אותה היבלת ותיפול מעצמה!

ואכן התחיל הפצייןט בתהליך הריפוי כמצות הרופא, אך בפועל הועילו התרופות רק כדי להפיג את הכאב הדוקר שבגב, אבל את היבלת הם לא הסירו, והיא נשארה תקועה כפי שהיתה!

לאחר כשנתיים עבר האיש אל 'קופת חולים כללית', והנה באחד הימים קפצו להם פתאום במקום היבלת שלוש

חזק חזק להתחזק

אמנם על האדם לדעת, שאף אם חלילה נכשל ועבר עליו מה שעבר, לא סגר ה' בעדו שערי תשובה, וישפוך לבו כמים לפני שומע תפלה, ויבקש ממנו לקרבו אליו ית"ש, 'לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי', ושהימים הראשונים יפלו. ובוודאי יעזור לו השי"ת שיקיים בו: 'זהסירותי לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר'.

כי הנה המפרשים התחבטו לפרש הכתוב (כמדבר כא, יד) על כן יאמר בספר מלחמת ה' את זהב בסופה וגו'. מהו "ספר מלחמות ה'"? - רש"י פירש מלשון 'סיפור': "כשספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את זהב וגו'", וכך נראה דעת רבינו עובדיה ספורנו ז"ל. ויש שפירשו שהוא ספר התורה, עיין אלשיך הק' ועוד, [ועי' אבן עזרא רמב"ן וחזקוני].

אולם רבינו האור החיים הקדוש זיע"א מפרש הפסוק כפשוטו, ומגלה לפנינו סוד מופלא מכבשונו של עולם, שיש למעלה בשמים לפני ה' ספר מיוחד שבו נכתבים כל "מלחמות ה'", במלחמות השונות שבעולם, שתכלית כולם לטובתם של ישראל, שעתידיים לנחול מהאומות, כאשר הבטיח ה' להאבות עי"ש.

ורמזו בספרים הקדושים שבוודאי כמו כן נכתבים באותו ספרא עילאה גם כל 'מלחמות ה'" שמנהלים ישראל במלחמת היצר, שהיא הגדולה שבמלחמות כולם כמו שייסד בחובת הלבבות (שער ה' פ"ה). שכל אותם מלחמות קשות שנלחם האדם ומפטט

ללמדך, שאין אדם מפסיד משמירת העיניים כלום! כי אם בהיפך, מן השמים הראו לו שטוב עשה בשמירת עיניו הקדושות, והיבלות יכולות גם

במקום שרבעה אותה יבלת שנים רבות, נפלה פתאום בבת אחת, היא עם כל גרורותיה, לנוכח 'שמירת העיניים' ששמר האיש את עצמו מכל משמר, ויהי לפלא!

ביצרו כולם עולים לעילא, ונכתבים באש בספר "מלחמת ה'" הפתוח לפני כסא הכבוד¹.

המיטה ניכרה בו התרגשות גדולה, הביאו לפניו הסטנדער, והרב החל להספידו בקול בוכים בדברי התעוררות גדולה. בתוך דברי קדשו אמר: הנפטר הדגול דנן, היה מגין בזכותו על כל שכונתנו כולה! בהיותו גיבור הכובש את יצרו! והאריך בדברים ערבים כדרכו.

ההספד שנאמר ברוב התרגשות והתעוררות היה נראה תמוה מעט, כי אמנם הכירוהו כולם כיהודי טוב וישר, אבל לא הבינו על מה ההתרגשות הגדולה שחרד הרב הצדיק לקראתו, וכיצד הוא הגין בזכותו על כל השכונה?

אולם בהיותי אחר כך בימי השבעה בניחום אבלים, שח לי בנו החשוב שליט"א מפה לאוזן, שידוע הוא היטב למה התכוון הרב בהספדו.

וסיפר, שבתפקידו היה ר' יעקב שלמה ז"ל עובד בבית חולים, ובהגיעו אל גיל הפנסיה, נאמר לו במשרדי ההנהלה שעדיין צריכים הם מאוד לשירותיו במחלקה אחרת שבבית חולים. ובאם ימשיך במלאכתו עוד כמה שנים ספורות, יכול הוא להכפיל ולשלוש את שכרו, מלבד קרן הפנסיה שאף היא תגדל יותר, ובכך יוכל תוך מספר שנים לצבור הון רב. ומאידיך באם יעזוב עתה, אין לו בתשלומי קרן הפנסיה כי אם סכום קטן מאוד.

ר' יעקב שלמה נטה לקבל את ההצעה, כוחו היה במוותניו, ובלא שום קושי יכול

ליפול מעצמן, בלא שום חיתוך, ולא נצרך לשום טיפול רפואי! - הכל בזכות "שמירת העיניים".

(נז) בשכונתנו "זכרון משה" פה עיר הקודש ת"ו, גר יהודי יקר שנפטר בשיבה טובה, ה"ה הרה"ח רבי יעקב שלמה הרשור זכרונו לברכה.

באותה עת, היה המרא דאתרא רב השכונה, מרן ראב"ד מקודש הגה"צ רבי ישראל יעקב פישר זיע"א, בסוף ימיו, והיה חולה במחלה הקשה שתקפה את ריאותיו הקדושות, ומתהלך בכל מקום עם בקבוק החמצן צמוד עמו, מחמת קשיי הנשימה, כנודע. - והנה כשהגיע אליו אותה שמועה מפטירת האיש, ביקש להשתתף בעצמו בהלוויה, ואף לומר בה דברי הספד.

הגבאים הנאמנים שחששו מאוד לשלומו, ניסו להניאו מכך, כאשר באותם ימים לא הניחו להוציאו כי אם למקרים דחופים ונחוצים. ובפרט ברצונו לומר שם דברי 'הספד', בעת שכל נאום היה קשה עליו. - אך הוא באחת, שרוצה מאוד לצאת בעצמו למצות לוויית המת, וכרב השכונה מוטל עליו גם לישא בה את משא ההספד, כדי ללוות את תלמידו כראוי אל בית עולמו.

בהגיע העת יצא הרב במסירות נפש עם כלי חמצנו בידו, והלך לאיטו צעד אחר צעד, יחד עם הפמליא המלווה אותו בחרדת קודש אל הלוויה. תיכף בהגיעו אל

ספר מלחמות ה' - גם אם נכשל רח"ל

ויתרה מזו אמר הרבי ר' ירחמיאל בן היהודי הק' מפשיסא זיע"א (תורת הרבי ר' ירחמיאל דף פה), שגם אם ח"ו לבסוף נכשל האדם ונפל ברשת היצר, עדיין נכתבים בספר 'מלחמות ה'" כל המלחמות וההתמודדויות שנלחם והסתבך ביצרו עד שנכשל. כי ברוב פעמים אין האדם רץ אל כישלונו חלילה, רק מתמודד ומתחבט מתחילה ונבוך בניסיונות קשים ומרים של פיתויי היצר הרודפים אותו חרמה, עד שלא עמד בהם ונכשל וחסא רח"ל. - ולא יפסיד מחמת כן את כל אותם מלחמות שדחה את יצרו עד שנכשל, ועתיד הוא לבוא על שכרו משלם בעד מלחמות הללו, והם שעתידיים בסופו של דבר להשיבו

חזר ר' יעקב שלמה אל מנהל בית החולים, ואמר: מוותר אני בזאת על כל הממון הרב שהצעתם לי, כל זה איננו שווה לי בשביל הרהורי עבירה רחמנא ליצלן! - על אתר התפטר מעבודתו, קיבל את הסכום הקטן שהצטבר בחשבונו, ופרש לגמלאות על התורה ועל העבודה, עד סוף ימיו!

היה להמשיך במלאכתו מספר שנים נוספות. אך כשקיבל את פרטי ההצעה עם כל הנתונים כולם, התברר שבאותה מחלקה שם נצרכו לעבודתו, ייתכן שתתעורר שאלה של איסור 'ייחוד', אלא שהסבירו לו במשרד שבקלות ניתן להמציא לכך פתרון בהלכה, כדי שלא יהא בה שום ספק סרך של איסור.

כשראהו הגה"צ רבי ישראל יעקב ושמע על החלטתו הגורלית, נתרגש מאוד לנוכח הוויתור הקשה, שהיה מדובר בסכום עצום, שהיה יכול להשיא בו את כל נכדיו! ומאז היה מוקירו ומכבדו מאוד. ולכן לא וויתר על ההשתתפות בעצמו בלוויה לחלוק לו כבוד אחרון, בהיותו מגין בצדקותו על כל השכונה כולה!

כששמע ר' יעקב שלמה שיש כאן שאלה הלכתית, אמר: בדבר הלכה אינני מחליט שום דבר בעצמי, והנני שואל בכל דבר את הרב הפוסק! אינני יכול לתת שום תשובה בדבר, בטרם אשאל את רבי ומורי אם אכן הפתרון ההלכתי ישר וטוב!

ולפי דרכנו למדנו, עד היכן מגיע ערך התגברות על יצר הרע, וניקח לעצמנו טיב לקח מוסר בשמירת קדושת העיניים לטובה.

ניגש אפוא ר' יעקב שלמה אל מורו ורבו המרא דאתרא, הציג את כל הנתונים המדוברים, והגה"צ הרב פישר זיע"א פסק ואמר: אכן את השאלה אודות איסור ייחוד ניתן לפתור בפתרון זה שמציעים לפניך, אבל דע לך שמידי 'הרהור עבירה' יהיה קשה יותר להינצל!

חזרה בתשובה, בהגיע עיתם להיקרא לפני המלך ב"ה בספרא דלעילא
 "מלחמות ה"ינח."

(נח) סיפר הגאון רבי משולם דוד הלוי סולבייצ'ק זיע"א ראש ישיבת בריסק, טיב מעשה מיוחד במינו שראה בעיניו.

- אמור נא בחור'ל, האינך רעב?
 - רעב מאוד! - זעק הבחור ברוב חולשתו.

- בוא נא אם כן עמי לביתי והצטרף לארוחה, הרבה אמנם אין לי להגיש בזמנים קשים שכאלו, אבל כרגע יש מעט בביתי כדי להחיות מעט את רעבון נפשך!
 - צר לי! ענה הבחור למטיבו, אך מעודי קיבלתי על עצמי בגדרי שמירת העיניים, שלא להיכנס לבתים זרים שמסתובבות שם נשים ובנות! לא אוכל אפוא להתלוות אליך!

בתקופת המלחמה כאשר רגזו ורעשו מוסדות תבל, היה בחור אחר ירא אלקים ושמור מן החטא, שישב בשיאה של מלחמת העולם רכון על תלמודו בבית המדרש, ולא שת אל לבו שום פחד ומורא, גם כאשר מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, ולא פסיק פומיה מגירסא.

- נחרד האיש והתפלא, וכי זו עת עתה לנהוג בחומרות? [צו פראווען פרומקייט...], הלא אם לא תאכל תגווע חלילה ברעב!

כרם שאלה אחת נקרה בבטנו: "מהיכן ירק זה חי"? - בזמני הרעב הקשה, והמחסור שנוצר בעקבות המלחמה שהקיפה את רוב העולם, היה קשה עד מאוד להשיג מזון.

- אין על מה לדבר! פסק הבחור נחרצות, לבית זר איני נכנס ויהי מה!

אבל גם לקושיא אלימתא זו לא נתן הבחור הצדיק דנן להפריעו בעדו בעבודת הקודש, והתעלה עצמו מעל הרעב המקרקר, התגבר על כל הקשיים, לא עזב את ספסלי בית המדרש, והמשיך בעוז בסדרי לימודיו. - מצידו היה זה נראה 'כאילו' עולם כמנהגו נוהג. אין מלחמה ואין שואה!

- אל תהי שוטה! הרי יודע אתה שהמלחמה הקשה משתוללת בחוצות בעוז, ואין מי שיסתכל עליך כלל, ומי ידאג עבורך לפת לחם? - אצווה אפוא על אשתי ובנותי שיטמינו עצמן עד שתסיים את ארוחתך, ועתה אל תתמהמה! כי מי יודע אם בעוד כמה שעות יישאר בידי משהו!...

אך להפתעתו הגדולה, לא נענה הבחור ונשאר בסירובו העיקש, ועל אף חולשתו ורעבונו הנורא, אמר: "מודה אני לך מאוד על טוב לבך, אבל על גדרי לא

אחד מבאי אותו 'שטיבל' קטן, שנכמרו רחמיו על הבחור שהלך ונחלש מיום ליום, בהעדר תזונה ראויה, ניגש אליו ושאלו:

נאזור נא בגבורה חלצינו, להילחם בעוז כנגד היצר הקשה האורב לפתחנו, בדור פרוץ ומזוהם של עקבתא דמשיחא. כאשר חוצפא יסגא, ולדאבוננו הצניעות וגדרי חומות הקדושה ירדו פלאים. שמדור המבול ועד היום לא היה דור פרוץ קשה כל כך בניסיונות נוראים הרודפים את נפשנו ונשמותינו לבלוע כל הקדושה רח"ל מבית ומחוץ, וכבר הגיעו בימינו עד אל תוך כיסו של אדם... במכשירים טמאים וזעירים שונים ומשונים, ובעוד כהנה וכהנה המצאות שממציא הסטרא אחרא חדשים לבקרים, להחדיר בכוח את כל זוהמת העולם ותועבותיו אל תוך ליבם ומוחם של ישראל קדושים, ה' ישמרנו מהם ומהמונם, שבמקום שיהיו היכל ה' מדור לשכינתא קדישתא, הרי הם נעשים היכלות אדירות של טומאה וקליפות!

וכבר אמונים ישראל מדורי דורות של אבות וזקנים קדושים וטהורים שמסרו נפשם על "מלחמת ה' - מלחמת היצר", בשמירת העיניים וגדרי הקדושה, לשמור את עצמנו ואת צאצאינו הקדושים בשמירה מעליא, ובשמירת יסוד הקדושה נעשה ונצליח בעזהי"ת בכל מלחמות ה', אמן.

להשאיר אותי ברעבוני אם איני מצטרף אליך לביתך?!

- התחרטתי! ענה האיש, פשוט ריחמתי עליך והתבוננתי בנפשי שהביטחון הזה שאתה בוטח אין בו עדיין מאכל ומשקה לגופך המיוסר, הא לך את סעודתך ואכלת ושבעת! [ולא שת אל לבו, שדווקא אותו ביטחון שבטח הבוטח בקונו גרם להפוך את דעתו להביא המזון לביהמ"ד...].

ועל כיוצא בזה מעיד נעים זמירות ישראל בתהילותיו (לד, ט-יא): "טעמו וראו כי טוב ה', אשרי הגבר יחסה בו. יראו את ה' קדושו, כי אין מחסור ליראיו. כפירים רשו ורעבו, ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב!".

אעבור! בטוח אני בחסדי צורי וקוני, שלא יטשני בשביל חומרתי, ויימצא המזון הנצרך לנפשי!".

הלך אפוא האיש לדרכו, והשאיר את הבחור לרעוב ללחמו.

ברם - סיפר הגאון רבי דוד זיע"א שעמד כל העת מחריש מן הצד - לא חלפה שעה קלה, והנה נכנס אותו אדם לביהמ"ד עם מגש בידו, כשעליו ערוכה כל אותה ארוחה שהזמינו מקודם לסעוד עמו בביתו.

- מה קרה? שאל הבחור בפליאה, הלא לא מזמן עזבתני בהחלטה ברורה

בין אדם לחבירו

בין אדם לחבירו

כבוד הבירו

פרשיות הללו של ימי השובבי"ם הק', בוודאי הזמן גרמא לשאוב מים חיים מבין בתרי תיבותיהם, ולקחת הוראה לעצמנו לדעת הדרך נלך בה בדרכי מישרים לפניו ית"ש.

הבה נעיין בפרשת וארא, שם כתוב, שפרעה אמר למשה ולאהרן שילכו לזבוח לאלקים בארץ מצרים, ענה לו משה רבינו שלא נכון לעשות כן, כי אם נזבח את תועבת מצרים לעיניהם האם לא יסקלוננו.

ואפשר ללמוד מכאן ענין של התנהגות 'בין אדם לחבירו', שאם אחד יודע שמעשה שלו יכול לגרום צער לשני, יש לו להיזהר שלא לעשות זאת בפניו, כי אסור לצער את השני בלי שום סיבה, אפילו שהוא רשע.

ועל האדם להיזהר במעשיו שלא לגרום למחלוקת ושנאה. וגם כשעוסק בעבודת ה' צריך לשמור שלא להכעיס את השני ולגרום לשנאה, ותן לחכם ויחכם עוד יצ'.

להיפקד בפרי בטן, אך לא נראתה שום תקווה באופק.

(נט) סיפר לי איש נאמן מעשה מופלא, שהוא בעצמו יודע ומכיר את בעלי המעשה מקרוב.

ערב אחד התדפק בדלתם 'משולח' חשוב ונכבד, שהגיע מארץ ישראל להתרים את אחינו בני ישראל שבגולה עבור החזקת מוסדות התורה. הוא הגיע מהעיר 'בני ברק' יצ"ו, מטעם התלמוד תורה

יהודי אחד גביר אמיד, הגר בארצות הברית, היה שנים רבות חשוך בנים. הם כמובן ניסו בכל הדרכים, ובכל האפשרויות שבגדר השתדלות האדם

מדי, התחלתי באמצע סעודת הפורים הרוממה שבהיכל הישיבה, להעליב ולבזות בחור אחד שישב בקצה השולחן. ומטבעו של ייצר השכרות שכשמתחיל בדבר הרי הוא מתגדל והולך בו, ואינו עוזב דבר שמתחיל בו כנודע. ובכן ככל שהוספתי לבזותו ולהעליבו עלה לי יותר היין לראש, והכפלתי ושלשתי בחירופים קשים מאוד, ובדברי ביזיונות והעלבות, וירדתי לנבכי נפשו ממש. הבחור נעלב עד עמקי נשמתו, הוא היה המום מעוצמת הפגיעה הקשה בו. וכמה שניסו החברים בישיבה להפסיק אותי מן ההשפלות הללו, לא הועיל מאומה, זה היה ממש 'מפחיד' לראות עד כמה ניתן להשפיל ולבזות בן אדם.

חוששני מאד, סיכם האיש, שחבר זה יש בליבו טינה גדולה וקפידה קשה עלי, ומי יודע מה נגרם לו בתוצאת אותה השפלה, וחפץ אני מאד לפייסו ולבקש מחילתו. והנה מאז לימודינו יחדיו בישיבה אין לי עמו שום קשר, רק דבר אחד יודע אני שהוא מתגורר בעיר 'בני ברק'. וכאשר אתה הנך תושב העיר, תוכל אולי לבצע עבורי את הטובה הזאת. אנא במטותא, חפש נא אחריו בעיר, ותבקש בשמי את מחילתו, ותעשה כל מה שביכולתך לפייסו ולבקש מחילתו!

הוא רשם לו את שמו של אותו חבר, ואת השנים שבהם למדו יחדיו באותה ישיבה. כמו כן צייד אותו בסכום כסף נכבד, כדי לרצות את חבירו, שיסכים לסלוח ולמחול לו בלב שלם.

משחזר המשולח לבני ברק, יצא לחפש אחר האיש המדובר. הוא לא מצא אותו מיד, שכן לא היתה בידו שום כתובת ופרטים, מלבד שם האיש ומשפחתו. אבל לאחר חיפוש מדוקדק

המפורסם לשם ולתהילה 'תשב"ר', שבבית מרן החזון איש זיע"א. ומן היחידים שבבני ברק המתנהל כולו על טהרת הקודש, ובלא שום תמיכה מן המדינה הרשעה. ומחזיק זה למעלה מיובל שנים אך ורק מתרומות שלומי אמוני ישראל, האמונים על החזקת התורה, ובפרט לילדי תשב"ר שעליהם העולם עומד.

היהודי דנן נענה בחפץ לב, והרים תרומה אדיבה גדולה ונכבדה, וקיווה והתפלל שזכות החזקת תינוקות של בית רבן, תעמוד לו לחבוק גם הוא תינוק משלו, ולהיוושע מהרה בזרע של קיימא.

בטרם פנה המשולח הנאמן לצאת לדרכו, ביקש ממנו האיש אם יוכל אולי בחזרתו לארץ הקודש, לבצע עבורו טובה קטנה. "בוודאי", נענה המשולח בחפץ לב, אשמח מאוד לגמול עמכם מעט על תרומתכם בסכום נכבד שכזה, ואעשה כל מה שביכולתי לעזרתכם.

"הבה אספר לך, את אשר מעיק על לבי", החל האיש לפתוח סגור ליבו, ואולי תוכל קצת לסייע בידי בזה. הנה אתה הרי גר בעיר בני ברק שנים רבות, ובוודאי מכיר אתה היטב את שכונותיה ומבואותיה. - לאחרונה ערכת ביני לבין עצמי חשבון נפש מדוקדק היטב, מה יכולה להיות הסיבה שהתעורר עלי קטרוג קשה איום שכזה, שסותם את כל התפילות וכל ההשתדלויות ממני להיפקד.

והנה נזכרתי ממעשה שקרה עמי לפני שנים רבות, בעודי 'ישיבה-בחור', למדתי באחת הישיבות הגדולות שבארץ ישראל, ובהגיע חג הפורים הקדוש הרבייתי בשתיית היין כדת היום, וכדרכם של בחורי ישיבה המרשים לעצמם ביום זה קצת יותר

לו כל עוונותיו? לא כל הדברים שבחיים תלויים בכסף! וגם אם יציע לי אלף אלפי אלפים וריבי רבבות דינרי זהב, לא יוכל לרפא ולתקן את לבי הפצוע!

המשולח ניסה את כל כוחו בכל מיני שכנועים שבעולם, והסביר לו גודל הזכות של הנעלבים ואינם עולבים, ושכר הפיוס והמחילה. ומאיך אף ציטט בפניו מדברי הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה ה"י) שפסק להדיא: "אסור לאדם להיות אכזרי ולא יתפייס, אלא יהא נוח לרצות וקשה לכעוס. ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול, מוחל בלב שלם ובנפש חפוצה. ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה, לא יקום ולא יטור. וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון, אבל העובדי כוכבים ערלי לב אינן כן, אלא ועברתן שמרה נצח (עמוס א, יא) וכו'" עכ"ל.

אולם גם נוכח פסק מפורש זה, לא הועיל כלום. האיש מתעקש בשלו, שאין דברי הרמב"ם אמורים במקרים חריגים שכאלו היוצאים לגמרי מכל גבול, ואין הוא יכול למחול ולהתפייס בשום אופן.

כשראה המשולח גודל התעקשותו, שינה לפתע את טעמו, ופנה אליו בדברים בוטים: דע לך יהודי יקר! הרי בוודאי ידוע לך סופו של כל אדם... והנה כשתגיע אתה לבית דין של מעלה, ייסרוך על כך שאינך מוחל לחברך! ומחמתך נשאר עקר כל ימיו! ועתיד אתה ליתן את הדין על כל אותם דורות שלמים, ודורי דורות, הצריכים לבוא לעולם על ידו. – כל חטא זה יבוא על ראשך! ועתיד אתה ליתן את הדין והעונש הגדול על כך. כמו שפסק שם הרמב"ם (שלהי ה"ט): "וזה שלא מחל הוא החוטא" עכ"ל.

נמצא האיש, הוא התקשר אליו טלפונית וביקש לקבוע עימו פגישה.

בשעת ערב מאוחרת הגיע אותו משולח נכבד לבית החבר שבבני ברק, הוא הציע לפניו מעט משקה ומזונות. והאורח החל מספר את סיבת בואו הנה, שהוא שליח של אותו גביר מאמריקה. – משרק שמע האיש את שם חבירו נעשה לו רע בלב, והמשולח הסביר שבעצם הוא הגיע כדי לבקש מחילה ופיוס. הוא ניסה להסביר שהיה זה מעשה שמתוך שכרות, ושכך דרכם של 'בחורים' שאינם מספיק אחראים למעשיהם, ומרשים לעצמם בחג הפורים קצת לחרוג מן הרגיל והמקובל. ושהאיש מתחרט מאד על מעשיו, וכבר סבל ייסורים נוראים שנים רבות בעקרותו, ומבקש ומתחנן שיואיל בטובו למחול ולסלוח.

אולם החבר לא אבה לשמוע כלל משום פיוס ושום מחילה, "כל דבריך בענין שתיית הפורים וחוסר האחריות של בחור ישיבה, הינם נכונים עד גבול מסוים. שכן גם מתוך שכרות ושתייה יש גבולות של קווים אדומים! אותו חבר חצה את כל הגבולות! הוא הגזים בהשפלתו אותי עד מאד, דבריו פגעו בי כמדקרות חרב! ולבי בער בי תקופה ארוכה מאד אחר כך, ועד היום עדיין ה'צלקת' הזו צרובה בנפשי, ואיני מוחל לו על כך בשום אופן שבעולם! אין על כך מחילה, ולא תתכן על כך מחילה!" – סינן האיש ברוב זעם.

גם הסכום האדיר שהציע לו המשולח עבור סליחתו, לא הועיל מאומה. "וכי מה שווה כסף נבזה לעומת חרפה ובזיון שבנפשי?" הטיח האיש, וכי בגלל שהוא עשיר גדול ויכול לפזר כספים לרוב, יימחל

ממון חבירו

ומצינו הרבה בפסוקים ובחז"ל עד כמה הזהירו על זה, וכמה חמור עוון הגזל שלא נחתם דינם של דור המבול אלא על הגזל, והזהירות בממון חבירו זה חלק ממצות 'ואהבת לרעך כמוך', כמו שאמרו חז"ל (אבות ב, יב): יהי ממון חברך חביב עליך כשלך^ס.

ורמז על ענין זה יש בסדר הפרשיות, שקוראים תחילה פרשת 'משפטים' שזה דיני ממונות, ואחרי שיודעים איך להיזהר בדיני ממונות והממון הוא נקי וטהור, או אז אפשר עם כסף כזה לבנות את המשכן וכליו, כאשר מפורט בפרשיות תרומה-תצוה^{סא}.

ומשגיח בשבע עינים בכל עיני הכשרות, אולם בעיני ממונות ידע רבי זונדל מקרוב שהוא מזלזל בהם, ואינו מקפיד כראוי...

כשנקרתה הזדמנות לידו, כשראהו מזלזל בענין תשלום ממון שהתחייב

בו, אמר לו: אמנם משגיח אתה מאד על האוכל הנכנס לפיך, אבל על הכסף שלך אינך משגיח, והכסף שלך טרייף! ונמצאת עם כסף טרפה שלך אתה הולך וקונה האוכל, איזו כשרות היא זו?! אם תזמין אותי לסעודה, אסמוך על הכשרות לאכול אצלך... אבל בעיני כספים לא אוכל לסמוך עליך!

(סא) אבי מורי הגה"צ זצוק"ל בעל מעדני השלחן כשבא לסדר קידושין הוא מבקש לקחת עדים בעלי תורה שלומדים כל היום, כי אחד שעובד הוא כמעט בחזקת 'גזלן', ולא ימלט שלא נכשל בדיני ממונות.

מששמע האיש והבין עד היכן הדברים מגיעים, נתהפך לבבו ונענה על אתו: אם כך הם פני הדברים, מוחל אני לחברי בלב שלם, והנני מוכן להתפייס בדבר. ואכן נתן מחילתו בלב שלם, לשמחת לב כל הצדדים!

והנה עוד באותה שנה נושע האיש בפרי בטן, ונולד להם בן חכם ומופלג, לאורך ימים ושנים טובות ברוב נחת דקדושה.

ללמדך עומק טיב כח ההקפדה של איש ישראל, ועד כמה צריך זהירות יתרה בעינינים שבין אדם לחבירו!!!

(ס) הגאון הצדיק רבי זונדל קרויזר זצוק"ל, בעל 'אור החמה', שח פעם ליהודי אחד מבאי ביתו שהיה מקפיד מאד ומחמיר בכל המאכלים הנכנסים למטבח, שיהיו אך ורק בהכשרים המהודרים ביותר,

ועל כל ספק שיש לו ירגיל את עצמו לשאול רב ולהסתלק מן הספק, ואם שואל על כל דבר יש לו 'סייעתא דשמיא' מיוחדת להינצל מכל איסור^{סב}.

מעביר על מידותיו

כתוב בפסוק (שמות א, ח): 'ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף'. ונראה שמרומז בפסוק זה גודל רשעותו של פרעה, שלא הכיר במידת יוסף הצדיק שמידתו 'יסוד', כי בעצם הוא היה ההיפך מקדושת יוסף [שזה היה ענין ששחט הילדים לרחוץ בדמם כידוע מספרים הקדושים].

ועוד מרמז: 'אשר לא ידע את יוסף' על ענין התורה, שהרי יעקב אבינו למד בשיבתו של שם ועבר ארבע עשרה שנה, ומסר הכל ליוסף הצדיק כשהיה בן שבע עשרה שנה, ובכח התורה היה יכול יוסף להחזיק עצמו בתוך מצרים המשוקצת.

ועוד מידה קדושה ונפלאה שרואים אצל יוסף הצדיק שהיה מעביר על מידותיו, שהיה מכלכל את אחיו על אף שהשליכו אותו לבור ומכרוהו לישמעאלים. ופרעה היה ההיפך מזה שהיה כפוי טובה כלפי יוסף, למרות שהוא זה שפתר לו את החלום ונתן לו עצה על שנות הרעב. וכבר אמרו חז"ל (שמות רבה א, ח) שהכופר בטובתו של חבירו סופו לכפור בטובתו של מקום. ולעומת זאת, מי שיש לו מידה זו שהוא מעביר על מידותיו הוא זוכה שמעבירים לו על כל פשעיו (ר"ה יז, א).

ואם אין ברירה אחרת אלא לקחת עד שעובד, אבי שואל אותו אם הוא מקבל על עצמו לשאול על כל דבר קטן שיש לו בדיני ממונות, ואם הוא מסכים לכך, אזי הוא לוקח אותו לעדות.

(סב) מרן הגאון רבי משה פיינשטיין צוק"ל אמר פעם שבענייני 'חושן משפט' יש את ההלכות המרובות ביותר, ודווקא בעניינים אלו כמעט ואין שואלים, וכל אחד פוסק לעצמו, ודבר זה צריך תיקון ביותר.

ובאמת, רוב הקנינים שהתורה נקנית בהם הם בעינינים של מידות טובות בין אדם לחבירו והרבה גופי תורה תלויים בזה^{סג}.

אכן, בימי השובבי"ם הק' צריכים להתחזק מאד בעיני מידות בין אדם לחבירו, שהרי ימים אלו שקולים כעשרת ימי תשובה שהתשובה מתקבלת ביותר, וכי יש לך כפרת עוונות גדולה מזו של

לזכות לחזות בזיו פניו של אותו צדיק ולהתברך מפיו.

בהיכנסו בקודש פנימה ועמד בפני הצדיק, הפריעו מלבושיו המודרניים למרן, וביקש לעוררו על כך, הוא פתח עמו אפוא בדברי חידה משובבים:

הנה עתה - אמר החזון איש בחיור רחב - התעוררה לי 'חקירה' בסוגיא דשן בפרק קמא דבבא קמא. ידוע שבהמה האוכלת כדרכה הרי זו תולדה דשן ומשלם נזק שלם, אבל באם אכלה שלא כדרכה הרי זה משונה, ואין משלם אלא חצי הנזק.

והשתא יש לדון, כיצד ישלם המזיק אם אכלה בהמתו את 'כובע קש' זה שלראשך, מצד אחד 'קש' הוא קש... וזהו מאכלה של הבהמה תמיד... אך מצד שני הרי זה שלא כדרכה, שכן אין דרך בני תורה ללכת עם כובע שכזה, ואינה רגילה לראות אנשים המלובשים בכובע קש... ואם כן אין זה כדרכה, שמשונה היא אכילת כובע קש מראשו של בן אדם... ויש לדון בזה.

הלה הבין היטב את משמעות החקירה לגביו... ועל אתר הצהיר שיחליף בעזרת השם את כובעו תיכף, וזכה לקבל ברכה טובה מפי הצדיק.

(סג) מידת אהבת ישראל של קדוש ישראל מרן החזון איש זיע"א היתה במידה גדושה מאוד, דלתו היתה פתוחה תמיד לכל דכפין, והיה דרכו לקרב לב ישראל בתשובה מאהבה.

בחכמת אלקים שבקרבו היה מוצא תמיד בלשונו הזהב מילה של עידוד וקירוב לחזק לבב איש ישראל. גם כשנצרך להעיר בדברי מוסר וביקורת היה אומר זאת מתוך אהבה גלויה, ובחיור מאיר פנים, שיהיו הדברים ערבים ומתוקים לאוזן.

פעמים רבות היה מתבל את דבריו באמרה שנונה, או אפילו בדברי בדיחותא ובדרך צחות, כדי להמתיק את הדברים. והיה רגיל לומר, שמילה טובה ליהודי נצרכת לפעמים לנפשו יותר מלחם וחלב!

פעם נכנס אל ביתו של החזון איש תייר יהודי שהגיע מארץ רחוקה, כשראשו חבוש בכובע קש כדרכם של תיירים... כנראה בדרך טיולו הנעים ברחובות בני ברק יצ"ו, הגיעה השמועה לאוזניו שביתו של הצדיק פתוח בפני כל יהודי, וכל הרוצה יבוא וייכנס לבקשת עצה וברכה. ומיהר להיכנס גם כן להשתלב בתור הארוך, כדי

'מעביר על מידותיו' שהוא מובטח ש'מעבירים לו על כל פשעיו'.

והכנתם, ועסק רבות בענין אותו 'טשולנט'! שכבר זכה והתפרסם בין עניי ירושלים הרבים, ומפה לאוזן העבירו את השמועה שבזוועהל מחלקים 'טשולנט' מיוחד בחינם... רבים מהם היו נוהרים לשולחן קדשו כדי לזכות במנה טובה וחמה...

אחד האורחים הקבועים של הרבי הקדוש, היה איש עני ואביון מסכן וממורמר, שלעולם לא היה מרוצה, פיו היה מלא תמיד קיתון של תלוונות ומענות. ככל שהיו מנסים לרצותו לא הועיל מאומה, בכל דבר היה מוצא חסרונות, וליבו המר והקשה המציא תמיד טענות וטירונות. - כך גם נהג בהיותו מיסב על שולחן הצדיק, את טבעו ואופיו המריר היה קשה לשנות... ובכל דבר שהגישו לפניו היו לו תמיד טענות, למה כך, ומדוע כך, למה לא קיבלתי מנה הגונה יותר? ומדוע שכחו להגיש לפני ממשקה פלוני? כך היה כל העת מלא תלוונות וטענות... גם כאשר הגישו לפניו מנה מכובדת ביותר, היה מחפש ומוצא את החיסרון שבמנה שלו... מדוע חסר חלק פלוני, ואת חלק אלמוני אינני אוהב בכלל וכו' וכו'.

לרבי הקדוש הכאיב מאד לראות יהודי מתייסר במרירותו, ובכל שבת היה מנסה ומשתדל 'לרצות' את אותו יהודי, הוא חיפש תחבולות שונות כיצד להפתיע אותו בדברים טובים ומתוקים שידע שאותם הוא אוהב ומחבב... וכך היה הרבי היחיד שהצליח מפעם לפעם, לרצות את הבן אדם המצוברח... - כאשר הצליח הרבי

(סד) האורחים המכובדים שזכו להסב על שולחן שבת קודש, אצל הרבי הקדוש מזוועהל זצוק"ל, היו דווקא העניים והנדכאים שבירושלים של הימים ההם... אותם אהב והחשיב עד מאוד! - חסידים 'רגילים' מן השורה, לא היו הרבה אצלו... כאשר הרבי מצידו נוקט בכל האמצעים שלא 'למסד' את החסידות, עם מוסדות ואנשי שלומנו... ודוחה מעליו כל סממנים של כבוד ורבנות... כידוע ומפורסם שכל זאת היה לו לזרא, ורק אהבת השם יתברך וחיבתם של ישראל בערו בו בלהב אש קודש! - ועל כן היתה דאגתו נתונה תמיד לכל אותם חסרי בית, אנשים קשי יום, וכל המסכנים של ירושלים, כולם מצאו אצלו דלת פתוחה לרווחה, ואוזן קשבת. הוא היה יושב עימם יחדיו בצוותא חדא, כמעט כשווה בין שווים... כדי שירגישו נוח במחיצתו, והטיב עימם ככל יכולתו.

- עיקר דאגתו בסעודת השבת היתה נתונה אפוא לטובתם של האורחים, שיהיה לכולם מקום מכובד עם מנה טובה... והתמסר אליהם בכל ליבו ונפשו.

מדי שבת בשבתו היה מקורבו הנאמן הרה"ח רבי שמעון רובין זצ"ל, מבשל בשביל הרבי 'טשולנט' ענק שיספיק ברחבות עבור כל האורחים. תפקיד זה כרוך היה בעבודה שלמה, כאשר בימים ההם לא היו כל המוצרים והמרכיבים מוכנים ומזומנים בנקל כל כך כבימינו, וכל השבוע היה טורח בהשגת המוצרים

סעודות השבת, ומשקיע בהכנת הטשולנט את כל נפשו ומאודו, ומלבד הממון הרב שעלה לו התבשיל, והזמן היקר שהקדיש סביבו, היה טורח רבות בהכנתו וחלוקתו לכל אותם 'ארחי פרחי', כדי שיהיו כולם שבעים ומרוצים! - ריטוניו ותלונותיו של אותו עני זעוף מדי שבת בשבת, הפריעו לו מאד! הוא טען שהוא מעכיר את אווירת השבת בקרב כל חבריו. אך ככל שניסה להעיר ולרמוז לו בכל מיני דרכים, שאין זה נאה כך בשולחן שבת רק לרטון ולהתלונן... לא הועיל הדבר מאומה! - ר' שמעון כעס עליו מאוד, וכי אין לו טיפת 'דרך ארץ' מהשבת קודש ומפני הרבי הקדוש? וכי אינו מרגיש חובת הכרת טובה כלפיו? שמארח אותו כך בביתו מדי שבת בשבתו, ומנסה בכל יכולתו להטיב עימו, ואילו הוא בועט בכל הטוב הזה, ומפגיין חוסר שביעות רצון וכעס ורוגזה תמיד. - הוא כבר רצה מזמן 'לטפל' בו, כפי המגיע לו... אבל הרבי הקדוש מנע זאת ממנו, ולא היתה לפניו שום ברירה כי אם לשתוק ולהבליג!

שבת אחת חשב הרבי הקדוש על רעיון פשוט שיהיה האיש מרוצה מן הטשולנט המיוחד, הוא פנה לרבי שמעון וביקש ממנו להביא לפניו אותו אדם את כל הסיר הענק עם הטשולנט... ובטרם שיחלקו ממנו לפני שאר האורחים, יבחר הוא לעצמו את מבחר המטעמים המוצאים חן בעיניו, וכך ייצא מרוצה וטוב לב!

לא היתה ברירה לר' שמעון, והוכרח לקיים את רצון הצדיק, הוא לקח אפוא בידיו את כל הקדירה כולה והגישה לפני האיש, ותוך כדי שהוא מניח לפניו את הצלחת ואת המצקת הציע בפניו בנינוחות: "בבקשה! קח לך ראשון מכל אשר תאוה נפשך!".

לפעמים להעלות בדיל חיוך קטנטן של שביעות רצון על קצה שפתיו של האיש, היה מלא שמחה וסיפוק רב, שעלה בידו לשמח מעט את אותו אומלל!

ברם בדבר אחד לא היה שייך כמעט לרצות את העני דן - במנה 'טשולנט' טובה ומכובדת... דוקא בשעה שכל שאר האורחים והעניים היו מהללים ומשבחים את הטשולנט המיוחד, ומודים לו לר' שמעון בפה מלא תהילה, היה אותו עני מדוכך מלא קיטונות של רוגז וכעס. קשה היה לו להזדהות עם הנאתם ושמחתם של חבריו המסובים עימו, ותמיד היה רוטן שרק אותו מקפחים... כולם מקבלים מנות מדושנות, ואילו אותו מזניחים בצד, ומביאים לפניו רק את השיריים... ככל שניסו להגיש לפניו מנות טובות ומשובחות יותר לא הועיל כלום, הוא אף פעם לא היה מרוצה מן מנה שהוגשה לו!

התנהגותו של האיש הפריעה כמובן למהלך סעודת השבת, הוא השרה סביבו הרגשה דוחה ולא נעימה, ואווירה של דכדוך ועצבות. היו כמה מן הגבאים והמסייעים במלאכת הקודש, שרצו למונעו מההשתתפות בטיש, או לחילופין להגיש לפניו את האוכל בחדר צדדי נפרד. - אבל הרבי כמובן לא הסכים לכך, ובשום אופן לא הרשה לעשות כל דבר שיש בו שמץ של חשש שמא ייפגע וייעלב אותו עני. - נראה היה שמתייחס הרבי לשאלות שכאלו, כדין פיקוח נפשות! "יעבור עלינו מה שיעבור", אמר, "את אותו יהודי אסור בשום אופן להעליב או לצער, צריך לרחם עליו על מצבו העגום!".

במיוחד חרה הדבר להר"ר שמעון רובין, שהיה טורח הרבה להצלחת

היקר! הרי אינך בטלן, אדם חכם ופיקח אתה, הבט נא וראה ותבין את אשר לפניך... כי זה כל עיקר עבודתי כאן: 'מעביר על מידותיו'!!! לשבת כאן בשולחן הקודש, ולעבוד על מידת הסבלנות להאירה ולהבריקה יותר ויותר, לא רק שלא לכעוס על כל המכעיסים לפני, אלא גם להאיר להם פנים, ולנסות בכל היכולת לרצותם! זה עיקר העבודה כאן!"

ר' שמעון עמד נדהם ומשתומם כשאינו מאמין למראה עיניו! הטשולנט כולו נפסל לגמרי מאכילת אדם, הוא היה מכוסה מכל צדדיו ברוק מזוהם, ומאוס לאכילת אדם! - כל עבודתו וטרחתו על התבשיל היקר הזה הלכה לטמיון בכמה רגעים טיפשיים של אדם מוזר ומסכן, ועתה נשאר גם כל המסובים רעבים, ואין לו מה להגיש בפניהם.

פניו של ר' שמעון האדימו והתכרכמו, הוא לא היה מסוגל לעמוד בזה! זה כבר היה יותר מדי עבורו, האיש חצה כאן את כל הקווים! הוא פנה בכאב רב אל הרבי ר' שלומק'ה כשהוא דואב וכעוס, ושופך את כל אשר בליבו: "איזה מן 'רבי' אתם?... מה רואים כאן אצלכם?... רק משוגעים וחסרי דעת!... אין כאן אף אדם נורמאלי!... איזה מין 'רעביסטעווע' זו?... מה רואים כאן אצלכם?... נהם וזעק מקירות ליבו הכואב והפגוע.

ר' שמעון קלט היטב את המסר, ורישומה הכביר של אותה שבת נשארה חרוטה בליבו כל ימי חייו! - הוא היה אומר שהשתלמה כל עבודתו וטרחתו סביב אותו סיר של 'טשולנט' שנזרק כולו אחר כבוד לאשפה... בשביל הלימוד החשוב שלימדו הרבי באותו מעמד!

והנה להפתעת הכל, במקום לשמוח על המחווה שקיבל, ולנצל את זכות הראשונים שהוגשה לפניו, קם אותו אדם - שכנראה לא היה לגמרי שפוי בדעתו - ובהפגנתיות החל יורק חזק מפיו אל תוך הקדירה... הוא ירק וירק פעמים רבות, בכעס רב ומלא רוגזה וכאב, נראה היה שאת כל מרירותו הקשה יורק הוא פנימה אל תוך ה'טשולנט'!!!

ר' שמעון עמד נדהם ומשתומם כשאינו מאמין למראה עיניו! הטשולנט כולו נפסל לגמרי מאכילת אדם, הוא היה מכוסה מכל צדדיו ברוק מזוהם, ומאוס לאכילת אדם! - כל עבודתו וטרחתו על התבשיל היקר הזה הלכה לטמיון בכמה רגעים טיפשיים של אדם מוזר ומסכן, ועתה נשאר גם כל המסובים רעבים, ואין לו מה להגיש בפניהם.

פניו של ר' שמעון האדימו והתכרכמו, הוא לא היה מסוגל לעמוד בזה! זה כבר היה יותר מדי עבורו, האיש חצה כאן את כל הקווים! הוא פנה בכאב רב אל הרבי ר' שלומק'ה כשהוא דואב וכעוס, ושופך את כל אשר בליבו: "איזה מן 'רבי' אתם?... מה רואים כאן אצלכם?... רק משוגעים וחסרי דעת!... אין כאן אף אדם נורמאלי!... איזה מין 'רעביסטעווע' זו?... מה רואים כאן אצלכם?... נהם וזעק מקירות ליבו הכואב והפגוע.

הרבי הקדוש ישב והביט בו היטב, וכשהוא משתתף מאוד בצערו הקשיב לכל טענותיו, כשסיים נענה אליו רבי שלומק'ה בניחותא: "וכי לא רואים כלום אצלי? - הרי רואים ורואים עבודת המידות!!!, ר' שמעון

יתלה האשמה בעצמו

כל אחד שרואה איזה חסרון אצל השני אל יאשים בזה את השני, אלא יתלה האשמה בעצמו ויתבונן מה עליו לתקן. והנהגה זו מצינו ראינו אפילו אצל משה רבינו שאמר להקב"ה (שמות ה, כג): 'ומאז באתי אל פרעה... הרע לעם הזה'. ועוד אמר (שם ה, יב): 'זאיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים'. הרי שאף שהיה רועה נאמן ומנהיגם של ישראל אע"פ כן תלה את האשמה בעצמו^{סה}.

ומוסר השכל גדול רואים מזה איך שכל אחד צריך לתלות את האשמה בעצמו, וכבר קבע לנו כלל גדול, החכם מכל אדם (משלי כז, יט): 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם אל האדם'^{סו}.

שלח הרב להזמין את ה'מוסר' לדין ולא הגיע, ושלח שלש פעמים לקרוא לו ולא הגיע. ובשבת קודש הגיע ה'מוסר' לבית הכנסת, והגבאי של בית הכנסת כבדו לעלות לתורה מחמת שפחד ממנו מאד, וכשבא לעלות לתורה הרים הרב את קולו עליו וצעק: אתה מסרב לדין צא מכאן! ומרוב בושה יצא מבית הכנסת, וקרא לעבר הרב ואמר: אני עוד יהרוג אותך!

(סה) ידוע את המסופר על מרנא הבעש"ט זיע"א שראה פעם בשבת איך שיהודי מחלל שבת רח"ל, והצטער מאד איך הגיע לו דבר כזה לראות חילול שבת, שהרי אם ראה זאת הרי זה סימן שיש לו איזו שייכות לפגם הזה. וגילו לו מן השמים שזה מחמת שראה פעם אחת שמבזים תלמיד חכם שהוא בחי' שבת, ולא מחה על זה, ועל כן הראו לו חילול שבת.

לאחר כמה ימים הוזמן הרב להיות סנדק בעיר אחרת, ונסע הרב יחד עם ר' דוד ועוד בחור, ובהיותם בדרך ראו שה'מוסר' רודף אחריהם עם גרזן, וכשהתקרב לעבר העגלה ניסו הבחורים לדחפו והכה אותם, וכשבא לעבר הרב מיד ביקש לו הרב מחילה על מה שצעק עליו ברבים, והסביר לו שהיה מוכרח לעשות כן, כי אם אנשים יסרבו לבא לדין הרי בטל כח בית דין ואיש את רעהו חיים בלעו, ומיד נרגע האיש והוציא מכיסו סכום כסף

(סו) סיפר הגאון רבי דוד בהר"ן זצוק"ל מעשה שהיה עמו בבחרות. בעירו היה איש רע מעללים שהיה מוסר ומלשין לשלטונות. פעם אחת הלך ברחוב וראה אדם שמחזיק בידו תבנית ביצים, וחמד ה'מוסר' את הביצים לעצמו ובקש שיתנם לו, והלה סירב לתת לו את הביצים, וברוב עזותו של ה'מוסר' שבר לו את כל הביצים על פניו. הלך אותו יהודי בלב שבור לרב העיר וסיפר לו שה'מוסר' שבר על פניו תבנית ביצים ששייך לו, רק מפני שלא רצה לתת לו אותם.

וכן אנו רואים אצל יעקב אבינו שהשתחווה לעשו כאשר בא להילחם אתו, וזה לא היה סתם 'הצגה', אלא שהרגיש בנפשו שצריך להכניע את עצמו אליו כי הוא הבכור וגם קיים מצוות כיבוד אב יותר ממנו, וזה לימוד לכל אחד איך להתנהגוּ.

וכן הורים לילדים צריכים לדעת, שגם הם אשמים בהתנהגות השלילית של ילדיהם, ואז בוודאי תהיה להם השפעה יותר חיובית על הילדים, כידוע לכל מי שעוסק בנושא החינוך. ומאידך, הרבה צרות ומכשולות נגרמו בגלל שהורים לא תלו שום אשמה בעצמם.

ויעזור השי"ת שנזכה להתעורר במשנת הפרשיות הקדושות הללו שגילה האריז"ל רום ערכם ושגב קדושתם לשוב אל ה' כי ירבה לסלוח. אמן.

השפיע על ה'מוסר' שהוא חשב גם כן שהוא לא התנהג כראוי.

לשלם עבור הביצים ששבר, והרב ומלווי המשיכו לדרכם.

(ז) מסופר שהרבי ר' זושא מאניפולי זיע"א היה אומר, שלכן מזכירים לפניו חולים ונזקקים לישועות, מפני שכל אלו סובלים בגין עוונותיו... לכן מבקשים ממנו שידאג לישועתם.

ותמהו ר' דוד וחבירו איך זה קרה שהרב השקיט את רוחו ויצא בשלום. והסביר להם הרב, שהוא התבונן אולי הוא באמת אשם בדבר והיה עליו לשלוח אדם חשוב להזמין לדין, ואולי לא היה צריך לבזותו ברבים. ועל ידי שהוא הרגיש כך, זה

חמשה עשר בשבט

~פירותיך מתוקים~

ראש השנה לאילך

חמשה עשר בשבט הוא ראש השנה לאילנות (ראש השנה ב, א), ומנהג חביב נהגו להם ישראל קדושים בהאי יומא, לפאר את שולחנם בכמה וכמה מיני פירות שיש לאל ידם להשיג, אף גם טועמים מהם בשמחה ובטוב לבב לא לפני שמברכים עליהם לפנייהם ולאחריהם ברכות הנהנין בכוונה גדולה, כי לא להנאת עצמם הם מתכוונים אלא רק לפאר ולשבח את הקב"ה על שברא בעולמו אילנות טובות ופירות טובים ליהנות בהם בני אדם.

מקור למנהג קדום זה כבר מופיע בקדמונים, ה'שולחן ערוך' בהלכות נפילת אפיים (סימן קלא) מונה את יום ט"ו בשבט לאחד מהימים שאין אומרים בהם תחנון, ומציין שם ה'מגן אברהם': "ונוהגין האשכנזים להרבות במיני פירות של אילנות". כך גם יש להסמך לכאן את דברי ה'ירושלמי' שהביא ה'משנה ברורה' בהלכות ברכת הפירות (סימן רכה ס"ק יט), "מצוה לאכול מעט מכל מין חדש בשנה. והטעם - כדי להראות שחביב עליו בריאתו של הקדוש ברוך הוא". ואפשר, שמכח זה השתרש המנהג להדר ולדקדק אחר כל מיני הפירות שהינם בהישג יד, בכדי לצאת ידי חובת דברי ה'ירושלמי' הללו.

יום זה הוא זמן נפלא להתבונן ביופי הבריאה שברא אלוקינו בעולמו, כמו גם על מיני פירות האילן המצויים על שולחננו הערוך ביום זה על שלל צורותיהם וגווניהם, כשכולם יחד נוסכים על פני השולחן הערוך יופי וחד מיוחד ויוצרים מעין דוגמא של שלמות, אלו לא דברים של מה בכך, הם באים ללמד אותנו לימודים נפלאים ומוסרי

לקח טוב, הלא כל מה ששייך אצל האילנות ופירותיהם שייך גם בבני האדם וצאצאיהם, שהרי הכתוב אומר (דברים כ, יט) "כי האדם עץ השדה", ומפרשים בעלי האגדה (ראה כלי יקר בראשית א, יא ד"ה 'עץ פרי עושה פרי למינו') שתכונות האילן דומים וקרובים במאד אל תכונות האדם, אשר על כן מה נאה וגם יאה שגם הבריות הבריות שדומים לאילנות יעשו את חשבון נפשם מה המה יכולים ללמוד מן היום הגדול הזה שהוא ראש השנה לאילנות.

כמה מינים יש בפירות

מפליאים ביותר הם הדברים המופיעים בספרי המקובלים (ראה כעין זה בספר הליקוטים לרבינו האריז"ל - תהלים פד), שמבדילים היו בין כללות מיני פירות האילן ואף סימנים נתנו בהם, כי באמת אין כל הפירות שווים בצורת תבניתם זה לזה, אלא ישנם פירות שכל כולם הם טובים, לא רק בשר הפרי נעים ונחמד לחיך אלא גם קליפתם טובה למאכל, לעומת זה ישנם פירות, כגון רימונים ואגוזים, שרק את תוכם אפשר לאכול ובכדי להגיע אל בשר הפרי וליהנות מהם צריך להשיל תחילה את הקליפה העבה העוטה עליהם עד שיתגלה הפרי הפנימי, ומנגד זה מצוי זן נוסף של פירות שאפשר לאכול אותם כמו שהם ואין צריך להסיר מהם שום קליפה, כגון זיתים ותמרים, אלא שבתוכם פנימה טמון גרעין קשה שאי אפשר לאכלם אלא צריך להשליכם.

וביאר בזה, שמיני הפירות האלו הם כנגד מיני האנשים השתולים בפרדסו של הקב"ה, גם ביניהם - כמו הפירות - מצויים חילוקים שונים ומדרגות נבדלות של אלו מאלו, כי בעוד וישנם אנשים צדיקים שמושלמים בכל מעשיהם ותהלוכותיהם - בחיצוניות ובפנימיות, כך גם ישנם אנשים אחרים אשר בחיצוניות מעשיהם טובים הם במאד אבל בתוך תוכם שוכנים גם כל מיני חרצנים וקליפות עבים שאינם ראויים כל כך, ולעומתם יש בנמצא אנשים אחרים שבחיצוניותם עטויים המה בקליפות עבות וגסות, אולם אם אך תשכיל לחדור מבעד הקליפות ולהשילם מעליהם תגלה בתוכם את הטוב והמתוק שהיה מוסתר עד כה מאין רואים.

ביחודא שלים בשם כל ישראל

ומתוכן דבריהם הקדושים אנו למדים להבחין ביופי והמתיקות שיש בכל אדם מישראל, ממש אין לך אדם מישראל שאין בו נקודה טובה של קדושה וטהרה, ולא נאמרו הדברים רק אצל הצדיקים והקדושים שכל מעשיהם ותהלכותיהם הם בבחינת בלתי לה' לבדו, אלא גם באלו האנשים אשר כלפי חוץ עושים קצת רושם של אנשים קלים וריקים, מה שבאמת אינו נכון כלל וכלל, כי בתוך נפשם פנימה מסתתר לו נשמה קדושה וטהורה המשתוקקת וכוספת אל השי"ת, אם רק תדרוש אחריו בחפש מחופש תמצאנו מאיר ביופי יפעתו, וכלשונו הידוע של רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א (דברי סופרים אות ז): "ועמך כולם צדיקים - שאין לך אדם מישראל שאין עליו שם צדיק באיזה דבר".

כשם שלכל פרי ופרי ישנו טעם אחר וצורה משונה משל האחרים, האחד יותר מתוק והשני יותר חמצמץ, האחד נימוח בפה מיד והשני יותר קשה, האחד בצורה וגוון כזה והשני בתבנית וצבע אחרים, אך כל אחד מבין לבד שאם הוא יעמיס את שולחנו בפירות למכביר ממין אחד בלבד, אפילו מאותו המין שחביב עליו ביותר, לא יהיה לשולחן כל יופי או חן, רק כאשר יערוך את שולחנו בהרבה פירות, מינים ממינים שונים ובשלל גוונים וצורות ואף יתקן אותם בסדר נאה ומפואר, או אז יתגלה מחזה מרהיב ביותר משובב עין ונפש יחדיו, ממש תאווה לעיניים, עד שכל הרואה יאמר ברקאי ויבקש לטעום מן הצוף המתוק.

אותו הדבר הוא גם בכלליות ישראל, שלא תימצא ולא תיראה בהם השלימות מבלי שכל אחד יראה את הטוב ואת היופי שבזולת, גם אם דרכו שלו אינה תואמת ממש את הדרך שלך ואפילו אם יש לו מסורת ומנהגים אחרים משלך, אבל סוף כל סוף כולם כאחד חפצים לעשות את רצונו של המקום יתברך שמו ולעבוד את יחידו של עולם, וכשם שיופי הפירות אינו ניכרים אלא על ידי צירוף כל המינים יחד, שאז בולט העניין והיופי המיוחד שבכל פרי בפני עצמו, כך גם הנוי והחן של כלל ישראל אינו ניכר אלא על ידי הצירוף של כל שבטי ישראל יראי ה', כל עדה עם מנהגיו ומסורותיו וכל יחיד

עם המעשים הטובים והיופי שיש רק בו, כולם כאחד יוצרים שלמות יופי מעשה אומן ממש"ח.

חברו השני לעמתו, שהתפרסם גם הוא בכל הגלילות סביב, היה זה כאמור מהסבה ההפוכה בדיוק... בזכות קמצנותו הגדולה - הוא היה יהודי עשיר, גביר אדיר, יעקב שמו, סוחר ותיק בעל עסקים מסעפים במדינות שונות, אבל כמדת עשרו כן גדל קמצנותו, ולא תרם אף פרוטה אחת לצדקה!

הכל ידעו שבארמונו של יעקל קמצן, לא ממלץ להתנסות בבקשת נדבה, הוא היה מגרש את המדפקים על דלתותיו בבשת פנים! לא פלא אפוא, שהיו יהודי העיר שונאים אותו, ומתרחקים ממנו תמיד.

עד כדי כך הגיעה מדת קמצנותו, כאשר לרגל עסקיו היה עובר בדרכים על פני ערים ומדינות שונות בעולם - ובימים ההם, בטרם עדן הדאר המפתח כבימינו, היו מעבירים כספים ממקום למקום על ידי הסוחרים הללו שנעו בדרכים, תמורת אחוזים מסימים - הגביר הקמצן דנן היה גובה בשכרו מחיר גבוה ומפלפל ביותר. בכל פעם שחזר מנסיעותיו היה מביא עמו כמה מעטפות תפוחות וגדושות שנשלחו עבור תושבי העיר, וגובה את שכרו הגבוה.

במיחד יצא שמו לשמצה, על כך שגם מאלמנות ומעניים ומאנשים שאין הפרוטה מצויה בכיסם - היה גובה את אותו מחיר גבוה ביותר. רב המעטפות היו הרי מיעדות דוקא לנצרכים הללו.

(סח) טיב מעשה זה שלפנינו מספר בגרסאות שונות, והנני מספרו בזה כפי שקבלתיו מכבוד אמי מורתני עליה השלום.

באחת העירות התגוררו שני יהודים נגידיים מפרסמים, האחד יצא שמו לתהלה ולשבח, ואלו השני בהפך הגמור לקללה ולא לברכה.

הראשון היה אמנם בעל פנדק פשוט ביותר, אבל נדיבות לבו התפרסמה בכל העיר וגלילותיה, בהיותו מכניס אורחים גדול. הוא הקים על יד הפנדק "בית הכנסת אורחים", שהיה מיעד לכל מאן דבעי, כל יהודי שהדפק על דלתותיו קבל אש"ל מלא חנם אין כסף! הארוחות הגשו שלש פעמים ביום כיד המלך, ומשרתים מיחדים מטעם הנגיד דאגו כל העת לטובתם של האורחים הרבים שגדשו את המקום, נקו את החדרים ואת אולמות האכל, החליפו את המצעים ואת המגבות, והכל נעשה במיטב השרות ממש כבבית מלון של חמשה כוכבים, רק בהבדל קטן בענין התשלום... שאם בבית המלון - על כוס מים פשוטה שבלובי יש לשלם מחיר מלא, היה כאן הכל בחנם גמור, לשם מצות הכנסת אורחים בלבד. ואם לא די בזה, הרי כשנפרדו מן המארץ הדגול בברכת "יישר כח" היה משלשל ביד 'נתינה' חשובה והוגנת, שיהיה להמשך הדרך...

בפטירתו לא הזיל איש דמעה, הכל נדו לקמצן אכזר זה... מרב שנאה ומרירות שחשו כנגדו לא רצו אנשי החברא קדישא לקברו בחלקת בני העיר בשום אפן. הם טענו לבני משפחתו שאדם שכל חייו התנכר והתאכזר על בני עירו – אין מקומו בין קבריה! יש לקברו במקום אחר, רחוק מעיר זו!

אך בני המשפחה לא הסכימו בשום אפן לטלטל את מתם, וטענו שעל אף התנהגותו, הרי איש ישראל הוא ואחד מבני העיר, ומקומו נכון גם לאחר מאה ועשרים בבית החיים של עיר זו. וכוח מר נטש בין הצדדים כמה ימים, כשהמת מנח בארונו בבזיון קשה, עד שבלית בררה נאלצו החברה קדישא להכנע, ולהקצות לו פנה נדחת בפאתי קצה בית החיים. על מצבתו רשמו ברב שנאתם עליו: "פה נטמן יעקב גוי"...

עד מהרה נשכח שמו של 'יעקל קמצן' נאלח זה מלב אנשי העיר. כלם שמחו להתפטר ממנו, וחסרונו לא כאב לאף אחד – מלבד אולי לאותם אלמנות ועניים שהיה מעביר אליהם את מעטפות הדאר שנשלחו עבורם... אך גם הם לא הצטערו הרבה, עד מהרה ימצא סוחר דוור מחליף, חשבון, שלבטח גם יוריד את המחירים הגבוהים והמפוזרים שנגס אותו קמצן גוי...

חלפה תקופה, והנה התגלו בעיות בתפקוד 'בית הכנסת אורחים' המפרסם, עד שיום בהיר אחד הוא נסגר על מנעול וברית. כמו כן גם קפות הצדקה הרבות, שעל ידיהן היה מפזר ותומך בעניים רבים ובמוסדות תורה וחסד, כלן נסגרו בזו אחר זו.

הפנדקאי הכריז על פשיטת רגל, ובבת אחת אבדו בני העיר ותומך

היה יעקל הסוחר מגיע לבית האלמנה או העני הנמען, מגיש את המעטפה המרשרשת, ודורש במפגיע את שכרו בנתח הגון... האלמנות והעניים כעסו מאד על החלק הנכבד שהותיר לעצמו משלהם, "וכי אין בלבך שום רגש של רחמנות?" התריסו כנגדו – "הרי רואה הנך כמה זקוקים אנו נואשות לתמיכה זו, ולך ברוך השם לא חסרים מצלצלים... ולמה לך לגזל את כבשת הרש? וכי מה כבר טרחת כאן? הרי לא נצרכת אלא להכניס המעטפה בכיס מעילך, ולהביאה לתעודתה! וכי על כך צריכים אנו לשלם מחיר גבוה שכזה?"

אך יעקב הקמצן היה גם עקשן מבהק, ולאו ותר על פרוטה מדמי סרסורו! כל תחנוניהם נפלו על אזנים ערלות, "אם אין תשלום, אין מעטפה!" פסק, "מחזיר אני תכף את הכסף לשולח!" בלית בררה נאלצו לשלם לו כדרישתו, כיון שלא נמצאו דרכים אחרות להעברת הכספים, היה זה מבצע קשה בימים ההם.

השנאה נגדו גברה והלכה, עד שמרב שנאה ובוז שהתרחקו ממנו בני העיר, כנו אותו כלם בשם "יעקל גוי", על שאין בלבו שום רגש יהודי, והתנהגותו כמו של גוי, רחמנא ליצלן. כך יצא שמו של 'יעקל גוי' לשמצה לקללה ולמרמס בפי כל.

כך התרגלו להם בני העיר בשגרת חייהם בצל שני הנגידיים ההפוכים באפים מקצה לקצה... כשהראשון מחזיק ותומך תמיד בכל קפות העיר, ואלו השני מתנכר, מתקמצן ומתרחק יותר ויותר מחברת אנשים...

*

ויהי היום, והנה הגיע קצו של 'יעקל גוי' להשיב נשמתו אל צור מחצבתה.

על דרך המלך!" הפציר הרב. אבל האיש לא נענה, "כבר אמרתי, שברוך השם אינני זקוק לשום עזרה, פרנסתי ופרנסת בני ביתי מצויה מבית המזיגה. ואבקש נא מאד לא להכביד עלי בשאלות נוקבות, כי מנוע אני מלדבר בנדון!" חתם האיש, לפליאתו של הרב.

משראה הרב שאין הענין פשוט, החליט שאין מנוס מחקירת הדברים לאשורם. "שמע נא" פנה אל האיש בתקף, "הבעיה שלפנינו איננה פרטית שלך בלבד, היא בעיה צבורית הנוגעת לכל בני העיר! בתקף סמכותי כרב העיר עלי לדאג לשלומם ולטובתם, ולעשות הכל גם כדי לבסס את כלכלתם ואת החזקתם, לפיכך מכרח אתה לשתף אותי בנסבות שגרמו לכל הירידה הדרסטית הזו!"

מתחלה חתם האיש את פיו, לא אבה לספר כלום, והתעקש לשמר על זכות השתיקה. אך לאחר הפצרות מרבות נשבר האיש, ואמר: "אגלה בפני הרב את האמת, שמעולם לא הייתי לא נגיד ולא עשיר, בכדי שאוכל בכחות עצמי להחזיק 'בית הכנסת אורחים' ענק שכזה, ובודאי שלא לתמך בצדקות הרבות שפזרתי! הפנדק הקטן שברשותי יש בו בקשי כדי פרנסת משפחתי בלבד, אך קבלתי את כל הסכומים האדירים הללו מאיש אחד, שמכספו החזקתי את כל המפעל הזה, כשקבלתי על כך גם 'משכרת' נאה, עבור טרחתי הרבה בעניני תמיכותיו הרבות ובנהול 'בית הכנסת אורחים', והנה לאחרונה פסקו כל תמיכותיו של האיש, ולכן נאלצתי להפסיק הכל!"

"ומי הוא אותו נדיב נסתרי?" דרש הרב לדעת במפגיע.

חשוב ונלהב מעמודי התוך של כל עיני הצדקה שבעיר.

כראות רב העיר את תוצאות פשיטת הרגל של הפנדקאי, חש הוא שמשוהו אינו כשורה כאן, זה שנים שהכל התנהל למישרים, 'בית הכנסת אורחים' תפקד תמיד בצורה מצינת, התמיכות זרמו ככל הנצרך בעיר - מה קרה פתאם שהכל נפסק בבת אחת? הרהר הרב, אולי זקוק האיש לעזרה או ליעוץ? הזמינו אפוא אליו לשיחה.

כשהגיע הנדיב לבית הרב, הושיבו הרב בננוחות סמוך אליו, ושאלו בחביבות: "אמר נא לי, יקירי, מה קורה לאחרונה בעסקיך? שמא נפלו המניות שלך? אולי זקוק אתה לעזרה או הלואה כספית?"

"לא!" ענה האיש נחרצות, "ברוך השם אינני זקוק כרגע לשום עזרה או הלואה! הפנדק שלי ממשיך לתפקד כרגיל ופרנסתי מצויה ממכירת יין שרף לתושבי הסביבה, רק את 'בית הכנסת אורחים' אינני מסגל יותר להחזיק, לצערי, וכן נאלצתי לאחרונה לדאבוני לקצץ בתרומותי ובתמיכותי בקפות העיר השונות, קשה לי לדבר על זה, אבל כבר אמר החכם: 'ההכרח לא יגנה', ולעת עתה מכרח אני להפסיק את תרומותי השונות לצדקה, וכן 'בית הכנסת אורחים' ישאר סגור!"

"אבל מדוע?" נזעק הרב, "הרי יודע אתה היטב כמה חיוני וחשוב הוא בית גדול זה בעירנו. כבר אמר החכם מכל אדם (משלי יב, כה) 'דאגה בלב איש ישיחנה', אולי נמצא עצה להוציאך מן הסבך, ולהעלותך

וקללות, היה 'גובה' בשכרו מתוך כספו...
נתח הגון באחוזים גבוהים ביותר..."

בשמע הרב כל זאת, נדהם והשתומם עד מאד, שכן התברר עתה שאין אותו קמצן גוי, אלא צדיק נסתר ירא ה' מרבים, שהסתיר את צדקותו במעטה של רשעות וקמצנות... והוא הוא הנדבן והפזרן הגדול ביותר, אשר החזיק תמיד בכל צרכי העיר בהסתרה מפלאה! ואם כן לא שני נגידיהם היו כאן כי אם אחד בלבד... ודוקא זה השני...

למחרת קרא הרב עצרת רבתי, והודיע לכל אנשי העיר שהוא יערך הספד גדול על "הרב הצדיק הנסתר הקדוש והטהור, הנקרא רבי יעקל גוי" כמובן היו הכל מסקרנים מאד לדעת ולהבין: מה קורה כאן? כיצד נתהפך אותו קמצן רשע אכזרי פתאם לרב צדיק קדוש וטהור?!

בעת ההספד הגדול ספר הרב בפני אנשי הקהלה את כל האמת, והודיעם מי ומי היה מיטיבם הגדול. הוא הרים קולו בבכי ובזעקה, על ש"נודע עתה שזלזלנו באדם גדול מאד, ורדפנו את מיטיבנו הגדול, ועתה שומה עלינו להתחרט בדבר בכל לב, ולבקש מחילה מן הנפטר הגדול." מבית ההספד הלכו כל בני העיר יחדו בהכנעה וברגשי חרטה עמקים לבית החיים, לבקשת מחילה ברב עם.

באותו מעמד רצו אנשי החברה קדישא לתקן את אשר בזו את הנפטר במיתתו, ובקשו להחליף עבורו מצבה חדשה במקום אותה מצבה שנרשם עליה שהיה "קמצן", אך הרב אמר, שיש להשאיר תבת 'קמצן' במצבתו, כי הוא היה 'קמצן' מהנאות עולם הזה והבלי, ולא השאיר בשביל עצמו כלום. את הכל פזר נתן

"זאת לא אוכל לגלות בשום פנים ואפן!" ענה האיש, "מאחר שאני משבע ועומד בשבועה חמורה שלא לגלות שמץ דבר מזהותו של האיש! בקשי גדול הוציא הרב ממני את עצם הסוד שיש כאן תומך נסתר, אבל מעבר לזה לא אוכל להוסיף בשום אופן!"

האיש היה נחרץ מאד בסרובו לגלות, אבל הרב לא הסכים לותר בדבר. הוא ערך לו התרת נדרים ושבועות, וגזר עליו ב'גזרת רב' מרא דאתרא (גזרת נח"ש - נדוי, חרם שמתא), שהוא חייב לגלות את אזנו לטובת הצבור, ולהודיע בדיוק את זהותו של האיש!

לא נותרה שום בררה בפני הפנדקי, ואמר: "רואה אני שמכרח אני לגלות את סוד חיי! ואקוה שלא יהיה לאיש תרעמת בדבר, להוי נא ידוע בפני כבוד הרב, שכל מה שתולים בי העשירות וההלה, אין כל הכבוד הזה אלא משל 'יעקל גוי' הקמצן המפרסם, שלא היה אלא 'צדיק נסתר' ביותר, שהסתיר כל צדקותיו בחכמה מפלאה. הוא אהב והשתוקק מאד לבזיונות וההשפלות שספג... כנודע מהאר"י ז"ל גדל הטובה הבאה לאדם ברוחניות ובגשמיות על ידי קבלת הבזיונות באהבה.

כל אותן תמיכות וצדקות הגדולות שתמכתי בבני קהלתנו, ובודאי בנין 'בית הכנסת אורחים' דנן וכל צרכיו, הכל מתרומותיו הנסתרות של 'יעקל קמצן', אשר השביעני בשבועה חמורה שלא לגלות את סודו! וכן כל אותן 'מעטפות' שהביא באמתחתו 'כאלו' מנדיבי עם רחוקים, לא היו אלא מכיסו, וכדי להסתיר את תרומתו תלה אותן במשלוח נדיבים שמרחוק... ברצונו לזכות במנה גדושה של חרפות

ואיך לך יותר נאה מיום חמשה עשר בשבט, היום בו אנו עורכים את השולחן בכלילת יופי הפירות המרובים והיפים שברא השי"ת בעולם, בכדי לראות גם את היופי וההדר שיש בשלמות כללות ישראל לכל גווניו, ונהרא נהרא ופשטיה.

ראש השנה לאילנות

וכדאי לנו להתבונן מעט בדרכי גידול האילנות ובפירותיהם כיוצא בהם, שהלא כבר נאמר (דברים כ, יט) "כי האדם עץ השדה", ומובא בספרים הקדושים שהכתוב ללמדנו בא על הדמיון הרב בין האילנות ואופני גידולו לבין האדם ותהלוכותיו, ומה שיש בזה ישנו גם בזה, כמו שכתב ב'כלי יקר' (בראשית א, יא): "כי האדם עץ השדה - הוא ודומה לו - הן מצד תמונת קומתו הן מצד שיש לו השארות נצחי כמו האדם, כמו שנאמר (איוב יד, ז) 'כי יש לעץ תקוה'".

וכשם שכל אחד מבין שאם הוא רוצה לגדל אילן נאה ורב פירות שנושא בין ענפיו פירות ריחניים ועסיסיים, מחוייב להשקיע המון מאמץ וטורח, ראשית כל צריך להחליט איזה סוג עץ ואיזה מין פרי בכוונתו לגדל, שהלא קיימים בעולם אין ספור סוגים של פירות, מינים ממינים שונים, אפילו לאחר שכבר בשלה בליבו ההחלטה איזה פרי הוא מעוניין לראות בחצירו עדיין לא סיים בכך, שהרי גם מכל סוג של פרי ישנם עשרות זנים, כל אחד עם התכונות המיוחדות דווקא לו.

בפמליא של מעלה בערמת הסרתו הנפלאה את מעשיו, עד שכבר כנוהו כלם בשם "גוי".

צוה אפוא הרב להוסיף במצבתו תבת "קדוש", וכך נשאר חרוט באותה מצבה לדורות עולם: "פה נטמן יעקב גוי קדוש!"

לאביונים. אולם על תבת 'גוי' הרשומה במצבה הסתפק הרב אם נתן להשאיר כך מצבת איש יהודי, ובקש להתישב בדבר.

באותו לילה התגלה אל הרב הנפטר הקדוש רבי יעקב בעצמו, ובקש ממנו להשאיר תבת "גוי" על מתכנתה, כי נעשה מזה 'קורת רוח' גדול בשמים, שנהנו

כעת מגיע השלב של הנטיעה, לצורך כך יש להכשיר את הקרקע שתהיה ראויה לקלוט את השתיל הרך, צריך לחרוש היטב ולחפור גומא בקרקע, לאחר מכן להציב את השתיל במקומו הנכון, או אז מתחילה מסכת שלימה של עבודות וטרחות מסביב לעץ הצעיר, להשקות את הנטיעה במים חיים שלא במהרה ייבש ויכמוש, לנכש את הקוצים שמסביב, לגזום את הענפים היבשים שגוזלים חיות מן העץ ומעכבים את ההתפתחות הראויה, שמירה תמידית מכל מיני מזיקים שעלולים לכלות את העץ בן רגע, וכן הלאה והלאה.

וכמו שהקדמנו, האדם הוא כעץ השדה אשר עוד בטרם מופיע לאוויר העולם צריך להשקיע בו ולהכין תשתית ראויה לגידולו על מבועי התורה והיראה, דבר זה איננו ענין של מה בכך, אלא הוא דורש הרבה מאד שימת לב והשגחה תמידית על הנטע שעשועים הצעיר, קודם כל לשמור על הבית פנימה ששם גדל הילד שיהיה בית של קדושה עם אוויר של תורה ועם הערכה אמתית לתורה הקדושה ולנושאי דגלה.

לדאוג לכך שהילד הרך יתחנך בבית חינוך שמתאים ביותר מבחינת העקרונות הרוחניים המקובלים אצלנו מדורי דורות, כמו כן שיהיה המוסד מתאים מבחינת הכשרונות של הילד שיהיה לו את כל התנאים והסיכויים להתפתח על הצד היותר טוב, וגם אז לא נפטרים מן הצורך לעקוב בשבע עיניים ובשימת לב מרובה אחר התקדמותו והתפתחותו של הצעיר, לדעת מי הם חבריו ועם מי הוא מתרועע בבית תלמודו ובזמני הפנאי, תוך שמירה תמידית ועקבית מפני כל מיני מזיקים ומשחיתים המחבלים בכרמים, חובת החינוך אינו פוסק אף לא לרגע, פעם על ידי ימין מקרבת ופעמים שדווקא על ידי שמאל דוחה, הכל לפי הענין.

כמובן שגם לאחר כל היגיעות המרובות עדיין השקט לא נוכל, אלא כל העת מחויבים ההורים לשפוך שיח ערב לפני בורא כל העולמים, בדמעות ובתחנונים, על בניהם ועל צאצאיהם שילכו בדך טובים ויצמחו לאילנות נאים ומפוארים בכרם בית ישראל ובחצרות

בית אלוקינו, ויהיו אהובים למעלה ונחמדים למטה ויתחזק ליבם תמיד בתורה ובעבודת הבורא יתברך שמו^{סט}.

הפרי דומה לזרע

רק כך נוכל להבטיח לעצמנו, בסיעתא דשמיא, שבנינו אחרינו יהיו זרע ברך ה', וגם הם ירצו להמשיך ולטוות את שלשלת הזהב הלאה, ולהנחיל גם לדורות הבאים את הדרך הישרה ואת אורחות התורה והיראה כמו שאנו ראינו אצל אבותינו ואבות אבותינו, אבל מי שאינו משקיע כל השנים בחינוך בניו, וגם אינו משמש כדוגמא אישית עבור צאצאיו, אל יצפה מהם שהם יהיו מחונכים מאליהם, ובל יתפלא

פעם נענה הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א ואמר: אדם שאינו מזיל דמעות על בניו ג' פעמים ביום בשמונה עשרה, אינני יודע איך יוכל לזכות לבנים טובים.

כמו כן מסופר שיהודי נכנס אל הרה"ק מבעלזא זיע"א וביקש ברכתו לזכות לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, השיבו הרבי: בבואך לבקש ברכה לבנים טובים, יש להקדים ולבדוק כמה דמעות שפכת על זה! לבנים טובים אין זוכים על ידי ברכה, אלא צריך להרבות שיח ותחנונים מדי יום ביומו לפני הבורא יתברך שמו, שילכו צאצאך בדרך התורה והיראה, ולשפוך עבור זה דמעות כמים עד שתוכל לשטוף רצפת הבית ברוב דמעות ששפכת, רק כך אפשר לזכות לזה. זה כבר אמר הרה"ק לפני יותר משישים שנה, אם כן מה נאמר אנן בדור יתמי דיתמי.

(סט) מספרים על הגאון הקדוש מרן ה'חתם סופר' זיע"א, כששאל כיצד זכה לבן גדול וקדוש כמרן ה'כתב סופר'. נטל ה'חתם סופר' את מגבעתו והפכה, הצביע אל תוכה ואמר: את כל זה מילאתי בדמעות, כדי לזכות לבן יקר כזה.

כדברים הללו ידוע, כי מרן הגרי"ז מבריסק זיע"א, אמר לפני פטירתו, שזכה לבנים מופלגים בתורה וביראה, משום שהיָּרָה בתפלה ובתחנונים לפני בורא עולם, שיתפתח לבם בתורתו, עד שנפתחו להם שערי שמים, ונכנס אור התורה בלבם.

הדברים מבהילים, אותם גדולי ישראל ידעו למה לקוות מבניהם, לכן הרבו כה בתפלה על זה. אבל אנחנו אין אנו יודעים כלל עד היכן אפשר לגדול ולהתעלות, וכמה צריכים אנו להתפלל על זה.

אם ברבות השנים יבחין שבניו אינם הולכים בדרך שהוא רוצה^ע.

חנוך לנער על פי דרכו

ובד בבד צריכים גם ההורים לזכור כי אינם יכולים לדרוש מן הילדים השגות שהם גבוהות מהם ועדיין אינם בשלים לזה, שהרי גם אנו לא זכינו למתיקות בעבודת השי"ת עד אשר זכינו להכיר במעלתה, הן על ידי מה ששמענו מהורינו ומחנכינו, והן על ידי מה שראינו בספרים הקדושים, וכמו כן עלינו להבין את נפש הילד, וכל עוד שלא עשינו את המוטל עלינו בכדי להעלותם על דרך המלך, אסור לנו לגעור בהם או להכותם ח"ו. רק לאחר שעשינו את המוטל עלינו, ורואים אנו שעדיין היצר מעכב בעדם, אז מחויבים אנו להחליש כוח היצר, ועל כגון דא אמר שלמה המלך, החכם מכל אדם, (משלי יג, כד) 'חושך שבטו שונא בנו ואהבו שחרו מוסר^{עא}'.

ישראל ראו שבניהם היו אנשים פשוטים, ולא זכו למדרגות אבותיהם? ענה ה'פני מנחם', כי מה שאמרו שהתפוח אינו נופל רחוק מהעץ נכון רק בעץ נמוך, אבל כאשר העץ גבוה מדי עלול התפוח להתרחק מאד במהלך מעופו.

כלומר, שאפילו שהאב נמצא במדרגות גבוהות ויש לו השגות רמות, אולם בשעה שבא לחנך את בנו צריך להתאים את עצמו ולהנמיך את דעתו לדעתו הקטנה של בנו ולא לדרוש ממנו השגות שהם למעלה מיכלתו, ורק כך יוכל בס"ד להעלותו בצעד אחר צעד ולהטעימו מעץ החיים, עד אשר גם הבן ירגיש בעריבות מתיקות התורה הקדושה, וגם הוא יזכה להעפיל במדרגות רמות ונשגבות.

(ע) היה יהודי אחד שבא להתאונן לפני הרה"ק מקאצק זיע"א על בניו שאינם הולכים בדרך הישר, ובא אל הצדיק לבקש את ברכתו שיזכה לראות מבניו רוב נחת דקדושה, או אז נענה אליו הרה"ק מקאצק שהיה ידוע בחריפותו, ואמר לו, הא למה הינך דומה, לכפרי אחד שזרע בחצירו זרעים של תפוחי אדמה ולאחר מכן בא אצל הרב דמתא בבקשה שיברך את זרעי גינתו שיצימחו תפוחי עץ...

(עא) וכפי המסופר על מרן הרה"ק בעל הפני מנחם מגור זיע"א, שנשאל פעם הכיצד זה אנו רואים אנשים חשובים ועובדי ה' שלא זכו שבניהם יהיו כמותם, הלא ברא כרעיה דאבואה הוא, וכן ידוע מאמר העולם שכשם שהתפוח אינו נופל רחוק מן העץ, כך גם הבנים אינם שונים בהרבה מאבותיהם, ואילו אצל הרבה גדולי

להתפלל על אתרוג טוב

ולסיום, ידוע מה שפירש בספה"ק בני יששכר על המתניתין (ר"ה ב, א): "ארבעה ראשי שנים הם וכו', באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים בחמשה עשר בו".

וכתב הבני יששכר (מאמרי חדש שבט מאמר ב ס"ק ב) לדייק לשון "ראש השנה לאילן" - בלשון יחיד, מדוע לא תני 'לאילנות' בלשון רבים, כשאר דיני המשנה שנאמרו בלשון רבים "למלכים ולרגלים וכו'".

ותירץ וזל"ק: "יש לרמז מה שקבלנו מרבותינו, להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג כשר יפה ומהודר, שיזמין השם יתברך בעת המצטרך למצוה. - כי הנה זה היום אשר עולה השרף באילנות (רש"י ר"ה יד: ד"ה הואיל), והוא כפי הזכות של כל אחד מישראל. הנה מה טוב ומה נעים שיתפלל האדם ביום ההוא, ראשית יסוד הצמיחה, שיזדמן לו השם יתברך לעת המצטרך את הפרי עץ הדר, והנה תפילתו תעשה פירות".

"וזהו שרמז התנא, באומרו לשון יחיד 'לאילן' - להורות על האילן המיוחד, המבואר בתורה למצוה" ע"כ מתק לשון קדשו.

אתרוג דומה ללב

והתבוננתי בדבר, לפי מ"ש רבותינו ז"ל (ויקרא רבה ל, יד): "האתרוג דומה ללב", וכפי מה שמזכך ומצחצח איש ישראל את ליבו, כן ניתן לגלות פנימיות ליבו באתרוג שלו, כנודע בספרים הקדושים.

אם כן בודאי ראוי להתפלל בהאי יומא רבא דר"ה לאילנות גם על זיכוך הלב, ולבקש על לב טוב! - "כי האדם עץ השדה" (דברים כ, יט), והלב הוא חיותו של אדם וצמיחתו, בו הוא חי ופועל בעצם מהותו ורגשותיו וכו' וכל מעמדו ודרגתו.

וכאשר יזכך את ליבו בישרות, שיהיה "לב טוב", ממילא יהיה ראוי לכך שיעלה השרף ביום זה באילן האתרוג שלו

בשלמות ההדר. כמו שרמז הבני יששכר זיע"א, שאיכות אותו שרף האתרוג כיצד ואיך יגדל, תלוי בזכותו של האדם, וכפי מה שזיכך וניקה את לבבו.

ולפיכך מסתברא מילתא, שראוי להתפלל בהאי יומא על שרשי גורמי אותו שרף, ויסוד צמיחת אתרוג הנאה - שהוא "לב טוב!". ולהתפלל על זיכוך הלב בתשובה נכונה וישרה בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, שיקוים בנו מקרא שכתוב (תהילים נא, יב): "לב טהור ברא לי אלקים, ורוח נכון חדש בקרבי". - בימי השובבי"ם המקודשים הללו, המוכנים ומסוגלים לתיקון השלם ולתשובה ישרה באהבה ובלב טוב, כמו שנאמר במצות התשובה (דברים ל, ז): "ומל' ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך, לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך וגו'". - וכאשר נזכה ללב חדש טהור וזך, במילא בתוצאה נזכה בעז"ה גם לאתרוג נקי נאה ומהודר, ולקבלת תפילותיהם ובקשותיהם של ישראל בהאי יומא רבא אמן.

בסייעתא דשמיא

שובו בנים שובבי"ם

לקראת ימי השובבים הבעל"ט
ניתן להשיג את ספרי הגה"צ המקובל

הרב גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

ספר "תיקון שובבי"ם השלם" עם "טיב התשובה"

בו מתבאר תפילת 'עננו להרש"ש' באריכות גדול באר היטב, עם הרבה הקדמות מתורת האריז"ל, [מומלץ מאד לאלו אשר עדיין לא נכנסו לגן הפרד"ס], וגם ניתוסף שם מה שיש לפלפל ולהקשות ולתרוץ בדבריו הקדושים, וגם הערות והארות על דרך הנגלה בהלכות תשובה, וספר זה הוא תועלת מאוד למי שרוצה ללמוד ענינים אלו בעמקות ובעיון גדול.

ספר "תיקון שובבי"ם" עם "טיב התשובה הקצר"

שבו מתבאר בקצרה באר היטב כל הפירוש המובא בארוך, וספר זה הוא תועלת לאלו שכבר למדו לדעת פירוש תפילת עננו, ועתה רוצים לחזור בקצרה תוכן הענינים.

קונטרס "תיקון שובבי"ם" עם "טיב התשובה המבואר"

גדלה מעלתו שמבאר כל תיבה ותיבה ממש, באופן שהתיבה בא ופירושו עמו בסמוך לו, למען יוכל המתפלל לכוון הכוונה הראויה בעת אמירת התיבה ממש.

קונטרס "תיקון שובבי"ם" עם "מסורת התשובה"

הוא התפילה כמתכונתו, וסביב לו 'מסורת התשובה' והוא שידע המתפלל והמכוון, על כל לשון התפילה מאין נחצבו מקורה קדוש, בכתובים ובדברי חז"ל וכתבי האריז"ל ותלמידיו.

ספר "טיב התשובה - כל בו לשובבי"ם"

הספר הזה נדפס מחדש בעריכה נאה בעט סופר מהיר שוה לכל נפש, אוצר כלי חמדה מקובץ לפונדק אחד ליקוטי בתר ליקוטי כל ענינים הנוגעים לעניני שובבי"ם במנהג ובהלכה, עצות וסגולות, תפילות, שיחות ומאמרים, עובדות וסיפורים, הכל בלשון קלילה ומבוארת.

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

הפצה ראשית "מרכז הספרים" פרידמן 03-6194114